

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 11 - Suplement monogràfic 3 - 2004

Monogràfic drogues i accidents

En aquest número...

- **Editorial** 2
Presentació d'aquest monogràfic sobre drogues i accidents.
- **Cop d'ull a la recerca** 2
Comentari d'un estudi de revisió dels efectes del cannabis sobre les capacitats cognitives i psicomotores implicades en la conducció i el possible impacte del consum d'aquesta substància sobre la seguretat viària.
- **Materials** 3 - 4
¿Alcohol i conduir. Atura't – per sensibilitzar els joves (tríptic).
Conduïm sense alcohol – alcohol i conducció (sèrie de díptics).
Dispensació responsable de begudes alcohòliques – per fer formació (llibret).
Ètica Etílica – alcohol, joves i reducció de riscos (fulletó).
Homo transitus – prevenció d'accidents de trànsit (exposició).
Nit d'estrena – joves, alcohol i conducció (còmic).
No deixis que l'alcohol et condueixi – per sensibilitzar (postal i sotagot).
O alcohol o seguretat – proposta educativa per a ESO (quadern).
- **En pràctica** 5
Orientacions per realitzar accions de formació en servei responsable de begudes alcohòliques per als professionals de l'hostaleria i l'oci nocturn.
- **L'opinió** 5
Rafael Olmos i Salaver, director del Servei Català de Trànsit, ens parla de les línies d'actuació en marxa i previstes per part del Govern en relació al binomi drogues i conducció.
- **Notes bibliogràfiques** 6
Comentaris sobre publicacions relacionades amb l'alcohol i la conducció.
- **Des l'Òrgan Tècnic de Drogodependències** 6
Comentaris al voltant d'una nova versió de "Limit Zero", una proposta pedagògica sobre alcohol i conducció adreçada al segon cicle d'ESO.

prevenim dro
és un programa de l'associació:

amb el suport de:
Generalitat de Catalunya
Departament de Salut
Direcció General de Salut Pública
Òrgan Tècnic de Drogodependències

I la col·laboració de:
Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Aquest tercer monogràfic de Prevenim.DRO, que s'edita i distribueix amb el suport de l'Òrgan Tècnic de Drogodependències del Departament de Salut, se centra en la prevenció dels accidents de trànsit i l'educació viària. Els accidents de trànsit són una causa important de discapacitat i mortalitat prematura, i tenen una notable incidència entre els joves. La majoria d'aquests accidents s'associen amb factors relacionats amb el comportament dels conductors i d'altres usuaris de la via pública, com ara la conducció sota els efectes de les drogues, l'excés de velocitat o l'incompliment d'altres normes de circulació. De tots aquests factors de risc d'origen humà, la conducció sota els efectes de l'alcohol és un dels més importants, ja que segons diferents estudis, fins a un 50% de les morts en accidents de trànsit estan relacionades amb el consum de begudes alcohòliques. Comparat amb el consum d'alcohol, l'ús de drogues il·legals és relativament poc freqüent entre els conductors, tot i que és raonable pensar que afecta també negativament la conducció de vehicles. L'article que comentem en la secció dedicada a la recerca se centra precisament en la revisió de les proves disponibles de les repercussions del consum de derivats del cannabis sobre la sinistralitat viària.

Cop d'ull a la recerca

Cannabis i accidents de trànsit

Sens dubte, l'alcohol és la substància amb una influència negativa més notable sobre la seguretat viària. Aquesta estreta associació entre conducció sota els efectes de l'alcohol i accidentalitat ha estat demostrada en nombrosos estudis que s'han fet a diferents llocs del món. Alhora, malgrat tenir un menor impacte sobre la sinistralitat, també es detecten altres drogues a l'organisme de les persones implicades en accidents de trànsit. A Espanya s'ha documentat la seva presència en el 8,8% dels morts en aquesta mena d'accidents.

Els derivats del cannabis són les drogues il·legals més consumides entre la població general de molts països desenvolupats. Un article recent (Ramaekers i cols., 2004) ha revisat els abundants estudis que han investigat els efectes del cannabis sobre les capacitats cognitives i psicomotores implicades en la conducció de vehicles i el possible impacte del consum d'aquesta substància sobre la seguretat viària.

Diferents estudis epidemiològics han investigat la presència de delta-9-tetrahidrocannabinol (THC) —el principal principi actiu del cannabis— o

d'algun dels seus metabolits en l'organisme dels conductors que han patit un accident de trànsit, mortal o no mortal. La major part d'aquests treballs (principalment els que han estudiat la presència de THC, i no dels seus metabolits, que es poden detectar dies després d'haver consumit cannabis) troben probable que conduir sota els efectes del cannabis incrementi el risc d'accident, essent aquest augment del risc especialment elevat en els conductors que es troben sota la influència simultània del cannabis i l'alcohol.

Diversos estudis han constatat que el cannabis provoca alteracions en les habilitats necessàries per a la conducció, que augmenten amb la dosi consumida i se sumen a les de l'alcohol.

Per complementar les dades provinents de la recerca epidemiològica, diversos estudis han investigat, sota condicions experimentals, els efectes del cannabis sobre el rendiment en diferents proves cognitives i psicomotores, al laboratori (amb simula-

dors de conducció) i en proves de conducció real. Aquests estudis han constatat que amb dosis de 300 micrograms de THC es produeixen alteracions en les habilitats necessàries per a la conducció, semblants a les que provoquen alcoholèmies iguals o superiors a 0,5 g/l. Els efectes negatius del cannabis sobre la conducció augmenten amb la dosi consumida i, si es consumeix simultàniament cannabis i alcohol, se sumen als ja coneguts de les begudes alcohòliques.

Segons les dades que proporcionen les enquestes sobre consum de drogues, a Catalunya està augmentant la prevalença de consumidors de cannabis, alhora que està disminuint la percepció social de l'ús d'aquesta substància com un comportament de risc. Aquesta evolució, que indubtablement allunya la nostra societat de posicions perverses envers els consumidors de cannabis, comporta, tanmateix, el perill de banalitzar els indubtables riscos associats a l'ús d'aquesta substància. En aquest sentit, els programes preventius i de reducció de riscos farien bé d'informar que l'associació entre cannabis i conducció és un risc que cal evitar.

Materials

Alcohol i conduir. Atura't

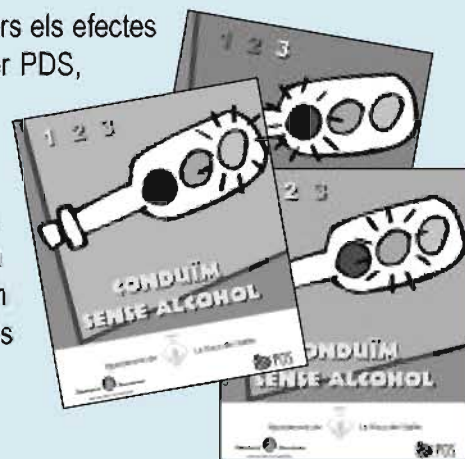
Material de sensibilització sobre els riscos de barrejar alcohol i conducció format per un tríptic de petit format adreçat als adolescents i joves de les comarques de la Garrotxa i l'Alt Empordà (alumnes de batxillerat, Punts d'Informació Juvenil i entitats juvenils) que aporta informació i exemples sobre la manera com interfereix l'alcohol sobre la capacitat de conduir amb seguretat, sobre el nivell d'alcoholèmia que s'assoleix després de prendre diferents begudes alcohòliques i sobre les taxes legals màximes per conduir, a més d'uns quants suggeriments de conducta per als casos en que s'ha begut massa. Elaborat per l'associació PDS, l'han editat conjuntament el Consell Comarcal de l'Alt Empordà i el Consorci de Benestar Social de la Garrotxa.

Més informació: Alt Empordà. Tel: 972 677 050 – La Garrotxa. Tel: 972 266 644

Conduïm sense alcohol

Material adreçat a la població general per augmentar la sensibilització social envers els efectes del consum de begudes alcohòliques sobre la capacitat de conduir. Elaborat per PDS, Promoció i Desenvolupament Social en el marc del programa de prevenció de drogodependències de l'Ajuntament de La Roca del Vallès, està format per un conjunt de tres díptics que aporten informació dels efectes de l'alcohol sobre les aptituds psicofísiques implicades en la conducció, informació sobre la taxa d'alcoholèmia, aclariments sobre idees errònies relacionades amb l'alcohol i la conducció, estimacions del temps necessari per metabolitzar l'alcohol contingut en diferents consumicions estàndard, i suggeriments per evitar conduir si s'ha pres alcohol.

Més informació: Ajuntament de La Roca del Vallès. Tel: 938 422 0 16

Dispensació responsable de begudes alcohòliques

Llibret elaborat pel Pla d'Acció sobre Drogues de l'Ajuntament de Barcelona que constitueix el material de suport d'un programa de formació per a la dispensació responsable de begudes alcohòliques adreçat al sector de l'oci i l'hostaleria (propietaris, cambres i responsables de bars, cerveseries, bars musicals, carpes, discoteques, etc.). Inspirat en un material irlandès, consta de 16 pàgines en format A4 que aporten informació sobre el concepte de dispensació responsable de begudes alcohòliques i la seva utilitat per al sector i per a la comunitat, informació sobre l'alcohol i les conseqüències del seu abús, informació sobre legislació (alcohol i conducció, edat mínima de venda) i estratègies per evitar problemes i conductes de risc per part dels clients.

Més informació: ASPB. Institut de Prevenció i Atenció a les Drogodependències. Tel: 932 384 560

Ètica Ètlica

Fulletó informatiu orientat a la reducció de riscos associats al consum de begudes alcohòliques, elaborat per l'Associació Benestar i Desenvolupament amb el finançament o la col·laboració de diferents administracions d'àmbit estatal, autonòmic i local. Adreçat a la població de 16 a 25 anys, per ser distribuït essencialment a discoteques i altres espais d'oci nocturn on intervé el col·lectiu Energy Control, consta de 20 pàgines il·lustrades d'una manera abundosa i original. Els seus textos, en castellà, aporten continguts relatius a la planificació de la conducta, consells per "beure millor", informació dels efectes de l'abús de l'alcohol sobre la sexualitat, les relacions socials i la conducció, a més d'orientacions per actuar davant situacions d'intoxicació aguda.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel: 932 890 530

Homo transitus

Material per sensibilitzar els joves de 16 a 21 anys sobre la importància del factor humà en la conducció de vehicles, l'accidentalitat en el trànsit i l'adopció de mesures preventives per evitar els accidents. Destaca l'ús d'un llenguatge gràfic nou per tractar el tema dels accidents de trànsit i convidar a la reflexió. Elaborat per PDS, Promoció i Desenvolupament Social per a la Secretaria General de Joventut i el Servei Català de Trànsit, consta d'una exposició de 12 plafons, una guia per als educadors i un díptic recordatori de la visita a l'exposició. La guia, de 32 pàgines, proposa quatre activitats educatives per treballar en grup com a complement de la visita a l'exposició, una de les quals (igual que un dels plafons) tracta sobre els riscos de la conducció sota els efectes de l'alcohol. Aquest material es cedeix en préstec a les entitats i serveis que treballen amb joves.

Més informació: Generalitat de Catalunya · Secretaria General de Joventut. Tel: 934 838 383

Nit d'estrena

Còmic de 8 pàgines que al voltant del fil argumental d'un grup d'amics que celebren que un d'ells estrena cotxe s'adreça als joves de 15 a 20 anys per: a) millorar la seva informació sobre la manera com afecta l'alcohol la capacitat de conduir; b) corregir creences errònies per reduir els seus efectes; i c) suggerir conductes adequades per fer front a situacions comunes relacionades amb el seu abús. Desenvolupat per l'associació PDS en el marc del Programa de Prevenció de Drogodependències del Consell Comarcal l'Alt Empordà, fruit d'un procés d'investigació – acció – participació amb alumnes d'una escola taller, garanteix d'aquesta manera una òptima adequació dels seus missatges als interessos de la població destinatària.

Més informació: Consell Comarcal l'Alt Empordà. Tel: 972 503 088

No deixis que l'alcohol et condueixi

Postal i sotagot editats pel Consell Comarcal del Pla d'Urgell amb el suport de la Secretaria General de Joventut, en el marc d'una campanya de sensibilització sobre els riscos de conduir sota els efectes de l'alcohol. Ambdós materials, impresos a quatre tintes per les dues cares, inclouen a l'anvers una il·lustració amb lema de la campanya, i en el seu revers uns continguts informatius en forma de taules. Una d'elles, comuna als dos materials, planteja conductes que convé adoptar en funció del nivell d'alcoholèmia. Una altra, present només a la postal, informa sobre la quantitat de beguda (cervesa, vi o whisky) que pot fer que s'assoleixi la taxa legal màxima d'alcoholèmia per conduir. Aquesta informació es presenta diferenciada per gèneres.

Més informació: Consell Comarcal del Pla d'Urgell. Pla de Prevenció de Drogodependències. Tel: 973 711 313

O alcohol o seguretat

Quadern de 8 pàgines que forma part dels materials del programa d'educació per a la mobilitat segura del Servei Català de Trànsit: *Factors de risc i mesures preventives a l'ESO*, desenvolupat per l'Equip de Recerca en Educació i Seguretat Viària de la Universitat Autònoma de Barcelona. Inclou quatre apartats: el primer avalua mitjançant un qüestionari el nivell de risc i de seguretat individual respecte a l'alcohol; el segon aporta informació sobre el risc de conduir sota els seus efectes i corregeix idees errònies relacionades amb l'alcohol i la conducció; el tercer proposa diverses activitats (una d'elles sobre els efectes d'altres drogues sobre la conducció) per reflexionar individualment o en grup; el quart, proposa repetir el qüestionari inicial adoptant un format de declaració d'intencions, per avaluar i consolidar els canvis operats treballant aquest material.

Més informació: Servei Català de Trànsit. Tel: 935 674 000

En pràctica

Servei responsable de begudes alcohòliques

La formació per al servei responsable de begudes alcohòliques és una estratègia preventiva que, a diferència d'altres països, està molt poc desenvolupada en el nostre. Tanmateix, suposa una oportunitat per dotar als professionals de l'hostaleria, i en especial als vinculats a l'oci nocturn, d'habilitats per contribuir a evitar problemes relacionats amb el consum d'alcohol entre els seus clients, incidint sobre una població amb una probabilitat elevada d'incórrer en conductes de risc. En general, s'orienta cap a tres objectius: 1. Impedir el consum d'alcohol als menors d'edat, 2. Dissuadir la conducció sota els efectes de l'alcohol, i 3. Evitar servir alcohol a clients intoxicats.

Aquestes intervencions poden ajudar a reduir alguns problemes derivats del consum d'alcohol, com ara els accidents de trànsit (en especial entre

els més joves i de matinada), els episodis de consum intensiu i les agressions. Alhora, els seus resultats milloren quan formen part de plans d'acció comunitaris i s'acompanyen de mesures legislatives, policiaques, etc.

Per fer formació en servei responsable d'alcohol és indispensable la col·laboració dels propietaris dels establiments, que han d'entendre que assolir un equilibri entre els aspectes lúdics, econòmics, de convivència i de salut implicats en el consum d'alcohol interessa tant al sector de l'oci com a les institucions de salut pública i serveis socials. Per això, abans d'endegar una iniciativa d'aquesta mena cal cercar el reconeixement d'alguna entitat propera al sector, com ara l'agrupació de comerciants del territori, i comptar alhora amb el suport de les autoritats locals competents en matèria d'atenció

a les persones, comerç, promoció econòmica, governació, etc.

Aquests programes han de ser breus i molt pràctics, i fer ús del role-playing i altres tècniques actives. Alhora, el seu currículum s'ha d'orientar a fer que els participants: 1. Siguin conscients que poden ajudar a prevenir problemes importants des del seu rol professional, 2. Millorin els seus coneixements sobre l'alcohol i sobre els aspectes legals i de salut del seu consum, 3. Aprenguin a identificar situacions de risc, 4. Adquireixin i practiquin conductes adequades, com ara suggerir una beguda sense alcohol, donar un missatge preventiu relacionat amb la conducció, demanar el DNI, etc. 5. Evitin comportaments inadequats, com ara convidar a alcohol, donar missatges contrapreventius, beure alcohol amb els clients, etc.

L'opinió

Rafael Olmos i Salaver

Rafael Olmos i Salaver, un dels artífexs del Pla Català de Seguretat Viària, va entrar al món de la seguretat viària fent d'examinador a la prefectura de Barcelona de la DGT. Més tard ha estat responsable de seguretat viària del Servei Català de Trànsit, organisme que actualment dirigeix. Prevenim.DRO li ha demanat quines línies d'actuació hi ha previstes en relació al binomi drogues i conducció. Heus aquí la seva resposta:

Dir que l'alcohol i les drogues són presents en un nombre molt alt d'accidents de trànsit no és cap novetat. Segons dades de l'*Instituto Nacional de Toxicología*, el 31,5% dels conductors morts en accidents de trànsit a Catalunya l'any 2003 tenien alcohol a la sang, i un 12% alcohol i altres drogues, o altres drogues únicament.

Malgrat lo anterior, fins ara els agents de trànsit només han pogut treballar amb aparells que detecten la presència d'alcohol a la sang. La detecció d'altres drogues requereix processos més complexos. A més, a diferència dels tests d'alcoholèmia, els tests de drogues només permeten detectar la seva presència a l'organisme dels conductors, però no la quantitat consumida. Així i tot, s'estan provant diferents detectors disponibles al mercat i s'està elaborant un protocol de detecció de drogues en els conductors implicats en accidents greus, els que cometin infraccions greus i els que mostrin un comportament estrany.

La lluita contra l'alcohol en la conducció ha de combinar la prevenció i la repressió per generar una actitud social positiva de no beure si s'ha de conduir.

Pel que fa a la lluita contra l'alcohol en la conducció el Servei Català de Trànsit ha desplegat una estratègia basada en dos eixos: la prevenció i la repressió. En el primer, entre altres accions,

es fan campanyes per conscienciar la població del risc que suposa combinar alcohol i conducció; es fomenta la figura del conductor alternatiu, com fan altres països de la Unió Europea, i s'ha desenvolupat una proposta pedagògica innovadora, adreçada a tot el cicle formatiu, per detectar actituds i comportaments de risc en els infants i joves i promoure els elements protectors adients per a cada risc. En el pla repressiu, l'actuació es basa en la realització de controls d'alcoholèmia, permanents i aleatoris, que han de dur la ciutadania a entendre que beure alcohol i conduir és incompatible.

En suma, es tracta de generar, com ja està començant a passar, una actitud social positiva en aquest tema basada en la idea de no beure si s'ha de conduir.

E. Valdés (2004). Accidentes de tráfico relacionados con el alcohol. *Trastornos Adictivos*; 6(4): 231-233.

Editorial que partint dels advertiments de l'OMS sobre els accidents de trànsit, aporta algunes xifres de la UE i d'Espanya relacionades amb l'alcohol, comenta diferents mesures per prevenir-los i presenta dos articles més sobre aquests temes inclosos en el mateix número de la revista. Disponible a: <http://db2.doyma.es/pdf/182/182v06n04a13069833pdf001.pdf>

A. Rodríguez-Martos, C. García, A. Duran (2004). Evaluación de un programa piloto de formación en dispensación responsable de bebidas alcohólicas. *Trastornos Adictivos*; 6(4): 240-247.

Estudi d'avaluació de l'efectivitat d'un programa de formació en dispensació responsable de begudes alcohòliques, realitzat a Barcelona, basat la utilització de qüestionaris i l'observació sistemàtica de situacions preparades mitjançant actors simulant embriaguesa.

Disponible a: <http://db2.doyma.es/pdf/182/182v06n04a13069835pdf001.pdf>

H. Laurell (2004). Hacia unas carreteras sin alcohol en Europa. *Trastornos Adictivos*; 6(4): 262-268.

Article que recull una comunicació de l'autor a la *European Alcohol Conference, Bridging the Gap* (Varsòvia, juny 2004) on analitza diferents intervencions per evitar la presència d'alcohol a la carretera.

Disponible a: <http://db2.doyma.es/pdf/182/182v06n04a13069837pdf001.pdf>

E. Santamariña, A. Rodríguez-Martos, L. Torralba, M. Escayola, J. Martí, A. Plasencia. *Efectividad de las intervenciones sobre lesionados de tráfico con alcoholemia positiva*. Reunión Científica de la Sociedad Española de Epidemiología, Càceres, octubre 2004. Estudi que analitza l'efectivitat de les intervencions per reduir el consum d'alcohol en lesionats per accident de trànsit amb alcoholèmia positiva, realitzades en un servei d'urgències.

Resum disponible a: <http://db2.doyma.es/pdf/138/138v18nSupl.3a13069235pdf001.pdf>

Drinking and Driving in Europe. Cambridgeshire: EUROCARE. Juny 2003.

Informe d'EUROCARE per a la UE que inclou recomanacions i una revisió crítica de les diferents estratègies que s'han proposat per reduir els accidents relacionats amb l'alcohol a les carreteres europees.

Disponible a: <http://www.eurocare.org/publications/drinkdriving.pdf>

Des de la Direcció General de Drogodependències i Sida

Límit Zero. Fa uns anys, el Departament de Sanitat en col·laboració amb el Servei Català de Trànsit i el Departament d'Ensenyament va dissenyar "Límit Zero", una proposta didàctica per estimular en els joves la percepció de perill envers la conducció associada al consum d'alcohol. Ara, el Departament de Salut l'ha reeditat, afegint-hi noves activitats i noves dades. És tracta d'una proposta adreçada al segon cicle d'ESO, que pot complementar un crèdit variable d'educació per a la salut o altres activitats de prevenció de les drogodependències o d'educació viària. Els seus materials inclouen un guia per al professor, un quadern per als alumnes i un joc d'ordinador interactiu que simula la conducció d'un vehicle sota diferents índexs d'alcoholèmia, mostrant així, d'una manera vivencial, alguns dels principals efectes de l'alcohol sobre la conducció: augment del temps de reacció, reducció del camp visual, disminució de l'agudesia visual i dificultat per mantenir el vehicle dins la via.

Més informació: Departament de Salut. Òrgan Tècnic de Drogodependències. Tel.: 932 272 900

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro: Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 93 430 71 70 • Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org • Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí semestral d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 12 - segon semestre 2004

En aquest número...

Editorial

2

A propòsit de les mesures anunciades per evitar l'exposició a l'aire contaminat per fum de tabac als llocs de treball.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que analitza els efectes de la introducció d'imatges sobre els efectes del tabac en els paquets de cigarretes.

Materials

3

"Buscando al Patas" – per treballar el consum d'alcohol amb joves consumidors (còmic). "Carpeta de salut" – sensibilització sobre la salut i les conductes de risc per a joves (carpeta). "X als k..." – per reflexionar al voltant del cannabis (postals).

En pràctica

4

Orientacions per aplicar tècniques de discussió dirigida en prevenció.

L'opinió

4

Alicia Rodríguez-Martos, psiquiatra experta en drogodependències, vicepresidenta de Socidrogalcohol i representant espanyola i d'aquesta entitat dins d'Eurocare, ens parla d'aquesta organització d'àmbit europeu i d'allò que pot oferir als professionals de la prevenció.

Finestra oberta

5

Presentació de Salut Jove, una programació anual d'activitats preventives a Montornès del Vallès que aborda qüestions relacionades amb el consum de drogues, l'afectivitat i la sexualitat i les MTS, entre altres.

Navegant

5

Comentaris i suggeriments per navegar pel web de la Sociedad Española de Investigación sobre Cannabinoides (SEIC), una societat científica orientada a la promoció de la recerca científica sobre els cannabinoides.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogodependències.

El calaix

6

Comentaris a propòsit de la reedició dels materials del programa de prevenció comunitària *Fem pinya!*, i d'una guia d'aplicació nova, per posar-lo a l'abast dels municipis interessats.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut
Organ Tècnic de Drogodependències

Tot sembla indicar que properament s'establiran mesures legals per evitar l'exposició a un ambient contaminat per fum de tabac a les empreses, i que els clients i els treballadors dels restaurants podran veure respectat el seu dret a respirar un aire lliure de fum. Són, sens dubte, iniciatives que proven de fer compatible el dret que tots tenim a protegir la nostra salut, amb la *llibertat* de seguir fumant de les persones que depenen del tabac. Les iniciatives adreçades a prevenir els efectes negatius del tabaquisme sobre la salut pública afecten el conjunt de la població, fumadors i no fumadors. Resulta curiós, doncs, que sovint s'intenti confondre l'opinió pública apel·lant a una suposada persecució als fumadors per part d'aquestes iniciatives, quan, és precisament l'activitat de la indústria tabaquera –amb el seu afany per mantenir els seus importants beneficis econòmics– el que representa una greu amenaça per a la salut de tothom.

Cop d'ull a la recerca

Advertiments sanitaris en els paquets de cigarretes

Des de fa anys, les autoritats sanitàries de molts països obliguen els fabricants de tabac a incloure en els paquets de cigarretes advertiments sobre els riscos associats a l'hàbit de fumar. Amb aquests missatges impresos es pretén contribuir a evitar que els adolescents i els joves s'iniciïn en el consum de cigarretes, i motivar els fumadors perquè abandonin el seu hàbit.

No fa gaire temps, els mitjans de comunicació es van fer ressò de la possible introducció a Europa d'una iniciativa implantada a diversos països del món, consistent en imprimir en els paquets de cigarretes imatges desagradables sobre malalties causades pel consum de tabac. Sovint s'ha criticat la inclusió de textos o imatges amb advertències sobre els riscos del tabac argumentant que podrien crear un malestar innecessari, que serien ignorats pels fumadors o que, fins i tot, provocarien un rebuig que es podria traduir en un increment del consum.

Un estudi publicat fa uns mesos analitza els efectes de la introducció d'imatges sobre els efectes del tabac en els paquets de cigarretes, entre els fumadors canadencs (Hammond et al., 2004). Per fer aquest estudi, els autors van entrevistar telefònicament una mostra de fumadors pocs mesos després que s'introduïssin les imatges amb advertiments sobre el tabac. Tres mesos més tard, van fer una segona enquesta, de seguiment. En total, van participar en l'estudi 616 fumadors representatius de la població fumadora del Canadà.

Els fumadors que van sentir por o disgust amb els missatges sobre els efectes del tabac van ser els que van fer més intents per abandonar o reduir el seu consum..

Els resultats d'aquest treball posen de manifest que molts fumadors es van sentir afectats per les imatges que contenen els paquets de cigarretes: el 44% van declarar que aquests missatges els havien fet sentir por, i un 58% que havien experimentat disgust. El 19% dels fumadors interrogats afirmava també que els advertiments impresos els havien fet fumar menys, mentre que tan sols un 1% declarava haver fumat més per efecte dels advertiments impresos.

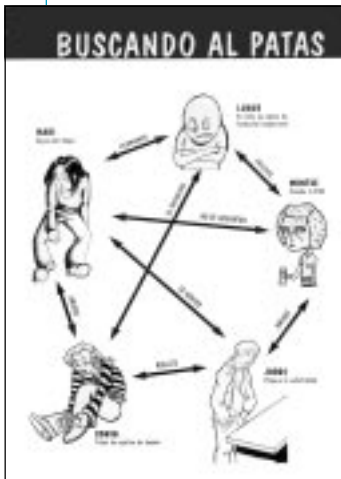
Només un 13% dels fumadors va declarar que els advertiments impresos no es corresponien amb la realitat, i un 27% considerava excessiva la informació impresa. Contrastant amb aquesta perspectiva, un 50% dels fumadors demanaven poder disposar de més informació sobre els efectes del tabaquisme en els paquets de cigarretes.

Els efectes dels advertiments impresos sobre el consum de cigarretes van ser més grans entre els fumadors que havien admès que els missatges els havien generat por o disgust, ja que va ser precisament aquest subgrup de fumadors el que va fer més intents per abandonar o reduir el consum de tabac.

Els autors conclouen que els advertiments impresos en els paquets de cigarretes aconsegueixen el seu objectiu de provocar preocupació per les conseqüències sanitàries del consum de tabac i, encara més important, no semblen tenir efectes contrapreventius.

Per seguir llegint: Hammond D, Fong GT, McDonald PW, Brown KS, Cameron R (2004) «Graphic Canadian cigarette warning labels and adverse outcomes: Evidence from Canadian smokers». *American Journal of Public Health*. 94(8):1442-1445.

Buscando al Patas

Còmic que tracta del consum d'alcohol per part dels joves i que és el resultat d'un treball conjunt realitzat per membres de dues associacions de joves i del casal de joves de Santa Coloma de Gramenet, a més d'un tècnic del programa municipal de prevenció d'aquesta ciutat. Adreçat bàsicament a joves consumidors, i pensat per al seu ús en espais informals sense precisar d'un treball educatiu paral·lel, pot ser també d'utilitat en l'àmbit de l'ensenyament secundari.

Consta de 8 pàgines amb textos en castellà, que inclouen cinc històries dibuixades en blanc i negre per cinc artistes diferents. Totes estan protagonitzades per un grup de joves amb imatges i vides arquetípiques, i plantegen situacions problemàtiques o de risc habituals entre els bevedors joves en situacions de festa: sexe amb risc de MTS, intimidació de noi a noia, conducció, intoxicació, baralles. Destaca l'atenció posada per evitar la discriminació

per raó de sexe en les situacions plantejades. Orientat cap a la reducció de riscos i danys, contempla també l'opció de l'abstinència, tot proposant la realització d'activitats alternatives al consum d'alcohol en el temps d'oci, a més d'informar sobre la manera d'obtenir més informació o suport especialitzat.

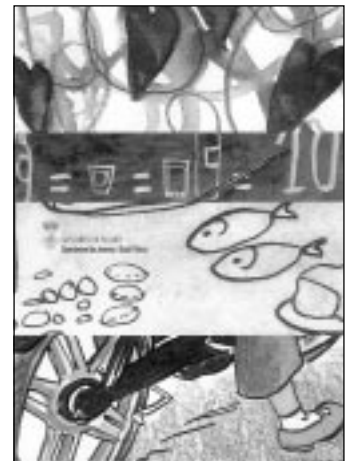
Més informació: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet. EPD. Tel: 934 624 000

Carpeta de salut

Material de sensibilització sobre la salut i les conductes de risc adreçat als joves (alumnes de segon cycle d'ESO, batxillerat, PTT, UEC, etc.) editat per l'Ajuntament de Palamós en el marc de del programa de prevenció de les drogodependències d'aquest municipi, amb el suport de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat i del Consell Comarcal del Baix Empordà.

Elaborat pel Grup Aceda amb la col·laboració de professionals dels serveis de salut i educació i d'entitats especialitzades del territori, consta d'una carpeta amb 9 separadors, cadascun dels quals inclou informació sobre un aspecte concret: sexualitat, MTS, alimentació, accidents de trànsit, tabac, cannabis, drogues de disseny, cocaïna i alcohol. Destaca el seu disseny gràfic –vistós i atractiu– i el fet d'incorporar informació en un material (carpeta escolar) que té utilitat per si mateix, la qual cosa el fa susceptible de ser conservat, afavorint d'aquesta manera el debat i la reflexió, tant entre iguals com a casa, on rarament passa desapercebut atesa la seva visibilitat.

Més informació: Ajuntament de Palamós - PIJ. Tel: 972 313 739

X als k...

Conjunt de 6 postals dissenyades per l'associació PDS i editades conjuntament pels ajuntaments de La Roca del Vallès i de Vilanova del Vallès, amb el suport de la Diputació de Barcelona, com a part dels materials d'una campanya: "Cannabis: Informa't, Decideix i Actua", que inclou diferents activitats integrades en el programa de prevenció d'aquests municipis.

de micos) amb un i vermell). Una frase

escrita amb el llenguatge que fan servir els joves en els seus missatges de telèfon mòbil (SMS) adreça cada postal a un perfil diferent de relació amb el cannabis: no interessats, dubitatius, experimentadors, consumidors, imitadors i indiferents. Al seu revers (on el tractament gràfic continua essent important) les postals aporten elements per a la reflexió pensats per a cadascun dels perfils anteriors.

Més informació: Ajuntament de La Roca del Vallès. Tel: 938 422 016

Discussió dirigida

La discussió dirigida és una tècnica de treball en grup molt utilitzada en activitats de prevenció. Consisteix en demanar als membres d'un grup que trobin la solució a un problema o que intercanviïn experiències, idees, creences o opinions sobre un tema d'interès comú. Es diferencia d'una conversa o d'un debat corrent pel fet que l'intercanvi d'informació té lloc sota la supervisió i control d'un professional entrenat per conduir i facilitar la discussió.

Què podem fer si ningú es decideix a començar? Si els participants es mostren inhibits o tenen dificultats per iniciar la discussió, el monitor pot formular una pregunta oberta (cal evitar les que permeten respondre "sí" o "no") sobre el problema plantejat o el tema en discussió. També pot suggerir possibles solucions i demanar que el grup les accepti o rebutgi, iniciant així el debat. Alhora, convé disposar els participants en cercle o semicercle, de manera que es puguin veure i comunicar amb comoditat. Això va bé per iniciar la discussió i per la resta del procés.

I després què? Un cop iniciada la discussió el monitor s'ha de limitar a guiar el procés, centrar el tema i destacar els aspectes més rellevants que vagin sorgint. Alhora, el monitor, amb una actitud amable però directiva, ha de procurar mantenir un clima de cordialitat i acceptació entre els

participants, evitant enfrontaments, crítiques sistemàtiques, burles, ironies, etc.

I si la discussió deriva cap altres temes? Si el debat es desvia dels objectius fixats el monitor ha de mirar de reconduir-lo: fent una síntesi del que s'ha comentat fins aquell moment, destacant algun aspecte important que s'ha passat per alt, o formulant una pregunta que torni a situar el grup dins dels objectius de la discussió.

I si hi ha algú que no pren part en la discussió? Una de les funcions del monitor en una discussió guiada és estimular la participació de tots els membres del grup. Això implica detectar, tant els participants que monopolitzen la discussió –per limitar-los l'ús de la paraula– com els que són reticents a expressar els seus punts de vista –per animar-los a fer-ho.

Cal que el monitor també aporti les seves opinions? El monitor pot suggerir, informar, guiar i estimular, però no convé que aporti al grup les seves opinions personals. En tot cas, no hauria d'anar més enllà de destacar les idees interessants i les propostes adequades dels participants.

I com s'ha d'acabar una discussió dirigida? Abans de cloure l'activitat convé resumir els punts més importants que hagin sorgit durant la discussió i proposar unes conclusions que facin referència als objectius plantejats per a l'activitat.

L'opinió

Alicia Rodríguez - Martos *Alicia Rodríguez-Martos és una psiquiatra amb una àmplia trajectòria professional en l'àmbit de les drogodependències. Autora de múltiples publicacions, ha dirigit o participat en un gran nombre d'investigacions, principalment sobre alcoholisme. És membre de diferents societats científiques, com ara Socidrogalcohol, de la que és vicepresidenta i representant de l'entitat, i d'Espanya, dins d'Eurocare. En aquestes línies parla d'aquesta darrera organització i de què pot oferir als professionals de la prevenció.*

EUROCARE és una aliança d'organitzacions no governamentals constituïda l'any 1990 a rel de la preocupació per l'impacte que la Unió Europea podia tenir sobre les polítiques de l'alcohol als Estats membre. Actualment compte amb 56 organitzacions afiliades de 26 països i manté relacions estretes amb organitzacions europees i internacionals, com ara la Comissió Europea i l'Organització Mundial de la Salut.

El seu objectiu és advocar per la prevenció del dany relacionat amb l'alcohol a Europa, tant pel que fa a la morbiditat i la mortalitat, com a la discapacitat i als conflictes socials. Alhora, la seva estratègia es basa en la col·laboració, el treball en xarxa i l'*advocacy*, és a dir, la defensa de tot allò que sembli important per reduir l'im-

pacte negatiu del consum d'alcohol. Però, per advocar cal tenir dades basades en l'evidència i saber quan, com, on i de quina manera convé presentar les reflexions per a que siguin tingudes en compte a l'hora d'establir normatives i polítiques vinculades amb les drogues.

EUROCARE considera que són necessàries mesures legislatives que permetin un balanç més coherent entre la reducció de la demanda i la reducció de l'oferta.

Per complir la seva missió, EUROCARE centra els esforços en: a) Crear i mantenir vincles entre organitzacions que treballen per reduir el dany relacionat amb l'alcohol; b) Influir sobre els òrgans de decisió de la política europea, advocant per polítiques

basades en l'evidència, especialment pel que fa a la prevenció; c) Monitoritzar les iniciatives polítiques i les estratègies de marketing de la indústria; i d) Publicar informes i declaracions de posició, partint de l'evidència científica.

Per als professionals que treballen en prevenció, EUROCARE és una referència pel seu rigor i per l'evidència científica en que basa les seves recomanacions. També els pot ajudar a advocar en pro d'una política eficaç sobre l'alcohol davant aquells que prenen decisions en el seu entorn. A més, el seu web (www.eurocare.org) conté documents d'anàlisi i de presa de posició sobre "alcohol i conducció" o sobre les "organitzacions sobre aspectes socials de l'alcohol" que promou la indústria alcohòlica.

Salut Jove!

Salut Jove és un programa de prevenció en el consum de drogues i alcohol entre els joves que organitza l'Ajuntament de Montornès del Vallès, amb el suport de l'Òrgan Tècnic de Drogodependències i la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona i el Consell Comarcal del Vallès Oriental. Els orígens del programa *Salut Jove* es remunten una dècada enrere, quan l'IES del municipi va proposar a l'Ajuntament treballar des d'una vessant preventiva diferents aspectes relacionats amb la salut dels joves. Això va donar lloc a la programació d'un cicle anual de *xerrades preventives per a adolescents*. Més endavant, l'aparició de noves necessitats va propiciar que s'anessin ampliant les activitats programades per tal de donar cabuda a les propostes d'altres professionals que, des de diferents equipaments del municipi, també intervenen amb els joves. Amb el temps, això ha esdevingut una programació anual d'activitats preventives, aplegades sota un lema comú: *Salut Jove*, que aborda en cicles monogràfics, qüestions relacionades amb el consum d'alcohol i altres drogues, l'afectivitat i la sexualitat, les malalties de transmissió sexual o els trastorns alimentaris, entre altres.

La programació d'enguany corresponent al cicle monogràfic sobre "Prevenció en el consum de drogues i alcohol" ha inclòs activitats molt diverses, tant en l'àmbit escolar (per alumnes de l'IES, professors i pares i mares), com obertes a la població (per als joves en general, per a músics, etc.). Aquestes activitats, de caire molt divers, han inclòs: 1. Visites guiades i formació per a l'aplicació d'activitats sobre l'exposició "*Febre del divendres nit*" (joc de rol sobre els riscos presents en les nits de marxa); 2. Xerrades i debats (d'informació sobre les drogues, de sensibilització sobre els riscos de l'alcohol, sobre el paper de la família en la prevenció del consum de drogues, etc.); 3. Tallers de prevenció en el consum de drogues (de caire general i centrats en el cannabis); 4. Narracions per a joves i adults ("*Retorns a la follia o deixa'm que t'expliqui un conte de drogues*"); i 5. Representacions teatrals ("*No em ratllis*").

Les activitats anteriors s'han aplicat d'una manera concentrada, al llarg de dos mesos, a diferents espais de la vila (IES, Teatre Municipal, Casal de Cultura, Casal de Músics, Biblioteca, etc.), i ha estat a càrrec, principalment, d'entitats especialitzades, com ara Teatreacció, GASS o PDS.

Les activitats anteriors s'han aplicat d'una manera concentrada, al llarg de dos mesos, a diferents espais de la vila (IES, Teatre Municipal, Casal de Cultura, Casal de Músics, Biblioteca, etc.), i ha estat a càrrec, principalment, d'entitats especialitzades, com ara Teatreacció, GASS o PDS.

Més informació: Ajuntament de Montornès del Vallès. Tel: 935 721 170 ext. 3

Navegant

Sociedad Española de Investigación sobre Cannabinoides (SEIC)

La Sociedad Española de Investigación sobre Cannabinoides (SEIC) és una societat científica formada per investigadors que treballen en el camp dels cannabinoides des de diferents disciplines i metodologies. Els seus objectius s'orienten a la promoció de la recerca científica sobre els cannabinoides. A tal fi, organitza reunions, seminaris i altres actes per facilitar l'intercanvi de coneixements entre els investigadors, promou activitats de formació per transferir a la societat el significat i la repercussió dels avenços científics i ofereix assessorament al sector públic i privat en relació als cannabinoides.

El seu web –molt auster, però amb continguts interessants– permet accedir, a més d'informació sobre la societat i sobre cursos, congressos i notícies relacionades amb el seu àmbit d'actuació, a una secció de publicacions que inclou un butlletí electrònic trimestral (el primer número correspon a gener-març de 2002), amb continguts relacionats principalment amb els aspectes bioquímics i moleculars dels cannabinoides i les seves aplicacions terapèutiques, però que també inclou apartats de major interès per als tècnics de prevenció, com ara articles de revisió sobre el "síndrome amotivacional" o sobre les relacions entre l'ús de cannabis i la psicosis. Aquesta secció també dona accés a una "Guia Básica sobre los Cannabinoides", finançada pel Plan Nacional sobre Drogas, que es pot baixar en format pdf. Tot això es completa amb una secció d'enllaços.

Adreça del web: <http://www.ucm.es/info/seic-web/>

Material per impulsar el servei responsable de begudes alcohòliques. L'Ajuntament de Canovelles ha editat tres targetes adreçats als propietaris i personal del sector de l'oci i la restauració del municipi amb l'objectiu de promoure el servei responsable de begudes alcohòliques i estimular la seva participació en un taller de formació sobre aquestes tècniques. L'acció s'emmarca dins del programa local de prevenció de drogodependències. Més informació al telèfon: 938 618 983.

Enquesta Escolar 2004. Realitzada sobre una mostra de 25.521 alumnes de 14 a 18 anys de 573 centres d'ensenyament secundari de tot l'Estat, s'emmarca en el seguiment que des de 1994, fa cada dos anys el Pla Nacional sobre Drogues per obtenir informació periòdica sobre la situació i les tendències del consum de drogues entre els joves. Hi trobareu un resum dels seus resultats a: <http://www.msc.es/pnd/observa/pdf/escolar2004.pdf>

Tercera Conferència Latina de reducció de daños relacionados con los usos de drogas (CLAT3). Organitzada pel Grup Igja, se celebrarà a L'Hospitalet de Llobregat del 30 de juny al 2 de juliol de 2005. Reunirà, principalment, participants de països del sud d'Europa i d'Amèrica Llatina i comptarà amb traducció simultània a cinc idiomes. Més informació: <http://www.clat3.org>

PROTEGO, ara també en castellà. Desenvolupat originàriament en català per l'associació PDS amb el suport del Departament de Benestar Social de la Generalitat, aquest programa de prevenció familiar selectiva adreçat a pares i mares de preadolescents en risc ha estat editat ara en castellà mercès al suport del Plan Nacional sobre Drogas. Es pot baixar en pdf de: <http://www.msc.es/pnd/publica/pdf/Protego.pdf> i demanar més informació a pds@pdsweb.org

El calaix

Fem pinya! a l'abast d'altres municipis! *Fem pinya!* és un programa de prevenció comunitària desenvolupat per PDS en el marc del Programa Municipal de Prevenció de Drogodependències de Canovelles (*veieu Prevenim.DRO, núm. 4*). Busca retardar (si més no) el consum de drogues entre els joves de 11 a 12 anys i apropar-los als serveis comunitaris del territori, promovent alhora respostes participatives davant els reptes socials. Consta de cinc sessions (que s'apliquen a diferents equipaments comunitaris per part dels seus professionals) i d'una festa de cloenda. Atès el seu caràcter extraescolar, la participació és voluntària. Tanmateix, a Canovelles cada any (en fa cinc que s'aplica) un 25% dels joves als quals s'adreça completen el programa.

Ara, amb el suport del Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya, i la complaença de l'Ajuntament de Canovelles, l'associació PDS ha reeditat els seus materials bàsics (àlbum i col·lecció de cromos) i ha elaborat una "Guia d'aplicació" nova, en un nombre suficient per posar aquest programa (que va obtenir una Menció d'Honor en la categoria de "prevenció comunitària" en l'edició de 2002 dels Premis Reina Sofia Contra les Drogues" de la Fundació CREFAT) a l'abast d'altres municipis interessats en la seva aplicació.

Més informació: PDS · Promoció i Desenvolupament Social. Telèfon: 934 307 170

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
 Direcció: Antoni Duran i Jaume Llariba
 Disseny: E. Bosch
 Fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
 Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
 Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona
 Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí semestral d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 13 - 2005 (1)

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi de revisió de l'efectivitat de les campanyes als mitjans de comunicació per prevenir els accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol.

Materials

3

Els fantasmes de la coca – per provocar la reflexió en la gent propera a la coca (fulletó). *Llibret informatiu sobre drogues i lleis* – per a consumidors i educadors. *Què fas en un lloc com aquest?* – per ajudar al consell de salut en les reaccions adverses a drogues de síntesi (fulletó).

En pràctica

4

Orientacions per posar en marxa un observatori local de drogues.

L'opinió

4

Elena Ramón Cercas, responsable de l'àrea de drogodependències de la Federació Espanyola de Municipios y Provincias comenta els objectius i les línies d'actuació d'aquesta entitat en matèria de drogues.

Finestra oberta

5

Descripció del programa *PASE.bcn* (evolució de l'antic PASE) orientat a reforçar la capacitat dels escolars per resistir les pressions per consumir drogues i valorar els aspectes positius de no prendre'n.

Navegant

5

Descripció d'un servei adreçat a prevenir l'abús de drogues i altres conductes de risc, que utilitza els xats d'Internet com a mitjà de transmissió de d'informació.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogodependències.

El calaix

6

Comentaris al voltant de la creació de l'Observatori de Medicaments d'Abús, impulsat pel grup de treball en drogodependències del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social
Direcció General de Drogodependències i Sida

Aquest nou número de *Prevenim.DRO* s'inicia amb el comentari d'un estudi de revisió sobre un tema polèmic: l'efectivitat de les campanyes de prevenció als mitjans de comunicació. Els seus resultats apunten cap la utilitat d'aquestes intervencions en el ben entès que es compleixin un seguit de requisits que es comenten. Més endavant, la secció *En pràctica* ofereix la primera part d'una sèrie d'orientacions que cal tenir en compte a l'hora d'establir un observatori local de drogues. L'*Opinió* ve de la mà de la responsable de l'àrea de drogodependències de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, que descriu als nostres lectors els principals objectius i línies d'actuació d'aquesta entitat en matèria de drogues. A la *Finestra oberta* trobareu una descripció detallada de la nova versió del programa PASE de prevenció escolar, que ha estat avaluada a diferents escoles de Barcelona, mentre que la secció dedicada a les noves tecnologies presenta una intervenció basada en els xats públics d'Internet. També hi trobareu una presentació del recentment creat Observatori de Medicaments d'Abús, i la resta de seccions habituals, amb continguts que esperem que us resultin, tot ells, interessants.

Cop d'ull a la recerca

Són efectives les campanyes de prevenció als mitjans de comunicació?

Les campanyes estudiades van aconseguir reduir un 13% de mitjana els accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol.

A molts països els accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol constitueixen un greu problema de salut pública. Per respondre a aquesta situació, fa anys que es desenvolupen campanyes preventives als mitjans de comunicació per informar la població sobre els riscos de conduir sota els efectes de l'alcohol i persuadir els individus per a que evitin conduir si han pres alcohol.

Un estudi de revisió (Elder et al., 2004) ha avaluat l'efectivitat d'aquestes intervencions sobre el consum d'alcohol entre els conductors i sobre la reducció dels accidents de trànsit. L'estudi va revisar 8 treballs que reunien els següents requisits: haver estat publicats en anglès abans de 2002, aportar dades objectives sobre variables relacionades amb els accidents de trànsit sota els efectes de l'alcohol i presentar uns criteris mínims de qualitat en el seu disseny i execució.

Els seus resultats indiquen que les campanyes estudiades van aconseguir reduir un 13% de mitjana els accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol, sense trobar diferències en l'efectivitat pel fet de basar els missatges en aspectes legals, socials o sanitàries. A més, l'anàlisi econòmic indica que els beneficis d'aquestes intervencions superen abastament els seus costos, tant en termes socials com econòmics. Els autors comenten també alguns aspectes que influeixen en l'efectivitat de les campanyes als mitjans de comunicació:

- **Contingut del missatge:** La base per decidir sobre el contingut dels missatges hauria de ser la capacitat per canviar conductes, i no pas l'opinió dels experts. En aquesta línia, i malgrat haver estat objecte de controvèrsia, els missatges basats en la por poden ser molt efectius per canviar actituds i conductes, sempre que s'acompanyin d'informació clara sobre com evitar les conseqüències negatives de la conducta que es vol prevenir.
- **Arribar a la població.** Per a que una campanya sigui efectiva cal que arribi a la població destinatària i que el seu missatge sigui comprès per aquesta població. Dos aspectes clau per arribar a la població diana són l'emplaçament i la qualitat de producció.
- **Avaluació prèvia.** Avaluar prèviament els continguts de les campanyes permet conèixer la rellevància dels seus missatges, valorar la seva comprensió per part de la població diana i evitar possibles efectes contrapreventius.
- **Concurrencia amb altres actuacions.** L'efectivitat de les campanyes és major quan s'apliquen conjuntament amb altres mesures preventives (de caire legislatiu, comunitari, etc.).

Així doncs, tot i que sovint s'ha qüestionat la seva utilitat, l'evidència disponible indica que, quan estan ben dissenyades i aplicades i s'acompanyen d'altres mesures (com ara l'augment de les sancions per conduir sota els efectes de l'alcohol) les campanyes preventives als mitjans de comunicació ajuden a reduir els accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol.

Els fantasmes de la coca

Fulletó de 10 planes en format 12 x 12 cm, elaborat conjuntament pels Ajuntaments d'Alacant, Cerdanyola del Vallès, Granollers, Parets del Vallès i Santa Coloma de Gramenet, amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, amb la finalitat de reduir el "prestigi" de la cocaïna en els entorns de consum i posar en qüestió alguns dels principals mites associats a aquesta substància.

Adreçat principalment a persones majors d'edat properes a la cocaïna, i pensat per ser distribuït en espais freqüentats per consumidors (com ara locals d'oci nocturn, alguns àmbits laborals o certs grups de joves en medi obert), és un material que, en lloc d'aportar informació sobre la substància o per a la reducció de riscos, se centra a confrontar amb un llenguatge col·loquial i una certa bel·ligerància un bon nombre d'elements significatius de la cultura de la cocaïna, tot estimulant l'anàlisi crítica i la correcció de creences errònies associades al seu consum.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. OTD. Tel: 932 272 900

Llibret informatiu sobre drogues i lleis

Material adreçat a consumidors de drogues i persones que estan en contacte amb consumidors amb l'objectiu d'informar sobre els riscos de tenir problemes amb la justícia a causa de la relació amb les drogues. Tot i que se centra en les disposicions legals i la praxis judicial espanyoles en matèria de drogues, inclou també consells per a les persones que viatgin a l'estranger i informació general sobre la situació a altres països.

Elaborat per Energy Control (Associació Benestar i Desenvolupament) i editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya en forma de llibret de 24 pàgines, presenta en un format de "pregunta – resposta" i amb un llenguatge clar, directe i proper als joves, informació sobre un bon nombre d'aspectes legals relacionats amb les drogues, com ara: Què és delictiu i què no ho és?, Què passa amb l'autocultiu?, Quan es considera que la droga és per a consum propi i quan no?, etc. També informa sobre els drets que assisteixen a tota persona en cas de detenció, advertint, a més, que la vigència i validesa de la informació facilitada es pot veure afectada per diferències de criteri judicial i per canvis en la legislació.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel: 932 890 530

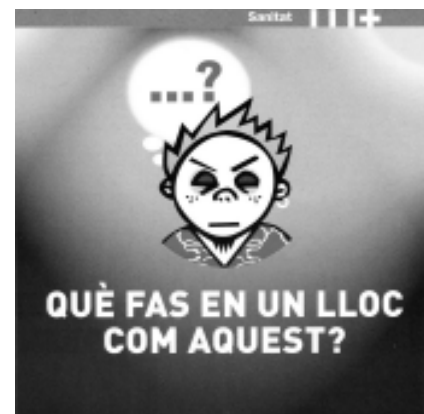
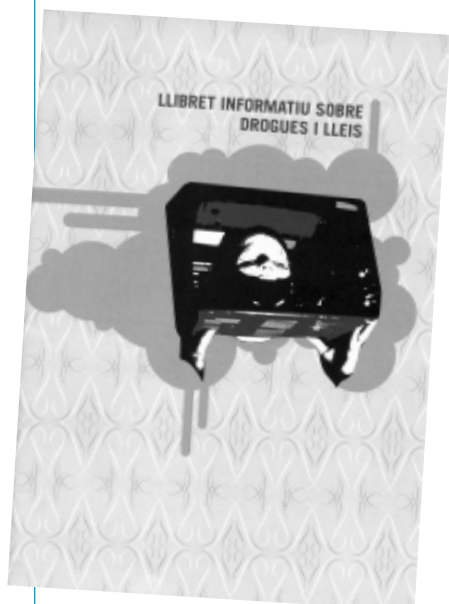
Què fas en un lloc com aquest?

Tríptic en format 11 x 11 cm adreçat als serveis d'urgències per a ser utilitzat en el marc de l'atenció als joves que ingressen a causa d'una intoxicació per consum de drogues habituals en els entorns d'oci nocturn: al·lucinògens, èxtasi, GHB, ketamina, cocaïna, etc.

Elaborat i editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, pretén dotar als professionals sanitaris dels serveis d'urgències d'un instrument útil per facilitar el consell breu de salut als joves que han fet una reacció adversa a les drogues de síntesi, i per sensibilitzar als amics que els acompanyen.

Conté informació sobre els principals riscos associats al consum d'aquestes drogues, com ara les palpitations, el "cop de calor" o les reaccions de pànic, ansietat o neguit. També inclou elements per discriminar les reaccions adverses lleus de les greus, a més d'alguns consells sobre la manera d'actuar en cada cas. Finalment, incorpora elements que conviden a la reflexió als afectats i al seu entorn de relació més proper (amics i amigues).

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. OTD. Tel: 932 272 900

Observatoris locals de drogues (I)

El disseny i la planificació de polítiques i programes de prevenció de les drogodependències requereix establir mecanismes de recollida d'informació que permetin disposar d'un coneixement adequat de la situació del consum de drogues i dels seus problemes en el territori d'actuació.

Els Observatoris Locals de Drogues constitueixen un exemple d'aquests sistemes de recollida d'informació, que tenen la funció d'oferir una visió global i actualitzada dels fenòmens relacionats amb l'ús de drogues en un territori concret per tal de contribuir al disseny d'intervencions preventives i assistencials més efectives.

Per propiciar un millor coneixement dels problemes relacionats amb l'ús de drogues en un territori i facilitar la comparació i l'intercanvi d'experiències, cal que els Observatoris Locals de Drogues proporcionin informació sobre:

- La magnitud i l'extensió dels problemes relacionats amb el consum de drogues en el territori (nombre de consumidors, drogues consumides, etc.) per tal d'estimar els recursos que caldrà destinar al desenvolupament d'intervencions preventives i assistencials.
- Les característiques dels consumidors i de les diferents formes d'ús de drogues.

- Els principals motius de preocupació en relació a l'ús de drogues: els danys a la salut, els problemes socials i familiars que afecten als usuaris, la relació entre el consum de drogues i les activitats delictives, etc.
- Els costos socials i sanitaris derivats de l'ús de drogues: morbiditat, mortalitat, delictes, etc.
- Les tendències dels patrons de consum: més que les dades sobre la situació en un moment determinat interessin les dades que reflecteixen tendències evolutives en les formes i l'extensió del consum de drogues.
- Els factors que afavoreixen canvis en els patrons de consum: un major coneixement d'aquests factors ajudarà a anticipar nous problemes relacionats amb el consum de drogues.
- Propostes concretes d'actuació. A més de conèixer les característiques i les implicacions de l'ús de drogues a la comunitat estudiada, cal que aquest coneixement permeti proposar intervencions i actuacions específiques.
- L'impacte de les intervencions realitzades. Només avaluant el resultat de les intervencions és possible saber si s'estan aplicant els recursos d'una manera adequada.

...continuarà al número 15

L'opinió

Elena Ramón Cercas *Experta en drogodependències per la Universitat Complutense de Madrid i responsable de l'àrea de drogodependències de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, ens descriu els principals objectius i línies d'actuació d'aquesta entitat en matèria de drogodependències.*

La Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP), en col·laboració amb la Delegació del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas (DGPND), ve impulsant des de fa uns anys diferents actuacions en matèria de drogues a les Corporacions Locals. Un Conveni Marc subscrit per ambdues entitats orienta les activitats que cal desenvolupar cada any d'acord amb les necessitats i demandes de les Corporacions Locals, essent els seus objectius: 1. Afavorir la implantació i el desenvolupament de programes de prevenció a l'àmbit local; 2. Establir vies de col·laboració entre les Corporacions Locals i la DGPND; 3. Representar als municipis en el Consell Assessor de l'Observatorio Español de las Drogas y las Toxicomanías; i 4. Promoure la formació contínua dels tècnics municipals en matèria de drogues.

Les activitats de la FEMP en matèria de drogues inclouen l'edició de publicacions, la gestió d'una base de dades sobre plans municipals i l'organització de jornades i cursos de formació.

En el marc dels diferents convenis anuals la FEMP duu a terme nombroses activitats, entre les que s'inclou l'elaboració i edició de publicacions sobre el tema.

En aquest apartat cal ressenyar un *Manual per a l'elaboració de plans municipals sobre drogues*, un model d'*Ordenança reguladora del consum de begudes alcohòliques* o el *Primer catàleg de bones pràctiques en drogodependències*. Aquests documents es poden sol·licitar al servei de publicacions de la FEMP o baixar-se del web de la DGPND (<http://www.msc.es/pnd>).

Ahora, per contribuir a un millor coneixement de la tasca que desenvolupen els agents locals en matèria de prevenció de les drogodependències i afavorir l'intercanvi d'informació entre els responsables locals, la FEMP, en col·laboració amb la DGPND, ha desenvolupat una base de dades sobre plans i programes municipals de drogues. Aquesta base de dades és accessible a través d'Internet (<http://213.229.167.118/drogodep/default.asp>).

Finalment, la FEMP organitza nombroses activitats de formació, que inclouen jornades i cursos sobre prevenció de les drogodependències.

Es pot obtenir més informació sobre aquestes activitats visitant la secció Agenda del seu web (<http://www.femp.es>).

PASE.bcn

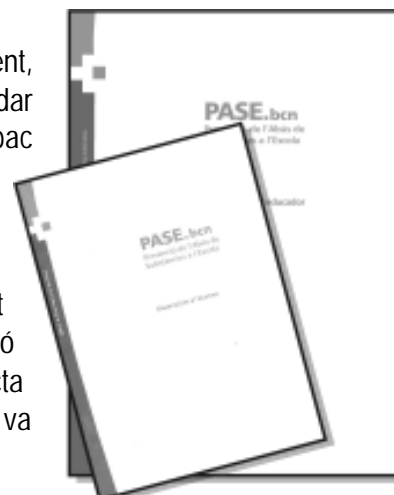
PASE.bcn és un programa de prevenció escolar de l'abús de drogues adreçat, principalment, als alumnes de 1r d'ESO. L'edat d'aplicació proposada té en compte la importància de retardar al màxim l'inici del consum de drogues, així com el fet que en el nostre entorn el tabac acostuma a ser la primera droga consumida pels adolescents. Per això es recomana aplicar el programa just abans de l'edat en que té lloc l'expansió del consum d'aquesta substància.

PASE.bcn és una versió actualitzada del programa *PASE* que va elaborar l'Ajuntament de Barcelona a principis dels anys 90. *PASE.bcn* assumeix l'estructura principal de la versió original tot adaptant-la a l'evolució dels coneixements sobre els determinants de la conducta addictiva i incorporant-hi noves eines metodològiques i didàctiques. La nova versió es va experimentar de forma pilot a setze escoles de Barcelona durant el curs 1998-99.

En el seu desenvolupament es va tenir en compte el fet que diferents experiències avaluades suggereixen que els programes més efectius per prevenir l'abús de substàncies des de l'escola inclouen un component de reforç de la capacitat personal per reconèixer i resistir les pressions socials. Per això, el programa es basa en el model de l'aprenentatge social i es proposa reforçar la capacitat dels escolars per resistir les pressions externes per consumir drogues i valorar les conseqüències positives de renunciar a fer-ho. Els mètodes pedagògics de *PASE.bcn* inclouen la discussió a l'aula, l'ús de material audiovisual i l'entrenament d'habilitats de refús mitjançant tècniques d'escenificació. El programa s'aplica a l'aula per part del professorat, que pot rebre suport dels Equips de Salut Comunitària de la ciutat.

El programa l'ofereix l'Agència de Salut Pública de Barcelona als centres educatius de la ciutat, i els seus materials inclouen una guia per a l'educador, material audiovisual per desenvolupar alguns temes, i un quadern de treball per als alumnes. S'estructura en 7 activitats educatives de 50 minuts que es poden incorporar al pla d'acció tutorial o a diferents matèries del currículum. Algunes activitats ofereixen més d'una proposta per tal que l'educador pugui triar la que millor s'adapti als seus alumnes. Es pot obtenir informació a: www.aspb.es/quefem/escoles/pase.htm.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel.: 932 384 545

Navegant

Internet Relay Chat

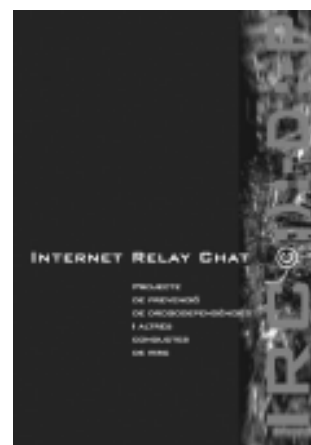
Aquesta secció de Prevenim.DRO dedicada a les noves tecnologies tracta per primer cop d'un servei basat en el xat, un sistema de comunicació que, aprofitant la tecnologia d'Internet, permet mantenir converses escrites en temps real.

Internet Really Chat (IRC) és un servei d'informació i assessorament per a la prevenció de l'abús de drogues, les malalties de transmissió sexual i els embarassos no desitjats, que utilitza els xats públics d'Internet com a mitjà per a la transmissió d'informació. Aquest servei està gestionat pel Grup Associat pels Serveis de Salut (GASS) amb el suport de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona.

El servei es duu a terme a través del programa mIRC, un client shareware de tertúlies IRC per a Windows que permet connectar amb els canals de xat públic de Catalunya.

Des d'aquests canals es contacta anualment, de forma anònima i confidencial, amb uns 1.500 joves de 14 a 24 anys als quals s'administra un qüestionari estructurat que aborda la temàtica establerta. Alhora, es duen a terme intervencions mitjançant el programa Messenger, el correu electrònic i jocs virtuals. La intervenció es completa amb un servei d'informació i assessorament en un canal de xat propi per a consultes específiques: #gass, que funciona de dilluns a divendres, de 6 a 9 del vespre.

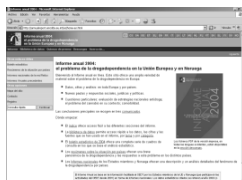
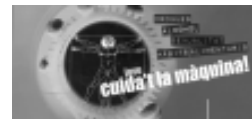
Adreça del web: <http://gass.pangea.org> - gass@pangea.org

Monografia sobre drogues recreatives. El volum 15 (suplement 2) de l'any 2003 de la revista *Adicciones* està íntegrament dedicat a aquesta mena de substàncies (èxtasi, LSD, ketamina, etc.). Inclou abundant informació sobre aspectes bioquímics, epidemiològics, sociològics i clínics del seu abús. Es pot baixar en PDF: http://www.msc.es/pnd/publica/pdf/drog_recreativas.pdf

Cicle d'activitats a la Vall d'en Bas. El Consorci de Benestar Social de la Garrotxa organitza durant la tardor d'enguany un cicle d'activitats lúdiques, preventives i de promoció de la salut adreçades a la població de 15 a 30 anys. Englobades sota el lema comú *Cuida't la màquina!*, les activitats (exposicions, estands informatius, tallers, xerrades...) giren al voltant de tres eixos: alcohol i altres drogues, sexualitat i hàbits alimentaris. Més informació al telèfon 972 266 644

Informe sobre el problema de la drogodependència a la Unió Europea i Noruega, ara també en versió on-line! L'edició corresponent a l'any 2004 d'aquest informe elaborat per l'Observatori Europeu sobre la Droga i la Toxicomania s'ofereix en versió on-line a l'adreça <http://annualreport.emcdda.eu.int/es/home-es.html>. Aquesta versió permet un accés fàcil i ràpid a la informació continguda en el document, inclosos els resums de la situació per països. Ahir, des de la mateixa adreça es pot accedir a la versió castellana en format PDF

Oferta de formació de formadors en Dispensació Responsable de Begudes Alcohòliques. L'Agència de Salut Pública de Barcelona, en el marc del programa "De marxa sense entrebancs", ofereix un seminari de formació sobre Dispensació Responsable de Begudes Alcohòliques adreçat a tècnics de salut, professionals de la prevenció i professors d'escoles d'hosteleria. La durada és de 6,5 hores i es farà en tres edicions els mesos de gener, març i setembre de 2006. Més informació: amartos@aspb.es o mcasado@pdsweb.org

El calaix

L'*Observatori de Medicaments d'Abús* és una iniciativa de recent creació del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona (COFB) que neix amb la voluntat de respondre a l'interès creixent per l'ús recreatiu d'alguns fàrmacs i al fenomen de l'automedicació, que sovint té lloc amb fàrmacs que poden generar dependència. Aquest òrgan, dedicat a l'estudi i l'anàlisi dels indicadors que permeten identificar fàrmacs susceptibles d'abús o d'ús recreatiu, es proposa dur a terme diferents actuacions entre les que s'inclouen: formular recomanacions per minimitzar la problemàtica del consum de fàrmacs en espais d'oci i de l'abús de psicofàrmacs i analgèsics; assessorar a entitats i institucions en relació al control, l'atenció i la prevenció de l'abús de medicaments; crear un banc de dades sobre medicaments d'abús; analitzar i proporcionar informació sobre l'abús de medicaments per contribuir a una major comprensió del fenomen i facilitar el disseny i l'avaluació de programes i campanyes; etc.

L'Observatori, que opera sota la supervisió i direcció del Grup de Treball en Drogodependències del COFB, també prestarà una atenció especial a la venda de medicaments per Internet.

Més informació: Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona. Telèfon: 932 440 718

**OBSERVATORI
MEDICAMENTS D'ABÚS**

prevenim•dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba
Disseny: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona
Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**
Número 14 - Suplement monogràfic 4 - 2005

Monogràfic cannabis

En aquest número...

 Editorial 2

Presentació d'aquest monogràfic dedicat al cannabis.

 Cop d'ull a la recerca 2

Comentari d'un estudi sobre les implicacions de l'inici precoç del consum de cannabis i sobre les diferències relacionades amb l'edat pel que fa als factors de risc per iniciar el seu consum.

 Materials 3 - 4

¿BPD – per treballar sobre el cannabis i altres drogues a l'ESO (proposta didàctica). *Cannabing* – prevenció de riscos associats al consum de cannabis (fulletó). *Cannabis... com ho vius?* – per treballar amb adolescents (exposició). *Cannabis, parlem-ne* – per treballar a l'ESO (maletí). *Quan als pares ens preocupen els porros* – per pares i mares (llibret). *Prospecte del cannabis per a ús terapèutic* – per consumidors amb fins terapèutics (fulletó). *Que ruli...* – per incidir sobre joves propers al cannabis (llibret). *X als k...* – per reflexionar al voltant del cannabis (postals).

 En pràctica 5

Orientacions de la mà de l'equip de prevenció de la Vall del Tenes per fer un treball educatiu amb menors sancionats per consum o possessió de cannabis.

 Temes clau 5

Comentaris al voltant de dos temes clau relacionats amb el consum de cannabis: l'increment del risc de psicosi i l'increment del risc d'accidents de tràfic, a la llum de les dades aportades per dos estudis europeus recents.

 Notes bibliogràfiques 6

Comentaris breus sobre publicacions relacionades amb el cannabis.

 Des del Departament de Salut 6

Comentari sobre les actuacions preventives a Catalunya en resposta a l'expansió del consum de cannabis en la població juvenil.

prevenim dro
és un programa de l'associació:

PROMOCIÓ I DESARROLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Aquest nou monogràfic de Prevenim.DRO, editat i distribuït amb el suport del Departament de Salut, gira al voltant del cannabis i la prevenció del seu consum. Les últimes dades epidemiològiques, referides tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya, indiquen que en els darrers anys s'ha produït una fort creixement del consum d'aquesta substància per part dels adolescents, tant pel que fa a l'experimentació com al consum habitual. Això s'ha acompanyat d'una reducció de la percepció de risc associada al seu consum i d'un augment de la percepció de disponibilitat (facilitat percebuda per accedir a la substància). Alhora, ha anat disminuint lleugerament l'edat d'iniciació en el seu consum. A això cal afegir els debats al voltant de la seva legalització i del seu ús amb finalitats terapèutiques (dos qüestions diferents que alguns grups i persones barregen), a més de l'actitud ambivalent (entre la promoció del consum i la prevenció) que de vegades s'expressen en certes manifestacions. Tot plegat semblen motius suficients per dedicar-li un monogràfic, que esperem que trobeu interessant.

Cop d'ull a la recerca

Implicacions de l'inici precoç del consum de cannabis

L'inici precoç en l'ús de drogues (tabac, alcohol, cannabis) ha estat descrit com un dels principals factors de risc per al consum de drogues en l'edat adulta i s'ha relacionat amb l'aparició d'altres problemes durant l'adolescència, com ara el fracàs escolar o la conducta antisocial.

Recentment, un grup d'investigadors (Ellickson et al., 2004) ha estudiat l'efecte del consum de marihuana i de la precocitat en el seu inici, sobre l'abús de drogues, la conducta antisocial i la implicació en els estudis, alhora que ha analitzat les diferències relacionades amb l'edat pel que fa als factors de risc per començar a consumir marihuana entre els adolescents.

Els investigadors van analitzar les respostes d'un grup d'estudiants de 7è grau (edat equivalent a 1r d'ESO) a diversos qüestionaris autoadministrats sobre problemes de conducta, actituds i consum de drogues, i influències socials sobre el consum (aprovació del consum per part dels pares i dels amics, ús de cannabis per part de persones de referència, etc.). Els estudiants van respondre els qüestionaris quatre anys seguits, des de 7è grau (n=1955) fins a 10è grau (n=909), i les respostes sobre el consum de tabac i

cannabis es van contrastar amb l'anàlisi de saliva.

L'inici precoç del consum de cannabis suposa més risc d'implicació en el consum de drogues, però no més risc de problemes en altres àrees, que no tindrien relació amb l'edat d'inici sinó amb el consum en si mateix.

De manera consistent amb estudis previs, els autors van trobar que el consum de cannabis augmenta el risc de presentar al final de l'adolescència problemes d'abús de drogues, conducta antisocial i baix rendiment acadèmic. Tanmateix, els resultats d'aquest estudi indiquen que l'inici precoç del consum de cannabis, comparat amb l'inici més tardà, suposa més risc d'implicació en el consum de drogues (consum més intensiu, consum d'altres drogues il·legals, etc.), però no un major risc de problemes en altres àrees, que

no tindrien relació amb l'edat d'inici sinó amb el consum en si mateix. Per aquest motiu, els autors destaquen els avantatges de prevenir el consum de cannabis: menor risc de consumir altres drogues i d'implicació en conductes antisocials i major probabilitat de mantenir l'interès pels estudis; en front de retardar l'edat d'inici, que només incidiria sobre el risc d'abusar de les drogues.

Pel que fa als factors de risc per a l'inici del consum de cannabis en funció de l'edat, l'estudi destaca el paper de la família en les etapes inicials de l'adolescència, alhora que indica una major influència dels iguals en edats més avançades.

Els resultats d'aquest i altres estudis posen de manifest la necessitat d'incorporar en els programes de prevenció estratègies adreçades a evitar o retardar al màxim l'experimentació amb el tabac i l'alcohol, atendre les necessitats dels alumnes amb dificultats per seguir els estudis, dotar els adolescents d'habilitats per refusar l'ofertament de drogues per part d'amics i companys i promoure la seva implicació en activitats recreatives incompatibles amb el consum de drogues.

Materials

BPD (al Bar, al Parc, a la Discoteca)

Material didàctic per a 3r i 4t d'ESO que proposa tres grups d'activitats independents per treballar l'alcohol, el cannabis i l'èxtasi, ubicant cada substància en els espais més emblemàtics per al seu consum per part dels joves: el bar, el parc i la discoteca, respectivament. Elaborat pels ajuntaments de Parets del Vallès i Santa Coloma de Gramenet, consta de tres fitxes per als alumnes (una per cada substància) amb 8 activitats cadascuna. Es completa amb una guia de 20 pàgines per al professorat, que orienta en l'ús del material, informa sobre on, com i de quina

manera els joves prenen aquestes drogues, comenta possibles resistències a l'hora de fer prevenció i aporta idees per sortir airosos d'eventuals situacions incòmodes a l'aula.

Més informació: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet. Tel: 934 624 000

Cannabing

Fulletó de prevenció dels riscos associats al consum de cannabis adreçat a joves majors de 15 anys, consumidors de cannabis o que tinguin relació amb consumidors. El seu disseny imita el d'una coneguda marca de paper de fumar, i el seu format de butxaca (10 x 5 cm plegat) el fa adequat per ser distribuït en espais dinàmics (concerts, festes, etc.) i permet guardar-lo fàcilment a una butxaca per llegir-lo en un altre moment. Editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, en català i en castellà, fa servir un to juvenil per buscar la proximitat amb el grup diana. Les seves 16 planes (es desplega com un acordió) fan referència a qüestions com ara els efectes del cannabis sobre la conducció, les baixades de tensió, el major risc que comporta passar a altres drogues, els riscos legals associats al consum de cannabis, etc.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 935 566 353.

Cannabis... com ho vius?

Material per treballar amb joves de 15 anys en endavant en centres juvenils, instituts, etc., per informar-los sobre el cannabis (efectes, riscos, creences errònies), analitzar els factors que influeixen en la decisió de fumar "porros" i afavorir la presa de decisions autònomes. Elaborat per PDS i editat per l'Ajuntament de Barcelona amb el suport del Plan Nacional sobre Drogas, consta d'una exposició de 12 plafons de 70 x 100 cm, una guia per als educadors i un tríptic informatiu per als visitants. Els plafons (dissenyats en forma de còmic) plantegen qüestions relacionades amb el consum de cannabis i els factors que l'influencien. La guia conté orientacions per fer més profitosa la visita a l'exposició i proposa activitats complementàries per reflexionar sobre les situacions que viuen els joves en relació amb el consum de cannabis.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

Cannabis, parlem-ne

Material elaborat pel Consell Comarcal del Montsià amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Ampostà i el suport de la Secretaria General de Joventut, adreçat als alumnes de 4t d'ESO amb l'objectiu d'informar sobre els riscos del consum de cannabis, ajudar a comprendre els factors grupals que influencien el seu consum i propiciar conductes de reducció de riscos en cas de consumir-ne. Consta d'un maletí amb varis materials (vídeo, targetes, fitxes) que permeten fer un taller de 2 hores que inclou el passi del vídeo, una activitat de preguntes i respostes, i una representació (amb debat posterior) d'una situació de grup en que hi és present el cannabis.

Més informació: Consell Comarcal del Montsià. Serveis Socials. Tel: 977 704 371.

Quan als pares ens preocupen els porros

Llibret de 26 pàgines adreçat a la població que té fills adolescents amb la intenció d'aportar-los informació sobre el cannabis, pautes educatives per prevenir el consum de drogues en general i pautes d'actuació específiques per a situacions relacionades amb el consum de cannabis. Editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i elaborat amb la col·laboració de l'associació Asaupam i dels ajuntaments de Parets del Vallès, Santa Coloma de Gramenet i Portugalete, forma part d'un paquet de materials que sota el lema "Connecta amb els teus fills" inclou una guia genèrica amb orientacions per ajudar els pares a connectar amb la realitat dels seus fills i parlar amb ells de temes com ara les drogues i la sexualitat, un breuari que compacta la informació de la guia i tres llibrets més com aquest, sobre el tabac, l'alcohol i els estimulants.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 935 566 221.

Prospecte del cannabis per a ús terapèutic

Fulletó elaborat pel Col·legi de Farmacèutics de Barcelona adreçat als consumidors de cannabis amb finalitats terapèutiques, malgrat no estar permès aquest ús al nostre país. Editat en format electrònic (es baixa de <http://www.farmacauticonline.com>) aporta informació per reduir els riscos associats al consum de cannabis en les persones que en fan un ús terapèutic. Tracta de les diferències entre l'ús terapèutic i l'ús recreatiu, dels aspectes químics de la substància i de les seves indicacions, contraindicacions, dosificació, efectes secundaris i advertiments especials.

Més informació: Col·legi de Farmacèutics de la Província de Barcelona. Tel: 932 440 710.

Que ruli... Manual per a mans properes al cannabis

Llibret de 16 pàgines orientat a la reducció de riscos que s'adreça als joves que fumen cannabis o que tenen relació amb gent que en fuma. Informa sobre aspectes generals de la substància i sobre els problemes associats al seu consum en diferents contextos. També inclou orientacions per identificar situacions d'abús i per reduir o abandonar el seu consum. Editat en català i castellà pel Departament de Salut de la Generalitat, i elaborat amb la participació dels ajuntaments de Santa Coloma de Gramenet i Parets del Vallès i de l'associació Asaupam, està pensat per ser distribuït sense mediació professional en llocs freqüentats per la població diana, tot i que també pot servir com a material de suport en intervencions fetes per professionals dels àmbits educatiu i social, la qual cosa n'augmenta la seva efectivitat.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 935 566 353.

X als k...

Material editat conjuntament pels ajuntaments de La Roca del Vallès i Vilanova del Vallès, amb el suport de la Diputació de Barcelona, en el marc d'una actuació més àmplia englobada sota el lema: "Cannabis: Informa't, Decideix, Actua". Elaborat per l'associació PDS, consta d'una sèrie de 6 postals adreçades a la població adolescent amb l'objectiu d'estimular la reflexió al voltant del consum de cannabis. Cada postal s'adreça a un perfil de jove en funció del seu interès o relació amb la substància (no interessat, dubitatiu, experimentador, etc.). El disseny gràfic del seu anvers combina el factor sorpresa (jugant amb imatges de micocs) amb un tractament cromàtic que sovint s'associa a la cultura del cannabis (a base de verd, groc i vermell). Al seu revers totes incorporen elements que conviden a la reflexió presentats d'una manera original.

Més informació: Ajuntament de La Roca del Vallès Tel: 938 422 016.

En pràctica

Treball educatiu amb menors sancionats per consum o tinença de cannabis

Un dels riscos associats al consum de cannabis és la possibilitat d'ésser multat d'acord amb la Llei 1/1992 sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana (*Llei Corcuera*) que sanciona amb una multa de 300 € a 30.000 € el consum de drogues en llocs públics (carrer, bars, etc.) així com la seva tinença per a consum propi. Tanmateix, la llei també preveu la possibilitat de suspendre la sanció econòmica si la persona accedeixi a fer un tractament de drogodependències.

Atesa aquesta realitat i el fet que els consumidors de cannabis rarament són dependents, han sorgit propostes de treball que plantegen una resposta preventiva a la sanció per tinença o consum de cannabis als menors d'edat, suggerint-los de participar en un programa educatiu com alternativa al pagament de la multa.

Posar en marxa aquests programes requereix un treball conjunt amb la Policia Local i els Mossos d'Esquadra per analitzar la realitat del municipi pel que fa al consum de cannabis i les sancions a menors d'edat, estudiar les possibilitats de treball davant la realitat detectada i dissenyar un protocol d'actuació dels diferents agents implicats (policia, serveis socials, tècnic de prevenció, etc.) i dels procediments per informar sobre la possibilitat d'adherir-se al programa, les seves característiques i les condicions de participació.

L'aplicació del programa implica que el menor i la família s'hi vulguin adherir i formalitzin el compromís, la realització de les activitats, el seguiment i valoració conjuntament amb la família, i la comunicació a la resta d'agents implicats sobre el compliment o no del programa.

Pel que fa a les activitats, solen incloure: assistir a entrevistes de valoració i seguiment, revisar materials preventius (sovint d'altres programes), col·laborar en l'elaboració de nous materials i/o fer treballs acadèmics (cerca d'informació, resums, etc.) sobre el cannabis o les drogues en general.

Finalment, com a complement als programes educatius per a menors sancionats per tinença o consum de cannabis convé que en les intervencions preventives de caire general (ex.: xerrades sobre drogues) s'informi dels riscos legals associats al consum de drogues.

J Bernabeu, MC Suarez, N Corominas, S de las Casas, E Garcia.

Equip de Prevenció de Drogues de la Vall del Tenes.

Temes clau

Cannabis i psicosis

Malgrat que hi ha evidències que el consum de cannabis és un factor de risc per desenvolupar símptomes psicòtics, la relació causal entre cannabis i psicosis és encara motiu de debat. Un estudi fet sobre 2.437 joves alemanys de 14 a 24 anys ha mirat d'esbrinar si consumir cannabis augmenta el risc de símptomes psicòtics, si aquest risc és major en les persones amb predisposició a la psicosis i si aquesta situació fa més probable el seu consum posterior. Dels seus resultats es desprèn: 1. Que el consum de cannabis augmenta de forma moderada el risc de presentar símptomes psicòtics; 2. Que aquest risc és molt més alt entre els joves amb predisposició a la psicosis; 3. Que el risc de psicosis associat al cannabis presenta una relació dosi-resposta; 4. Que la predisposició a la psicosis no prediu el consum posterior de cannabis, fet que no dona suport a la hipòtesi de l'automedicació.

Per saber-ne més: Henquet C, Krabbendam L, Spauwen J, Kaplan C, Lieb R, Wittchen HU, Van Os J. «Prospective cohort study of cannabis use, predisposition for psychosis, and psychotic symptoms in young people». *BMJ*, Jan 2005; 330:11, doi:10.1136/bmj.38267.664086.63. *BMJ Online First* 1 Dec 2004. (bmj.com).

Cannabis i accidents

Diversos estudis indiquen que el cannabis afecta capacitats implicades en la conducció. Aquests efectes han estat perceptibles tant en simuladors com en situacions reals de conducció. Els estudis epidemiològics però, han obtingut resultats heterogenis en estudiar la responsabilitat del cannabis en els accidents de tràfic. Ara, un estudi metodològicament molt exigent, finançat pel Ministeri de Salut francès, realitzat sobre 10.748 conductors que havien pres alcohol o altres drogues i es van veure implicats en accidents de tràfic amb resultat de mort, indica que conduir sota els efectes del cannabis augmenta el risc de provocar un accident mortal, amb una clara relació dosi-efecte que recolza la hipòtesi de causalitat. L'efecte es manté després de fer els ajustaments pels diferents co-factors implicats, inclòs el consum d'alcohol. Alhora, ha confirmat un cop més l'enorme incidència de l'alcohol sobre els accidents de trànsit, clarament major que la del cannabis.

Per saber-ne més: Laumon B, Gadegbeku B, Martin JL, Biecheler MB and the SAM group. «Cannabis intoxication and fatal road crashes in France: population based case-control study». *BMJ*, Dec 2005; 331:1371, doi: 10.1136/bmj.38648.617986.1F. *BMJ Online First* 1 Dec 2005. (bmj.com).

Notes bibliogràfiques

Bobes J, Calafat A. (eds.) (2000). Monografia Cannabis. Adicciones; Vol.12, supl. 2. Monogràfic de la revista *Adicciones* que fa una àmplia revisió (20 articles) a diferents aspectes relacionats amb el cannabis i el seu consum: toxicologia, naturalesa dels seus efectes, riscos per a la salut, capacitat per generar dependència, utilitat terapèutica, les estratègies i organització de la cultura pro-cannabis, etc. Es pot baixar de: <http://www.msc.es/pnd/publica/pdf/cannbis.pdf>

Rodrigo MD, Ramos JA, López ML, De Antonio V, Guillén JL. (2004). Síndrome de abstinència y otros efectos en jóvenes fumadores de hachís. Adicciones; 16(1): 19-30. Article que analitza els efectes del consum d'hachís i l'aparició de símptomes d'abstinència en una mostra de joves que acudeixen a un programa de tractament per evitar el pagament de sancions administratives. Resum disponible a: <http://www.socidroalcohol.org/>

Cannabis: quels effets sur le comportement et la santé?. Paris: Les éditions INSERM, 2001. Informe de l'Institut Nacional de la Salut i la Recerca Mèdica francès (INSERM) que analitza els efectes del cannabis sobre el comportament i la salut, a partir d'una revisió exhaustiva (1200 articles) de la literatura científica. Accessible a: <http://ist.inserm.fr/basisrapports/cannabis.html>

Guía básica sobre los cannabinoides. Sociedad Española de Investigación sobre Cannabinoides (SEIC), 2002. Document que, des d'una perspectiva científica avalada per l'activitat investigadora dels seus autors (tots ells membres de la SEIC), aporta informació sobre aquestes substàncies tractant qüestions com ara els seus efectes sobre l'activitat motora, la memòria,

l'aprenentatge, o en relació a la dependència, entre altres. Es pot baixar de: <http://www.ucm.es/info/seic-web/guia.pdf>

An overview of cannabis potency in Europe. EMCDDA, 2004. Publicació de la sèrie *Insights* de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies que mira de respondre si el cannabis que es consumeix a Europa és avui més potent que anys enrere, i pot comportar més riscos per la salut. Accessible en pdf a: <http://www.emcdda.eu.int>

Des del Departament de Salut

En resposta a l'expansió del consum de cànnabis.

En els darrers anys el consum de cànnabis ha augmentat significativament en la població juvenil i, paral·lelament, ho ha fet la preocupació social per l'increment de consumidors habituals, per la disminució en l'edat d'inici i per l'absència de percepció de risc. En resposta a aquesta situació s'estan desenvolupant diferents activitats preventives a l'escola, la família i els espais de lleure. A l'escola, el treball sobre el cànnabis s'ha incorporat a l'ESO al costat d'altres substàncies que ja es tractaven, com ara el tabac i l'alcohol, amb diverses propostes didàctiques (*Del cànnabis parlem-ne, Febre del divendres nit, Teatreacció*, etc.). En l'àmbit familiar des de fa un temps s'està implementant el programa *Connecta amb el teu fill* que, entre altres qüestions, aborda des del punt de vista dels pares la manera d'afrontar el consum de cànnabis del fill. Pel que fa als contextes extraescolars, s'han elaborat materials preventius (*Que ruli i Cannabing*) per difondre entre els joves. *Que ruli* s'ha avaluat recentment amb resultats satisfactoris i ara s'està elaborant un guia pedagògica per al seu ús en grups de joves consumidors. A més, es continua donant informació sobre els riscos del consum de drogues en espais d'oci nocturn.

Més informació: Departament de Salut. Òrgan Tècnic de Drogodependències. Tel.: 935 562 621

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió. Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro: Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí semestral d'informació sobre prevenció de drogodependències a Catalunya

Número 15 - 2005 (2)

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que analitza el consum de drogues de professionals vinculats als joves (inclosos professionals de serveis socials) i la seva influència sobre les seves actituds en relació a les drogues.

Materials

3

De nit tingues-ho clar – per distribuir a locals de nit (tríptics i cartells).

Quina canya! – per prevenir el consum d'alcohol en els joves (vídeo).

Ratilles, parlem-ne – per treballar a batxillerat i cicles formatius (maletí).

En pràctica

4

Més orientacions per posar en marxa un observatori local de drogues.

L'opinió

4

Jesús Lacoste, creador del primer portal d'informació sobre prevenció de les drogodependències en castellà i editor del web www.lasdrogas.info comenta les possibilitats que obren les noves tecnologies per a l'àmbit de la prevenció.

Finestra oberta

5

Descripció de *No em ratlles*, un espectacle adreçat preferentment a joves escolaritzats de 14 a 18 anys, que combina el teatre amb la prevenció de conductes de risc associades al consum de drogues.

Navegant

5

Comentaris i suggeriments de navegació pel web de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, l'agència de la UE encarregada de recopilar, analitzar i difondre informació sobre el fenomen de les drogues a Europa.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogodependències.

El calaix

6

Presentació i informació per participar en un grup autogestionat de treball sobre prevenció de drogodependències a nivell local, que des de fa tres anys es reuneix un cop cada tres mesos.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

i la col·laboració de:

Aquest nou número de *Prevenim.DRO* s'inicia amb el comentari d'un estudi fet sobre població espanyola, que tracta d'un tema tan polèmic com interessant: el consum d'alcohol i altres drogues per part de diferents professionals vinculats als joves (inclosos professionals de la prevenció i dels serveis socials), i la seva influència sobre les seves opinions i actituds en relació a les drogues. La secció *En pràctica* completa les orientacions per establir un observatori local de drogues, iniciades en un número anterior d'aquest butlletí. L'*Opinió* ve signada aquest cop pel creador del primer portal espanyol d'informació sobre prevenció de les drogodependències, que introdueix el concepte de «prevenció a la carta» i ens dona la seva visió sobre les possibilitats que obren les noves tecnologies de la informació en el nostre àmbit de treball. Al *Calaix* hi trobareu informació sobre un grup de treball autogestionat sobre prevenció de drogodependències a nivell local que es reuneix periòdicament des de fa tres anys. També hi trobareu la resta de seccions habituals: *Materials*, *Finestra oberta*, *Navegant* i *Amb poques paraules*, amb continguts que esperem que siguin tots ells del vostre interès.

Cop d'ull a la recerca

Implicacions preventives del consum de drogues dels mediadors recreatius

Tradicionalment, la família i l'escola han estat els principals agents de socialització. Avui, però, nous agents i nous contextos han adquirit rellevança en l'educació dels joves i adolescents. En aquest sentit, els professionals de l'àmbit recreatiu (*disk jockeys*, cambrers, etc.) i dels mitjans de comunicació (locutors de ràdio, redactors de revistes juvenils, etc.) exerceixen una influència notable sobre els joves, els quals dediquen cada cop més temps a activitats recreatives, com ara «sortir de marxa». L'aparició d'aquests nous contextos de socialització pot tenir implicacions importants en l'etiologia i la prevenció del consum de drogues.

Recentment, un grup d'investigadors espanyols (Calafat et al., 2005) ha analitzat la influència del consum d'alcohol i drogues dels professionals vinculats als contextos recreatius sobre les actituds i opinions en relació a les drogues. Per fer-ho, van enquestar 246 professionals de la indústria recreativa, els mitjans de comunicació, els serveis socials (inclosos els programes preventius) i l'associacionisme juvenil. A més, van fer entrevistes en profunditat a 20 d'aquests professionals. Les variables estudiades incloïen, entre altres, el propi consum, la percepció de risc en relació al consum de drogues i les creences i els mites sobre diferents substàncies.

De les moltes dades de l'estudi destaquen que un 62% de la mostra estudiada s'embriga de tant en tant, un 35% fuma cannabis, si més no ocasionalment, i un 25% pren de tant en tant altres drogues il·legals. Tenen, però, especial

significació les relatives als professionals que treballen en prevenció o en serveis socials en contacte directe amb els joves. Així, aquests professionals presenten conductes d'embraguesa i de consum de cannabis i d'altres drogues molt superiors a les de la població general espanyola. D'acord amb els autors, això no seria rellevant si no fos perquè aquests consums privats influeixen en la seva percepció dels problemes dels joves, i probablement també en la seva relació amb ells.

Una altra dada interessant és que un 38,4% dels enquestats pensen que fumar cannabis no és perjudicial, situant-se d'aquesta manera més a prop dels mites que de la evidència científica. Els autors apunten que una proporció important

(...) una proporció important de professionals propers als joves té dificultats per establir distància entre el seu món privat i les necessitats professionals relacionades amb la prevenció.

de professionals propers als joves té dificultats per establir distància entre el seu món privat i les necessitats professionals relacionades amb la prevenció. En molts casos, a més, l'intent de donar congruència al propi consum de drogues dificulta el seu rol professional, la qual cosa és especialment preocupant en

els professionals dels serveis socials, la prevenció o l'associacionisme juvenil.

L'estudi posa de manifest la necessitat de revisar els plantejaments dels «mediadors recreatius» sobre el consum de drogues per tal que s'adeqüin més als coneixements actuals i a les necessitats de la comunitat, que no pas a interessos personals. A més, planteja la necessitat de formar als professionals que treballen en contacte directe amb els joves.

Per seguir llegint: Calafat A, Fernández C, Juan M, Becona E (2005) «Cómo el propio consumo de drogas de los mediadores recreativos tiene implicaciones preventivas». *Adicciones*. 17(2): 145-155

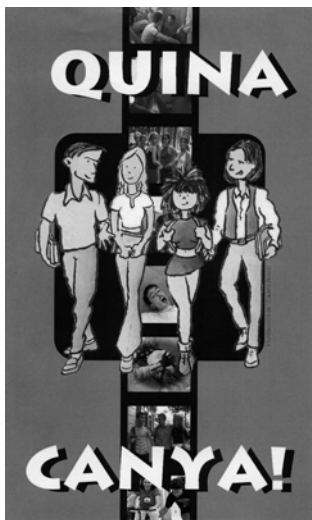
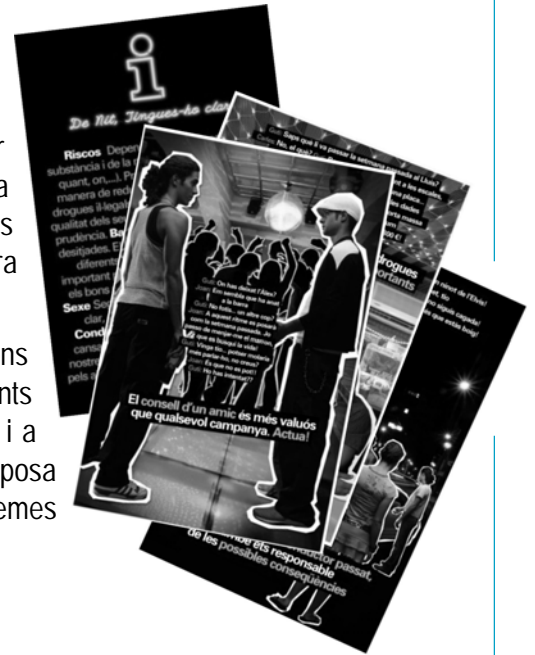

De nit tingues-ho clar

Sèrie de tríptics i cartells editats pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya per ser distribuïts dins dels espais d'oci nocturn. Elaborat amb la col·laboració d'Energy Control i SOM.NIT és un material que es proposa reduir alguns dels principals riscos associats al consum de drogues (conducció sota els efectes de l'alcohol, conductes sexuals de risc, etc.) posant a l'abast dels joves, en els propis locals, elements informatius i de reflexió d'una manera continuada i sense necessitat d'un suport professional presencial.

Tant els tríptics (de 10 x 15 cm) com els cartells (en format A4) plantegen situacions típiques a les que s'enfronten molts joves quan surten de marxa, aportant elements que conviden a la reflexió, a mantenir actituds crítiques envers les drogues i a practicar conductes alternatives al seu consum. Alhora, aquest material es proposa sensibilitzar als propietaris i als treballadors dels establiments d'oci nocturn en temes de salut i seguretat.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900

Quina canya!

Material de prevenció del consum d'alcohol adreçat al treball amb joves de 14 a 16 anys. Desenvolupat per l'antic Institut Municipal de Salut Pública de l'Ajuntament de Barcelona amb el patrocini de la Fundació Viure i Conviure, consta d'un vídeo que inclou: a) una ficció de 15 minuts que té la finalitat de servir d'estímul per iniciar una discussió amb els alumnes; b) una videoguia didàctica que centra la discussió i aporta elements informatius i de reflexió al voltant de varis temes; i c) un fulletó de 12 pàgines amb informació per al professorat.

Quina canya! facilita el treball de qüestions relacionades amb l'inici del consum d'alcohol i la pressió dels companys i de la publicitat cap al seu consum, constituint un material complementari en l'aplicació del programa de Prevenció de l'Abús de Substàncies Addictives (PESA-Decideix!), adreçat a 3r d'ESO. Alhora, també es pot utilitzar fora del context d'aquest programa, com a punt de partida d'una discussió amb un grup de joves, moderada i conduïda per un educador.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Telèfon: 932 027 740 – 932 027 735

Ratlles, parlem-ne

Material elaborat pel Consell Comarcal del Montsià en col·laboració amb l'Ajuntament d'Ampostà i el suport de la Generalitat de Catalunya, adreçat als alumnes de batxillerat i cicles formatius. Forma part d'una proposta més àmplia d'intervenció a l'escola, que treballa sobre altres substàncies en diferents nivells de l'ESO. Permet fer un taller d'una durada aproximada de 2 hores amb grups de fins a 25 alumnes per informar sobre els riscos de consumir cocaïna, *speed* i ketamina, destacar la influència del grup d'iguals sobre el consum de drogues i propiciar conductes de reducció de riscos en cas de consumir-ne.

Es presenta en un maletí que conté un vídeo, un CD-Rom i una fitxa descriptiva del material i de la proposta de treball. El vídeo és un mig-metratge de ficció, de 38 minuts, que mostra la iniciació d'un grup de joves en el consum de drogues i la seva evolució en el temps. El CD-Rom és un joc interactiu de preguntes i respostes, que aporta informació general sobre els principals efectes de la cocaïna, *l'speed* i la ketamina i algunes estratègies de reducció de riscos.

Més informació: Consell Comarcal del Montsià. Telèfon: 977 704 371

Observatoris locals de drogues (II)

En el butlletí número 13 comentàvem la importància dels Observatoris Locals de Drogues com a sistemes de recollida d'informació sobre el consum de drogues per contribuir al disseny i la planificació d'intervencions preventives i assistencials més efectives, i apuntaven la mena d'informació que haurien de proveir. Un altre aspecte important a l'hora de posar en marxa un Observatori Local de Drogues és la selecció de les fonts d'informació. Tot i que per analitzar el consum de drogues es poden obtenir dades de fonts molt diverses, el cert és que, per separat, cap d'elles és capaç d'explicar la naturalesa i l'evolució de l'ús de drogues en un territori. Per això, únicament l'anàlisi conjunt de les dades procedents de diferents indicadors pot aportar un coneixement acurat de la situació en una comunitat. Pel que fa a les fonts d'informació que poden resultar útils en un Observatori Local de Drogues, poden ser de dues classes:

1 Fonts d'informació procedents d'indicadors directes de l'ús de drogues. Els indicadors directes, com ara les enquestes, proporcionen informació relativament fiable sobre els nivells d'ús de certes drogues (aquelles que el seu consum està més estès). També poden ser d'utilitat per avaluar les necessitats de la població en relació a intervencions preventives i per determinar la influència de

diferents factors (psicològics, socials, culturals, etc.) sobre el consum. Una mena d'enquestes especialment útils a l'hora d'avaluar l'ús de drogues són les enquestes escolars. El número 3 de Prevenim.DRO incloïa algunes recomanacions per a la seva elaboració.

2 Fonts d'informació procedents d'indicadors indirectes de l'ús de drogues. La seva característica és que no permeten conèixer exactament la situació de l'ús de drogues, però reflecteixen el consum perquè varien al mateix temps que ell. La major part dels indicadors indirectes es basen en dades relacionades amb els problemes derivats del consum de drogues o en dades relatives a l'oferta de drogues. Entre els primers cal esmentar la informació procedent dels centres d'atenció a les drogodependències (especialment relativa a les demandes de tractament), els registres de mortalitat i la informació sobre malalties associades al consum de drogues (procedent dels serveis de salut generals i dels serveis d'atenció sanitària urgent als consumidors). Pel que fa als indicadors basats en l'oferta, inclouen dades sobre decomissos de drogues o sobre la producció i el comerç de substàncies com el tabac o l'alcohol, entre altres.

Per saber-ne més:

<http://www.urbaldro.net/documentos/PlanesLocales.pdf>

L'opinió

Jesús A. Lacoste és psicòleg i creador del primer portal espanyol d'informació sobre prevenció de les drogodependències. Actualment és director del Instituto para el Estudio de las Adicciones (IEA) i editor del web www.lasdrogas.info. En aquestes línies ens dona la seva visió sobre les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies de comunicació en l'àmbit de la prevenció de les drogodependències.

Fa només deu anys tot el que ara podem fer des del nostre ordinador era, ni més ni menys, una utopia. I, és que la tercera revolució que ha arribat de la mà d'Internet i de les noves tecnologies ha creat un sens fi de nous serveis i eines al servei de la informació i la comunicació. Gràcies a Internet podem estar intercomunicats amb persones molt distants, mantenir converses en temps real, compartir arxius per elaborar un article científic o, simplement, accedir a informació que d'una altra manera només podríem trobar als prestatges de les biblioteques.

En l'àmbit de la prevenció, les noves tecnologies han suposat el naixement de la «prevenció a la carta», un concepte que definiria com la capacitat per accedir a la

informació quan, com i on la necessito. Per als professionals, el treball en equip ja només té una barrera: la dels idiomes, atès que amb un accés a la xarxa podem estar en contacte amb qualsevol persona per lluny que estigui.

Les noves tecnologies han suposat el naixement de la 'prevenció a la carta', un concepte que definiria com la capacitat per accedir a la informació quan, com i on la necessito.

A aquests avenços cal sumar-hi els múltiples serveis afegits que proporcionen la telefonia mòbil, l'accés a informació des

de terminals amb WAP i/o GPRS o 3G i les xarxes sense cable.

Tot un món de serveis, canals de comunicació i interacció que estan a la nostra disposició per facilitar el contacte amb el públic destinatari dels nostres missatges o accions preventives. Ja no n'hi ha prou amb fer boniques campanyes en les tanques publicitàries de les ciutats; cal (i és gairebé imprescindible) incorporar aquests nous canals, sobre tot si pretenem arribar a un públic jove. No obstant això, les noves tecnologies poden tenir també un efecte *boomerang*, perquè si no es supervisen, avaluen o «controlen» poden, degut al gran impacte i capacitat de penetració social que tenen, desviar-se del seu objectiu i servir a uns altres interessos.

No em ratllis

No em ratllis és un espectacle interactiu que fusiona el teatre amb la prevenció. Es tracta d'una proposta adreçada a grups de joves, preferentment escolaritzats, de 14 a 18 anys, orientada a prevenir conductes de risc (conducció sota els efectes de l'alcohol i altres drogues, relacions sexuals sense protecció, baralles, etc.) associades al consum de diferents drogues (alcohol, cannabis, drogues de síntesi, etc.).

No em ratllis és una iniciativa de Teatracció, una entitat sense afany de lucre, de caràcter cultural, constituïda per professionals vinculats al teatre i l'educació, que desenvolupa projectes de caire transversal al voltant de la cultura, la joventut, la salut i l'educació. L'activitat consta de dues parts diferenciades: a) un espectacle teatral d'una duració aproximada d'una hora, i b) un debat posterior amb els joves (públic) dinamitzat pels propis actors, que dura de 30 a 45 minuts.

A l'obra de teatre, desenvolupada amb la col·laboració d'Energy Control, tres actors caracteritzen a tres amics que van comentant anècdotes relacionades amb el consum i el no consum de drogues, i les situacions i vivències que això els va provocar. Al llarg de la representació els personatges es veuen confrontats a algunes conseqüències de les seves decisions, i plantegen alguns interrogants als espectadors. En finalitzar la representació s'inicia un debat en el que els espectadors són convidats a resoldre conjuntament amb els actors una situació conflictiva relacionada amb el consum d'alcohol i la conducció. Com a complement de l'activitat es facilita als educadors un material pedagògic per estimular en els joves la reflexió i l'aprofundiment sobre diferents aspectes dels temes tractats.

No em ratllis compta amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, que col·labora en la seva promoció i subvenciona parcialment el cost de realització de les representacions. L'activitat està pensada per treballar amb un mínim de 30 participants i un màxim de 110, i requereix disposar d'un espai d'aproximadament 5 metres d'amplada per 3 d'alçada i 5 de profunditat. Des de la seva estrena *No em ratllis* s'ha representat més de 200 vegades a diferents localitats de Catalunya i l'han vist uns 20.000 joves.

Més informació: Teatracció. Tel.: 654 905 201. Correu-e: info@teatraccio.com

Navegant

Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies

L'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (OEDT) és una agència de la Unió Europea, amb seu a Lisboa, que té la missió de recollir, analitzar i difondre informació objectiva, fiable i comparable sobre el fenomen de les drogues a Europa. A banda dels països membres de la UE, treballa en col·laboració amb països no membres i amb els organismes internacionals que s'ocupen del tema: PNUCID, OMS, Grup Pompidou, Interpol, etc.

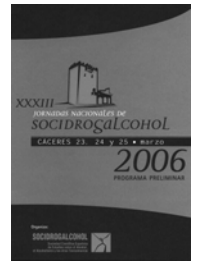
El seu web conté abundant informació d'interès per als lectors de Prevenim.DRO, com ara les seccions sobre epidemiologia, sobre respostes al problema (prevenció del consum, reducció de danys, tractament, etc.) i sobre polítiques i legislació en matèria de drogues. A més, una secció específica (*Publications*) permet accedir a múltiples documents a text complet, com ara un informe anual sobre la situació del problema de les drogues a Europa, informes d'avaluació de riscos de noves substàncies (*Risk-assessment reports*) o publicacions periòdiques breus. L'anglès és la llengua principal del web, però també es troben alguns documents en castellà. Altres seccions inclouen notícies, informació sobre congressos i jornades, enllaços, etc.

Ahora, el web de l'OEDT dona accés a l'*Evaluation Instruments Bank* -una eina per cercar i accedir a instruments estandarditzats d'avaluació- i a una base de dades de programes europeus de prevenció i de reducció de danys: *Exchange on drug demand reduction action (EDDRA)*.

Adreça del web: <http://www.emcdda.eu.int>

Cita a Càceres. Els dies 23, 24 i 25 de març de 2006 tindran lloc a Càceres les *XXXIII Jornades Nacionales de Socidrogalcohol*, Sociedad Científica Española de Estudios sobre el Alcohol, el Alcoholismo y otras Toxicomanías. El programa inclou taules sobre tractament, prevenció, legislació i polítiques de drogues. Més informació a: <http://www.socidrogalcohol.org>

PROTEGO, ara també a Romania. Després d'haver estat adaptat per a l'Amèrica Llatina, aquest programa selectiu de prevenció familiar, que fa un temps va desenvolupar PDS amb el suport del Departament de Benestar Social, s'ha traduït recentment al romanès el marc d'un programa de col·laboració entre el Plan Nacional sobre Drogas i l'Agència Nacional Antidroga de Romania, finançat per la Comissió Europea, i ja s'han format professionals d'aquell país per iniciar la seva aplicació a tres grans ciutats. Més informació (en romanès) a: <http://www.ana.gov.ro/rom>

Nou butlletí sobre tabac. Gestió de Serveis Sanitaris / Hospital de Santa Maria i la Unitat de Tabaquisme d'aquell centre sanitari, amb la col·laboració de Nicotinell® i de la Universitat de Lleida, editen *Info Tabac*, un nou butlletí (el número 0 és del passat mes de novembre) adreçat a tots els professionals interessats pel tabaquisme. Subscripció gratuïta a: tabac@gss.scs.es

El tractament informatiu de les drogues. Organitzat per la Fundación de Ayuda contra la Drogadicción (FAD) i el Instituto Oficial de Radio y Televisión, amb la col·laboració del Plan Nacional sobre Drogas, el passat mes de juny es va celebrar a Madrid el *I Foro Jóvenes, Drogas y Comunicación*, en el marc del qual es va presentar un document amb propostes per al tractament informatiu de les qüestions relacionades amb els joves i les drogues. Més informació a: http://www.fad.es/notas/Nota_posteriori_Foro.pdf

El calaix

Grup autogestionat de treball sobre prevenció de drogodependències a nivell local.

L'any 2002 un grup de tècnics municipals de prevenció de drogodependències es va començar a reunir per iniciativa pròpia, i d'una manera autogestionada, amb l'objectiu de compartir experiències i reflexionar plegats sobre diferents aspectes del treball en prevenció. Més tard s'han afegit al grup altres professionals, com ara tècnics de joventut, la qual cosa ha aportat un major coneixement de la realitat juvenil. D'aleshores ençà el grup ve reflexionant i treballant sobre qüestions com ara les funcions del tècnic local, la manca de plans locals, l'escassetesa de recursos per intervenir amb joves menors de 18 anys, etc.

Es tracta d'un grup dinàmic i en evolució, obert a tots els tècnics contractats directament per una administració local (però no a través d'entitats) que tinguin inquietud per compartir i aportar elements per millorar la prevenció de les drogodependències. A hores d'ara, el grup té 16 membres que treballen a 11 municipis i es reuneix un cop cada tres mesos (ja ho ha fet onze vegades a sis localitats diferents).

La propera reunió es farà a Vilanova i la Geltrú, el 6 d'abril de 2006 a dos quarts d'onze del matí. Si hi voleu participar podeu contactar la Neus Pijoan a: npijoan@vilanova.org.

Més informació: Patrícia Ros. Ajuntament de Tarragona. Telèfon: 977 244 414

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba
Disseny: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona
Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**
Número 16 - Suplement monogràfic 5 - 2006

Monogràfic oci i lleure

En aquest número...

Editorial

2

Presentació d'aquest monogràfic sobre drogues, oci i lleure.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que analitza les percepcions d'una mostra de consumidors de drogues en relació als riscos i beneficis associats a l'ús de diferents drogues "recreatives".

Materials

3 - 4

¿Alcohol... Saps beure? Aguantes? - sobre la tolerància (díptic). *@lkol al k@p N kap* - alcohol i conducció (calendari, cartell i ambientador). *De marxa... al bar* - per formar en servei responsable d'alcohol (DVD). *De nit, tingues-ho clar* - per distribuir a locals nocturns (tríptics i cartells). *Els fantasmes de la coca* - per fer reflexionar a la gent propera a la coca (fulletó). *Guia d'habilitats per al treball en grup* - orientacions per a educadors de lleure (llibret). *Guia preventiva y de seguridad para espacios de música y baile* - (llibret). *Recomanacions per a la promoció de la salut i la seguretat en festivals i grans esdeveniment musicals* (quatríptic).

En pràctica

5

Suggeriments per facilitar el treball amb grups i treure el màxim profit de les possibilitats que ofereix.

L'opinió

5

Jordi Casals i Prat, tècnic de l'àrea de Salut de la Secretaria General de Joventut opina sobre els eixos que han d'orientar la prevenció envers les drogues des de les polítiques de joventut.

Notes bibliogràfiques

6

Comentaris breus sobre publicacions relacionades amb les drogues i l'oci.

Des del Departament de Salut

6

Presentació d'un catàleg de materials i programes per a la prevenció i la reducció de danys associats al consum de drogues.

prevenim dro

és un programa de l'associació:

PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Els últims anys els espais vinculats a l'oci nocturn han esdevingut un nou context per aplicar activitats, sovint informatives, relatives a les drogues. Alhora, s'han anat desenvolupant diversos "programes d'oci alternatiu" que es proposen complementar, amb activitats lúdiques i educatives, l'oferta d'oci comercial majoritària, sovint fortament associada amb l'ús de drogues. A més, l'àmbit del lleure (casals, entitats juvenils, etc.) és, des de fa temps, un important context d'aplicació d'activitats preventives mediatitzades per educadors i monitors, que complementa les intervencions en altres àmbits, com ara l'escolar. Aquest nou monogràfic de Prevenim.DRO, centrat en la prevenció en els contextos de l'oci i el lleure, comença comentant un estudi que aporta dades i reflexions per dissenyar estratègies de reducció de danys més acceptables i creïbles per als consumidors de drogues; continua amb l'habitual ressenya de materials, amb un seguit de suggeriments per treballar amb grups, i amb l'opinió d'un tècnic de l'àrea de salut de la Secretaria General de Joventut, per acabar amb uns comentaris bibliogràfics i la presentació d'un catàleg de materials preventius i de reducció de danys editat pel Departament de Salut.

Cop d'ull a la recerca

Percepció de riscos i beneficis associats a l'ús de drogues Implicacions per a la reducció de riscos

La prevalença del consum d'èxtasi i d'altres drogues associades a la "marxa" nocturna té uns nivells significatius, en especial entre els usuaris habituals de determinades formes d'oci nocturn. Per aquest motiu s'ha anat desenvolupant un àmbit d'actuació preventiva en relació al consum de drogues en els contextos d'oci nocturn, centrat en objectius informatius i de reducció de riscos. Com en altres sectors d'intervenció la seva eficàcia es veurà incrementada per un bon coneixement de les actituds, percepcions i expectatives de la població destinatària.

Uns investigadors australians (White et al., 2005) han estudiat les percepcions dels consumidors en relació als riscos i beneficis associats a l'ús de diferents drogues "recreatives". Els participants van ser 372 consumidors d'èxtasi, amb una edat mitja de 23 anys, captats a través d'anuncis en premsa i procediments de "bola de neu", que es van sotmetre a una entrevista a canvi d'una compensació econòmica. Es pretenia indagar quins riscos i beneficis associen els consumidors amb l'ús d'èxtasi, speed, cocaïna, ketamina i GHB; si hi ha diferències en funció de la substància; i si hi ha coherència entre els riscos percebuts i els missatges de reducció de danys.

L'estudi indica que els principals riscos que perceben els consumidors tenen a veure amb la salut mental (dependència, depressió i psicosi), l'afectació cerebral (alteracions funcionals incloses), la salut física (sobredosi, afectació del cor, deshidratació, etc.), el desconeixement del qualitat de la substància (composició, quantitat) i els derivats de la pròpia intoxicació (conducta violenta, al·lucinacions); quedant en un segon pla els de tipus legal i econòmic. Tanmateix, s'observen diferències en funció de la substància.

Per canviar conductes de risc és més important que els individus percebin els beneficis del canvi que no pas els riscos de mantenir la conducta de risc.

Així, en el consum d'èxtasi i speed el risc més percebut es refereix al desconeixement del qualitat de la substància, amb la cocaïna destaca la dependència; amb la ketamina els relacionats amb els efectes de la intoxicació, i amb el GHB la sobredosi.

Pel que fa als beneficis que perceben els consumidors, en general, fan referència als efectes sobre l'estat d'ànim, les relacions socials, aspectes funcionals i alguns efectes específics de cada substància.

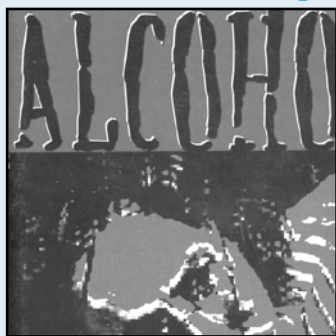
En l'èxtasi destaquen els efectes sobre l'estat d'ànim, l'augment de l'energia, la disminució de la son, la sociabilitat, la proximitat amb els altres i l'augment de la confiança en un mateix; en l'speed destaquen l'augment de l'energia i la disminució de la son; en la cocaïna l'augment de la confiança en un mateix i els efectes sobre l'estat d'ànim; en la ketamina els efectes dissociatius i la relaxació; i en el GHB la relaxació i la millora de les experiències sexuals.

En la discussió els autors fan referència al fet que la funcionalitat associada a l'ús d'una droga prediu millor la conducta futura en relació a aquella substància, que no pas el fet d'haver patit efectes negatius amb el seu consum. Alhora, afegeixen que per canviar conductes de risc és més important que els individus percebin els beneficis del canvi que no pas els riscos de mantenir la conducta. Malgrat les limitacions metodològiques (mostra petita, disseny transversal), algunes de les reflexions que incorpora aquest treball, així com el ventall de riscos i beneficis percebuts que identifica, poden contribuir al disseny d'estratègies de reducció de danys més acceptables i amb més credibilitat per als consumidors de drogues, i per tant, més efectives.

Materials

Alcohol... Saps beure? Aguantes?

Díptic de petit format (10 x 10 cm) per ser distribuït en espais freqüentats pels joves, com ara centres juvenils, bars musicals, botigues de roba, de música, etc. Elaborat per l'associació PDS i editat pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà amb la col·laboració del Fons Social Europeu, la Diputació de Girona i els ajuntaments de Castelló d'Empúries, l'Escala, Figueres i Roses, tracta sobre el consum de begudes alcohòliques, sense qüestionar-lo, centrant-se en la tolerància fisiològica, per desmitificar-la com a signe de força i propiciar la seva consideració com a indicador d'habitació i de possible consum abusiu. També compara algunes conseqüències diferencials sobre diferents aspectes en funció de que el consum sigui moderat o abusiu.

Més informació: Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Tel: 972 677 050

@kol al k@p N K@p

Campanya de l'Ajuntament d'Ampostà, elaborada amb la col·laboració del Departament de Salut de la Generalitat, adreçada als joves conductors i els seus acompanyants durant el temps d'oci nocturn. Inclou tres elements materials: un calendari de butxaca, amb el lema de la campanya i una sèrie de frases que conviden a evitar les pressions socials per beure alcohol i determinats riscos associats al fet de beure i conduir; un cartell amb la imatge gràfica

del calendari i l'expressió "condueix segur" escrita amb la grafia que solen emprar els joves en els missatges de text de telèfon mòbil; i un ambientador de cotxe amb el mateix missatge que el cartell, que s'ofereix als conductors en els controls preventius d'alcoholèmia. Aquests materials es distribueixen en diferents tongades, abans dels grans esdeveniments d'oci dels joves.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

De marxa... al bar

Material de suport per a l'aplicació d'activitats de formació en dispensació responsable de begudes alcohòliques (DRA), consistent en un DVD elaborat per l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social, amb la col·laboració de l'escola d'hoteleria i turisme CETT i el grup l'Ovella Negra, finançat pel Plan Nacional sobre Drogas en el marc del programa "De marxa sense entrebancs" de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Amb una duració aproximada de 15 minuts, inclou una presentació del programa de formació en DRA de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, un apartat d'entrevistes, resums de pautes d'actuació i tres situacions de consum problemàtic en un bar, amb l'objectiu d'estimular el debat i facilitar el treball sobre estratègies de servei responsable, oferint models per a exercicis d'assaig de conducta.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

De nit, tingues-ho clar

Conjunt de tríptics i cartells que plantegen situacions típiques a les que s'enfronten molts joves quan surten de marxa. Editats pel Departament de Salut de la Generalitat, i elaborats amb la col·laboració d'Energy Control i SOM.NIT, aporten als joves que surten de nit elements informatius i de reflexió sobre les drogues. Atès que es distribueixen en espais d'oci nocturn es pretén que, a més d'ajudar a reduir alguns riscos associats al consum de drogues (conducció sota els efectes de l'alcohol, conductes sexuals de risc, etc.), contribueixin a sensibilitzar als propietaris i treballadors dels establiments d'oci nocturn en relació a aquests temes.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

Els fantasmes de la coca

Fulletó de 10 pàgines elaborat pels Ajuntaments d'Alacant, Cerdanyola, Granollers, Parets i Santa Coloma de Gramenet, amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat, per tal de ser distribuït en espais freqüentats per consumidors (locals d'oci nocturn, alguns àmbits laborals i certs grups de joves en medi obert). Adreçat a persones properes a la cocaïna, destaca el fet que en lloc d'aportar informació sobre la substància, se centra en confrontar diversos elements la cultura de la cocaïna, tot estimulant una anàlisi crítica i la correcció de creences errònies associades al seu consum, amb la finalitat de reduir el seu "prestigi" en els entorns de consum i posar en qüestió varis dels mites associats a aquesta substància.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

Guia d'habilitats per al treball en grup

Llibret de 28 pàgines editat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona en el marc del programa "De marxa sense entrebancs" finançat pel Plan Nacional sobre Drogas. Elaborat per l'associació PDS, utilitzant una metodologia de grup focal i amb la participació de tècnics del Consell de la Joventut de Barcelona i del programa "A partir del carrer" de l'Ajuntament de Barcelona, s'adreça als educadors i monitors que treballen en l'àmbit del lleure, per facilitar-los l'aplicació d'activitats de prevenció de drogodependències. Els seus continguts tracten d'una manera sintètica, en 18

fitxes, qüestions com ara les habilitats per a la comunicació i el diàleg, l'empatia, la manera de fer front a les conductes de boicot, les dificultats per parlar en públic, les diferències culturals, etc.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

Guía preventiva y de seguridad en espacios de música y baile

Material elaborat per ABD, Associació Benestar i Desenvolupament, amb la col·laboració de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya, finançat pel Plan Nacional sobre Drogas, que s'adreça als gestors i organitzadors d'espais de música i ball (discoteques, bars musicals, etc.) i persones directament relacionades en la gestió i l'organització d'esdeveniments recreatius, com ara festivals musicals. Consisteix en un llibret de 22 pàgines, editat en castellà, que inclou propostes per al disseny i l'organització dels espais d'oci i actes festius pel que fa a: 1. Les condicions de seguretat, 2. La infraestructura, i 3. Els aspectes referits a la prevenció sociosanitària, com a complement a les possibles accions d'informació i prevenció en relació al consum de drogues.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel: 932 890 530.

Recomanacions per a la promoció de la salut i la seguretat en festivals i grans esdeveniments musicals

Fulletó de quatre pàgines elaborat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de diferents organismes públics, entitats que intervenen en l'àmbit de les drogues i la salut i empreses promotores de festivals musicals. Inclou recomanacions i propostes referides als recursos sanitaris, la reducció de riscos en relació al consum de drogues, les normatives específiques, la relació amb l'administració, etc. A més de l'edició impresa, que es pot sol·licitar al Departament de Salut, aquest material, així com un resum de les normatives relacionades amb el tema, estan disponibles en format electrònic al web www.nitsegura.info.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

En pràctica

Suggeriments per al treball amb grups

Moltes activitats preventives sobre l'ús de drogues que es duen a terme en espais vinculats al lleure juvenil s'apliquen en un context de treball en grup. Aquesta secció planteja alguns suggeriments per facilitar el treball amb grups i treure el màxim profit de les possibilitats que ofereix. Els aspectes comentats fan referència a l'actitud directiva dels conductors de les activitats, les seves habilitats comunicatives i la promoció de la participació.

Actitud directiva. Determina en bona part com serà la interacció amb i en el grup. Convé evitar dues actituds extremes que dificulten o impedeixen el treball: l'autoritària i la de deixar fer. L'actitud directiva autoritària és rígida, centralitza el poder i no permet que el grup participi en la presa de decisions. El resultat és que el grup perd espontaneïtat i es torna hostil, o bé passiu i submís, anul·lant-se la capacitat d'aprenentatge i de creativitat. Pel que fa a l'actitud de "deixar fer", només aporta informació si el grup ho demana, és passiva a l'hora d'actuar, permissiva en la presa de decisions, i deixa que el grup vagi a la deriva. Genera inseguretat, no crea referent i fa que el grup es desintegri. Per contra, una actitud democràtica (o enfortidora) estimula

la participació en la presa de decisions, promou l'autonomia i posa límits raonables i raonats. Això, facilita l'intercanvi d'idees entre els membres del grup. Aquest estil directiu afavoreix la motivació, el compromís, la responsabilitat, la col·laboració, la iniciativa i la creativitat.

Habilitats comunicatives. Per treballar amb grups també són claus les habilitats comunicatives del conductor o moderador. En relació a això convé: expressar-se amb claredat, evitant caure en contradiccions; deixar espai al grup per expressar les seves idees; controlar les emocions (sobretot la ira i l'enuig); ser coherents entre allò que es diu i allò que s'expressa de manera no verbal; escoltar d'una manera activa, etc.

Promoció de la participació. Això es pot fer de diverses maneres: disposant les cadires de forma que tots els membres del grup es puguin veure els uns als altres; fent ús del "nosaltres", en lloc del "vosaltres", del "tu" o del "jo"; explicant els objectius de l'activitat i raonant els avantatges de participar-hi; evitant monopolitzar l'ús de la paraula; fent explícit el reconeixement per les aportacions dels membres del grup, integrant-les després a la discussió; etc

Opinió

Jordi Casals i Prat *Va néixer a Vic (Osona) l'any 1977 i és tècnic responsable de l'àrea de Salut dins els Programes d'Emancipació de la Secretaria General de Joventut. En aquestes línies ens ofereix la seva visió sobre els eixos que han d'orientar la intervenció preventiva en relació al consum de drogues des de les polítiques de joventut.*

Promoure estils de vida i conductes saludables és un objectiu d'una política de joventut digna i responsable, per això la salut és un dels eixos principals de les accions del Govern adreçades als joves. Gaudir d'una bona salut és essencial per emancipar-se, és a dir, perquè els joves

puguin realitzar el seu propi projecte de vida. Per això, cal prevenir els joves dels riscos del consum de drogues, ja que és un dels més comuns en aquesta franja d'edat. Una anàlisi realista ens mostra que és difícil desvincular l'oci nocturn de les conductes de risc; per aquesta raó cal dur a terme polítiques de prevenció, sense paternalismes, apropant-se als joves i donant resposta a les seves necessitats d'informació, formació i atenció.

Des de l'administració difícilment es poden canviar els hàbits dels joves pel que fa l'oci nocturn, per tant, pel que fa a les drogues el treball s'ha d'orientar a la reducció del consum i dels danys derivats del mateix. Aquest objectiu és assumible amb programes específics de prevenció en el consum, tant de substàncies

(...) cal dur a terme polítiques de prevenció, sense paternalismes, apropant-se als joves i donant resposta a les seves necessitats d'informació, formació i atenció.

legals com il·legals, i facilitant informació sobre les substàncies i els seus efectes i riscos. Tot això sense descuidar els riscos lligats al consum, com ara la conducció o la sexualitat sota els seus efectes. En aquest sentit, cal fomentar la mobilitat segura a les zones d'oci nocturn

i treballar perquè els joves tinguin unes relacions sexuals lliures i segures.

L'aplicació d'aquests programes s'ha de dur a terme de manera propera als joves i cal difondre'ls en els seus espais d'oci amb la col·laboració dels sectors implicats. Pel que fa a les accions *in situ*, programes com ara "Nit segura", en que hi col·laboren diferents agents socials i entitats, conjuntament amb la Secretaria General de Joventut i el Departament de Salut, amb sortides a llocs d'oci nocturn, permeten incidir sobre els joves i sobre els organitzadors dels esdeveniments. Alhora, programes com el "Pack Escoles", adreçat als joves estudiants de Catalunya, treballen l'educació en habilitats socials en espais d'oci no nocturn.

Baylen Ch A, Rosenberg H. (2006). Éxtasis. RET, Revista de Toxicomanías; 48: 3-14. Article que, deixant de banda els efectes de l'ús crònic de l'èxtasi, analitza els seus efectes subjectius partint de la revisió de 24 estudis que aporten dades autoreportades de consumidors. Una informació útil per dissenyar intervencions i missatges preventius creïbles. Es pot baixar de: <http://www.cat-barcelona.com/ret>

Calafat A, Fernández C, Juan M, Becoña E (2005). Cómo el propio consumo de drogas de los mediadores recreativos tiene implicaciones preventivas. Adicciones; 17(2): 145-155. Estudi de les conductes de consum de drogues en una mostra de 246 professionals de diferents sectors relacionats amb el context recreatiu dels cap de setmana (indústria recreativa, mitjans de comunicació adreçats als joves, programes preventius i responsables d'associacions juvenils) i la influència que això té sobre les seves actituds i opinions en relació a les drogues. Accessible a: <http://www.irefrea.org/publicacions.htm>

Calafat A, Fernández C, Juan M, Becoña E, Gil E. (2004). La diversión sin drogas: utopía y realidad. Irefrea. Palma de Mallorca. Aproximació a la realitat diversa i complexa dels joves no consumidors de drogues que surten de marxa, que proposa generar un nou discurs sobre lo recreatiu que no estigui únicament lligat als consumidors, a la seva lògica i a les seves necessitats. Es pot baixar de: <http://www.irefrea.org>

Fernández JR, Secades R (coords.) Guía de referencia para la evaluación de programas de prevención de ocio alternativo. Colegio Oficial de Psicólogos / Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Madrid, 2003. Publicació que analitza els elements comuns que caracteritzen els anomenats "programes d'oci alternatiu", aportant orientacions per a la seva avaluació i formulant recomanacions per al seu disseny i aplicació. Es pot baixar de: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/otras.htm>

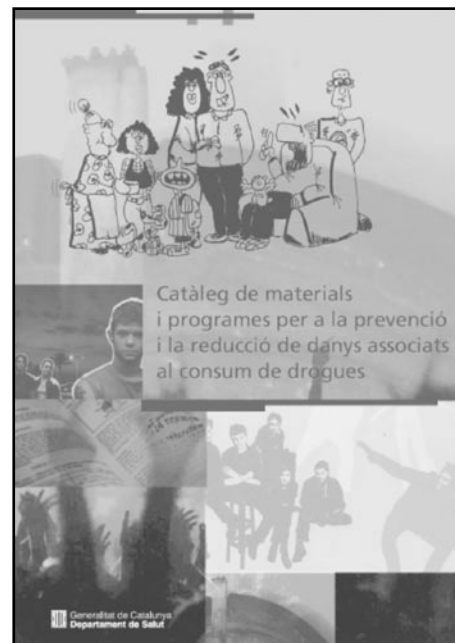
Des del Departament de Salut

Catàleg de materials i programes per a la prevenció i la reducció de danys associats al consum de drogues.

A primers de l'any 2007, la Subdirecció de Drogodependències del Departament de Salut té previst distribuir un catàleg destinat a agilitzar i facilitar la difusió de recursos per a la prevenció del consum de drogues i dels problemes associats. Inclou, d'una banda, materials i programes orientats a evitar o retardar l'inici del consum de drogues i a preparar els adolescents i joves per prendre decisions en relació a aquest tema, i d'altra banda, materials i programes adreçats a disminuir la mortalitat i els problemes associats al consum de drogues (accidents, psicossocials, de salut), que poden afectar tant als consumidors com a les persones amb qui tenen relació. En tots els casos es tracta de materials i programes editats pel Departament de Salut o que han comptat amb el seu suport per ser desenvolupats o editats, en col·laboració amb altres entitats, associacions o professionals. Per tant, no constitueix un recull exhaustiu i sistemàtic de tots els programes que s'han elaborat o que s'utilitzen al nostre país. Els instruments es presenten ordenats en funció del nivell de prevenció (universal, selectiva, indicada o determinada), a través d'un índex que en facilita la recerca, permetent accedir fàcilment a una descripció de les seves característiques bàsiques, inclosa la manera d'ampliar la informació i d'obtenir exemplars. És, doncs, un document adreçat als professionals dels diferents àmbits d'intervenció (escola, lleure, salut, etc.) per donar-los suport en la seva tasca quotidiana.

Més informació: Departament de Salut. Tel.: 935 562 621

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro: Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 17 - 2006

En aquest número...

Editorial

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

2

Cop d'ull a la recerca

Comentari d'un estudi que analitza les relacions entre les multinacionals del tabac i la indústria del cinema dels Estats Units, basat en l'anàlisi de documents desclassificats i publicats a Internet.

2

Materials

@lko i tbak, parlem-ne per fer un taller a l'ESO (DVD i joc).

Sota pressió per treballar sobre la pressió de grup (exposició i guia).

Xkpts.com per prevenir el consum de cannabis a l'ESO (guies, DVD i web).

3

En pràctica

Orientacions per aplicar diferents tècniques de debat en grup.

4

L'opinió

Ramon Mora i Rosich, reconegut expert en el tema de la "transversalitat", comenta aquest concepte i la seva aplicació en un sistema de serveis locals, posant com exemple el programa de prevenció de drogodependències de Sant Boi.

4

Finestra oberta

Presentació del Pla Local Sobre Drogodependències de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, amb comentaris sobre el seu origen i sobre les característiques que el defineixen.

5

Navegant

Comentaris sobre un web interactiu elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona per tal de facilitar una autoexploració del consum d'alcohol i la identificació d'eventuals problemes o situacions personals de risc.

5

Amb poques paraules

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

6

El calaix

Comentari sobre el programa *Beveu menys*, creat per afavorir la detecció precoç i la intervenció breu en els bevedors de risc i dependents a l'atenció primària de salut.

6

prevenim dro és un programa de l'associació:

PDS
PROMOCIÓ I DESVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Aquest número de *Prevenim.DRO* s'inicia amb el comentari d'un estudi sobre les relacions entre les indústries del cinema i del tabac als Estats Units, basat en l'anàlisi d'un gran volum de documents desclassificats publicats a Internet. Segons aquest treball, sembla necessari afavorir entre els adolescents una actitud crítica en front les estratègies publicitàries basades en el cinema. *En pràctica* tracta sobre diferents tècniques de debat en grup, que se sumen a altres menes de tècniques comentades en butlletins anteriors, també molt utilitzades en el treball preventiu aplicat. A l'*Opinió*, en Ramon Mora, expert en el tema de la "transversalitat", ens comenta aquest concepte i la seva aplicació a la intervenció en drogodependències a nivell local. La secció *Navegant* es fa ressò de la posada en marxa d'un instrument interactiu, generat a casa nostra, per facilitar l'autoexploració del consum d'alcohol i la identificació de situacions de risc. Seguint amb l'alcohol, al *Calaix* es comenta un programa per afavorir la detecció precoç i la intervenció breu a l'atenció primària de salut. També hi trobareu la resta de seccions habituals: *Materials*, *Finestra oberta* i *Amb poques paraules*.

Cop d'ull a la recerca

Love Story entre Hollywood i la indústria del tabac

És conegut que el cinema sovint ha estat i és utilitzat com a suport publicitari i mitjà de propagació de noves necessitats i nous hàbits. Això ha estat abundantment utilitzat per empreses multinacionals per promoure els seus productes. La capacitat que té la conducta de les estrelles del cinema (tant a les pel·lícules com a la vida real) per modular els hàbits de consum de la població es coneix des de fa anys per la psicologia social, i també per la indústria del tabac, que ha utilitzat la primera indústria cinematogràfica del món per promoure i potenciar l'hàbit de fumar.

L'any 2002, uns investigadors californians van analitzar una sèrie de documents desclassificats de la indústria tabaquera (al voltant de 1500) publicats a Internet. Això els va permetre establir com i quina mena de relació s'ha forjat entre Hollywood i la indústria del tabac dels Estats Units. Els documents revisats pertanyen a les empreses Philip Morris, RJ Reynolds, American Tobacco Company i Brown & Williamson, i descriuen diferents acords amb productores de pel·lícules i de programes de televisió sobre on i com col·locar els seus productes i/o la seva publicitat: en boca dels protagonistes, en segons plans, utilitzant

**(...) entre 1988 i 1997
al 28% de les 25 pel·lícules
més taquilleres de cada any
s'hi podia veure clarament
alguna marca de tabac.**

tècniques subliminals... Molts d'aquests acords eren verbals i, en general, no incloïen transferència de diners, tot i ésser freqüent la contraprestació en espècies, en forma d'objectes de luxe, cotxes, tabac gratuït subministrat regularment als actors, directors i productors, etc.

L'objectiu era que el món del cinema i la televisió transmetés una imatge positiva de l'hàbit de fumar, cercant generar una actitud favorable cap al tabac, principalment entre els adolescents, potencials consumidors de llarga durada. L'article refereix alguns acords generals, i altres de més concrets, entre tabaqueres i productors de Hollywood, establerts sempre indirectament a través d'empreses de relacions públiques. Com exemple, un acord per escrit de 1982 entre RJ Reynolds i la productora de la pel·lícula *Never Say Never Again* establia que la primera pagaria una suma de diners a

la segona a canvi que a la pel·lícula únicament apareguessin els seus productes de tabac i la seva publicitat. Alhora, durant les dècades de 1980 i 1990 Philip Morris, va aconseguir fer sortir els seus productes i/o la seva publicitat a pel·lícules per a tots els públics, com ara *Who Framed Roger Rabbit?* o *Cocodrilo Dundee*.

Malgrat que des de la dècada de 1960 les institucions han creat regulacions i que les empreses tabaqueres hagin negat haver fet promoció del tabac a través del cinema, i hagin establert fins i tot codis d'auto-regulació, els autors indiquen que després d'una disminució de la presència del tabac a les pel·lícules durant les dècades de 1970 i 1980, la seva presència va augmentar significativament durant la dècada de 1990. En aquest sentit, un estudi citat pels autors indica que entre 1988 i 1997 al 28% de les 25 pel·lícules més taquilleres de cada any s'hi podia veure clarament alguna marca de tabac. Amb aquestes dades a la mà, i atès que probablement les coses no són molt diferents a l'actualitat, convindria que des de l'àmbit preventiu sorgissin propostes per educar una actitud crítica entre els adolescents i joves davant les estratègies promocionals i publicitàries basades en el cinema.

Per seguir llegint:

Mekenson C, Glantz S A, (2002) «How the tobacco industry built its relationship with Hollywood». *Tobacco control* (2002); 11: 81-91.

@lko*l* i tba*k*, parlem-ne

Material adreçat a la intervenció preventiva amb alumnes de primer i segon cicle de l'ESO que permet realitzar un taller adreçat a valorar els riscos derivats de l'ús i l'abús de les begudes alcohòliques i del tabac, identificar les influències dels grups socials en el seu consum i propiciar l'adopció de conductes de reducció de riscos en cas de consum.

Elaborat per l'Ajuntament d'Ampostà conjuntament amb el Consell Comarcal del Montsià, en conveni amb la Secretaria General de Joventut i amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, consta d'un DVD pedagògic i d'un joc que inclou un tauler (de 200 x 90 cm.), 40 targetes d'activitats, quatre fitxes, un dau i un full d'instruccions. La metodologia de realització del taller (de 2 hores de durada) contempla que els alumnes vegin la pel·lícula que conté el DVD i després participin, sota la tutela d'un educador, en un joc interactiu de taula que inclou activitats de dibuix, d'escenificació de situacions i de preguntes i respostes.

Més informació: Consell Comarcal del Montsià. Tel: 977 704 371

Sota pressió

Material per facilitar el treball amb grups d'adolescents de 14 a 16 anys al voltant de la pressió de grup i altres temes relacionats, com ara l'assertivitat o la presa de decisions. Elaborat per PDS · Promoció i Desenvolupament Social, amb el suport del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, consta d'una exposició de 12 plafons (de 80 x 200 cm) muntats sobre expositors plegables, un díptic recordatori de la visita a l'exposició, i una guia (de 28 pàgines) amb propostes per fer diferents activitats que, partint de situacions properes als adolescents, faciliten treballar alguns aspectes de la vida en grup.

El seu àmbit d'utilització inclou els centres i les entitats juvenils, els centres educatius, i altres espais de trobada de joves. Els seus objectius inclouen facilitar la identificació de situacions de pressió de grup per part dels joves, mostrar algunes estratègies per fer front a aquestes situacions, propiciar la reflexió sobre els processos de presa de decisions en situacions de grup i la seva influència sobre el consum de drogues, i sobre l'aprofitament del temps d'oci.

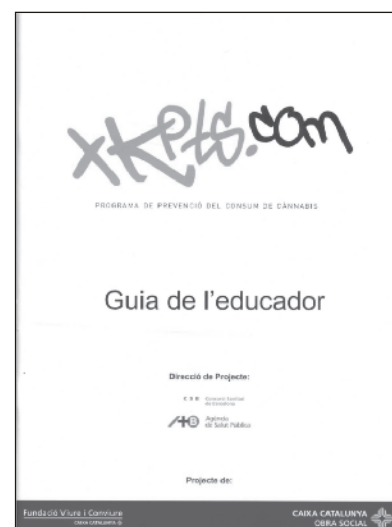
Més informació: PDS · Promoció i Desenvolupament Social. Tel: 934 307 170

Xkpts.com

Programa de prevenció del consum de cànnabis adreçat al tercer curs de l'ESO. Es tracta d'un projecte de la Fundació Viure i Conviure, dirigit i gestionat tècnicament per l'Agència de Salut Pública de Barcelona, amb l'objectiu d'augmentar els coneixements dels joves sobre els efectes i les conseqüències del consum de cànnabis, identificar la pressió social per consumir-ne que hi ha en el seu entorn i promoure habilitats per refusar el seu consum.

Inclou: una "guia de l'educador" (60 pàgines) amb informació sobre el tema (característiques de la substància, efectes i riscos del seu consum, creences errònies, arguments per rebatre-les, orientacions per a situacions de consum en el context escolar) i propostes de treball preventiu a l'aula; un DVD per fer una sessió didàctica audiovisual (conté una pel·lícula i una videoguia per facilitar la discussió i treballar les expectatives dels joves en relació als efectes del cànnabis, la pressió social i els riscos del consum); un web (www.xkpts.com) adreçat als joves; i una guia adreçada per al pares per facilitar el diàleg sobre el tema amb els fills.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545

En pràctica

Tècniques de debat en grup

Anteriorment, aquesta secció ha tractat sobre tècniques que solen emprar-se en l'aplicació de programes i activitats de prevenció del consum de drogues. Així, al número 9 es va comentar la tècnica de l'assaig de conducta i al número 12 introduïem la tècnica de la discussió dirigida. En aquest número comentarem les característiques generals de tres tècniques de debat en grup molt utilitzades. En general, aquestes tècniques faciliten la participació dels membres d'un grup i poden satisfer múltiples objectius, si bé cadascuna és més adequada per a diferents finalitats.

Phillips 6/6. És útil per extreure conclusions sobre una qüestió i donar prioritat a la participació, la comunicació i la diversitat, més que no pas per trobar *la solució* a un problema. Consisteix en dividir els participants en grups de 6 persones que escolliran cadascun un moderador i un secretari. Durant 6 minuts els grups debatran sobre una qüestió ben delimitada. A continuació, cada secretari exposarà a la resta de participants les conclusions del seu grup. El conductor de l'activitat anota en una pissarra les conclusions dels diferents grups i, d'entre elles, el grup n'ha d'extreure una de general per a tots els participants. Com a limitació d'aquesta tècnica cal esmentar la necessitat de comptar amb un grup prou gran per poder fer varis subgrups.

Mètode de casos. És una tècnica útil per treballar l'anàlisi d'un problema i els processos de presa de decisions. Inicialment es presenta una situació o problema (el cas) a un grup i es deixen uns minuts per a que els participants reflexionin sobre el cas de manera individual. Seguidament es formen grups petits (de 3 o 4 persones) per analitzar en detall diferents aspectes del problema (com ara el context, quin és el problema en si, els recursos per resoldre'l, etc.) i mirar de trobar una solució o una resposta adient, que després compartiran amb la resta de participants.

Pannell de discussió. És útil per afavorir l'intercanvi d'idees i la consideració de punts de vista diferents sobre un tema. Consisteix en demanar que unes quantes persones que tenen punts de vista diferents sobre un tema defensin les seves posicions davant del grup. Fet això, el grup s'ha de manifestar i adoptar una opinió sobre el tema. Una qüestió important és que les opinions dels membres del pannell, a més de ser diferents les unes de les altres, han de ser informades; com si fossin "experts" en el tema. En la pràctica, generalment això vol dir que abans del pannell hauran d'haver buscat informació sobre el tema objecte de discussió.

L'Opinió

Ramon Mora i Rosich és educador especialitzat, treballador social, pedagog i màster en Direcció Pública per ESADE. Té una àmplia experiència en diferents àmbits dels Serveis Personals i en gestió i direcció pública i és responsable de l'Àrea d'Acció Ciutadana de Sant Boi de Llobregat. Reconegut expert en el tema de la "transversalitat", li hem demanat que ens parlés d'aquest concepte i de la seva aplicació al treball en drogodependències.

L'estructura organitzativa clàssica de les administracions públiques té dificultats per respondre a noves demandes que no formen part de la missió d'una sola part de l'estructura (...)

La *transversalitat* és una manera de treballar complementària i coherent, efecte de múltiples accions realitzades per agents diversos en relació a uns objectius comuns definits des de l'encàrrec polític, adreçada a millorar processos i resultats. Per nosaltres, la manera d'aplicar-la amb èxit a l'administració local és en el marc d'un Sistema de Serveis Locals (serveis municipals, iniciativa social, iniciativa mercantil i altres administracions que operen en el territori), on tots els subsistemes "hi estiguin implicats". Una publicació recent del nostre equip comenta àmpliament aquest concepte i inclou alguns exemples extrets de la seva aplicació al desenvolupament d'un programa municipal de drogues(*).

L'estructura organitzativa clàssica de les administracions públiques té dificultats per respondre a noves demandes que no formen part de la missió d'una sola part de l'estructura. En ella, la manca de percepció global provoca un debilitament del sentit de

responsabilitat, i cadascú tendeix a responsabilitzar-se només de la seva feina especialitzada. Si hi afegim la necessitat d'una visió integral de les actuacions dirigides a determinats segments de la població i la limitació financera, en especial dels ajuntaments, arribem a la necessitat d'una transformació de les formes de funcionar de l'administració. Aleshores, la transversalitat adquireix un paper rellevant.

Des d'aquest plantejament, l'ajuntament de Sant Boi es va plantejar desenvolupar diversos programes transversals al voltant de tres eixos: Edat i Gènere, Temàtics (on s'emmarca el de Drogues) i Territorials. Després de sis anys de treball intens, recentment s'ha aprovat el Programa Transversal de Prevenció de Drogodependències, on hi intervenen el conjunt de serveis locals i que s'estructura en quatre eixos d'actuació: Informació i sensibilització, Formació i capacitació, Col·lectius d'atenció especial i Anàlisi i planificació. A hores d'ara estem molt satisfets del treball tècnic, polític i ciutadà dut a terme en el procés d'elaboració del programa, i tot i que és aviat per fer balanç, comencem a veure millores evidents en els plantejaments de la prevenció, en especial en els processos. El temps ens ho dirà en relació als resultats.

(*) Ramon Mora, Lluïsa Moret, Tomás Ezpeleta. *La transversalidad como impulsora de mejoras en la Administración Pública en un contexto de desarrollo de un sistema de servicios locales*. Ediciones del Serbal. Barcelona, 2006.

Pla Local Sobre Drogodependències de Montcada i Reixac

El Pla Local Sobre Drogodependències (PLSD) de Montcada i Reixac va sorgir de la necessitat d'estructurar diferents accions que es venien desenvolupant des de feia anys al municipi en relació a les drogues. Emmarcat dins la Regidoria de Salut Pública i Consum, els seus àmbits de treball inclouen la prevenció del consum, la reducció de danys, l'assistència i la integració social. Les seves accions es decideixen a partir d'un marc teòric de referència, van precedides d'una anàlisi de la situació local i contempnen participació de la població, la transversalitat i l'avaluació.

Marc teòric. Es consideren les drogues i el seu consum com a part del món en que vivim, on cada persona ha de disposar d'eines que li permetin decidir quina relació estableix amb elles. En conseqüència, es treballa al voltant de les actituds, les creences i els coneixements (incorporant la perspectiva de gènere) i, principalment, les habilitats socials per gestionar la influència social.

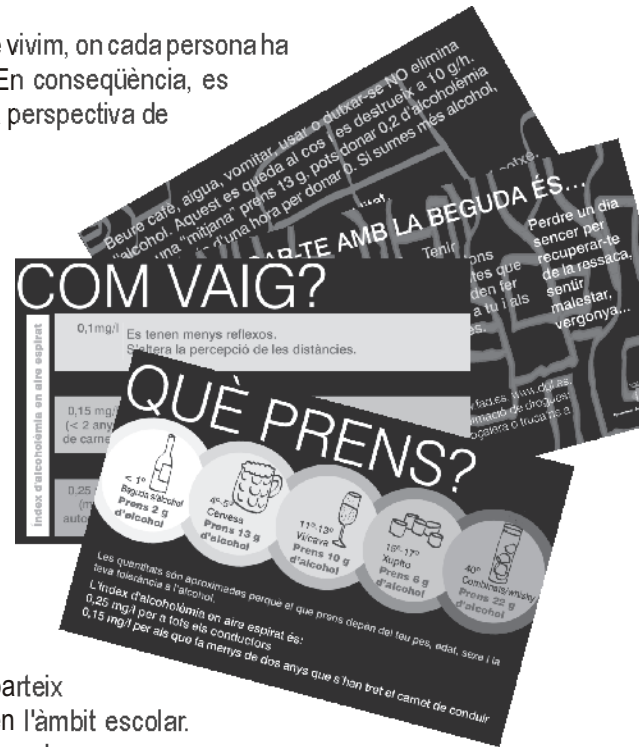
Anàlisi de la situació. L'any 2002 es va fer una enquesta sobre consum de drogues amb escolars de 14 a 18 anys. Els seus resultats van servir per donar prioritat al treball relacionat amb el tabac, l'alcohol i el cànnabis i per iniciar accions en el camp de l'oci. Alhora es revisen altres estudis i es té en compte l'opinió dels professors, la policia local, els sanitaris, etc.

Participació. El Pla compta amb una taula de participació que funciona com a òrgan consultiu. De fet, la participació de la població es contempla tant en el disseny com en l'avaluació de les intervencions. En la creació de materials informatius, per exemple, es fan avaluacions formatives directament amb la població diana.

Transversalitat. Es manifesta en la integració de programes d'altres departaments (d'oci, d'esports per a joves, d'atenció a la infància, etc.) dins del PLSD, i en el desenvolupament d'accions a proposta d'altres departaments.

Avaluació. Es fa tant amb la població directa com amb la intermediària, i es comparteix amb els professionals implicats, com ara els professors en el cas d'accions en l'àmbit escolar. Alhora, l'avaluació global del període ajuda a definir els objectius i les actuacions per al proper.

Més informació: Ajuntament de Montcada i Reixac. Pla Local Sobre Drogodependències. Tel: 935 726 474

Navegant

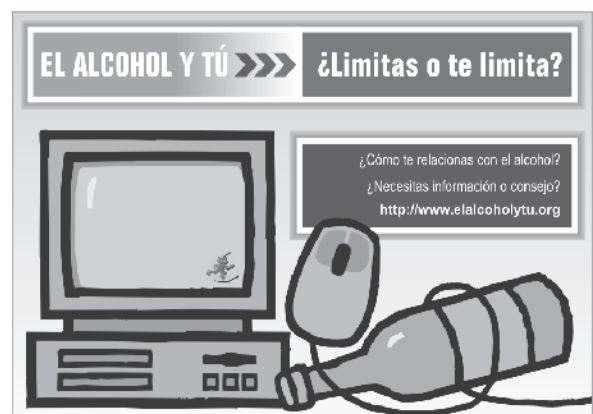
El alcohol y tú

El web que comentem en aquest número és un instrument dissenyat per facilitar l'autoexploració del consum de begudes alcohòliques i la identificació de possibles situacions personals de risc o de problemes relacionats amb aquest consum. *El alcohol y tú. ¿Limitas o te limita?*, que és el nom complet del web, ha estat elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona dins del marc de les activitats del programa "De marxa sense entrebancs", que compta amb el finançament del *Plan Nacional sobre Drogas*.

El alcohol y tú ofereix als seus visitants la possibilitat d'anotar el seu consum setmanal de begudes alcohòliques i de respondre un qüestionari per detectar possibles problemes relacionats amb el consum d'alcohol. A continuació, el sistema retorna consells o recomanacions en funció de les dades introduïdes per cada navegant.

Aquest web també permet analitzar la relació personal establerta amb l'alcohol, a més d'oferir abundant informació sobre el tema, com ara sobre el contingut d'alcohol de les consumicions més habituals, consells per beure menys i amb menys risc, un glossari de termes relacionats amb l'alcohol i una secció de preguntes freqüents. Finalment contempla la possibilitat de formular consultes per via electrònica.

Adreça del web: <http://www.elalcoholytu.org>

Amb poques paraules

Nou pla de drogues a Barcelona. El 24 de febrer de 2006 l'Ajuntament de Barcelona va aprovar el Pla d'Acció de Drogodependències 2006-08. Elaborat amb una metodologia basada en la participació, la transversalitat i la identificació d'evidències en relació a les accions plantejades, s'estructura en diferents àrees i àmbits: ciutat, infància i adolescència, joves i adults joves, dones, i població addicta a les drogues. Es pot baixar de:

<http://www.aspb.es>

El Turó de Castellbisbal: un nou pla sobre drogues i comportaments de risc. L'Ajuntament d'aquest municipi del Vallès Occidental ha aprovat un Pla Marc sobre drogues i comportaments de risc per al període 2006-09. Aquest Pla per millorar els hàbits de salut de la població en relació a les drogues contempla objectius en matèria de prevenció, atenció i inserció social. Més informació: elturo@castellbisbal.cat

Programa municipal transversal de prevenció de les drogodependències a Sant Boi. Com ens comenta el nostre entrevistat a l'*Opinió* d'aquest mateix butlletí, l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat ha aprovat un Programa Transversal de Prevenció de les Drogodependències, que incorpora el conjunt de serveis locals i contempla quatre eixos d'actuació: informació i sensibilització, formació i capacitació, col·lectius d'atenció especial i anàlisi i planificació. Més informació: programadrogues@santboi.cat

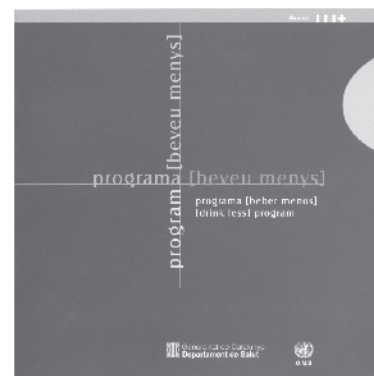
Nova Carpeta de Salut Jove. L'Ajuntament de Palamós ha renovat la seva Carpeta de Salut (veieu el número 12 de Prevenim.DRO). El nou material es distribueix entre els estudiants del Baix Empordà, i incorpora un nou disseny i continguts sobre ciberaddiccions, maltractament entre iguals i violència de gènere, que se sumen als de drogues, alimentació i salut sexual. Més informació: joventut@palamos.org

Fe d'errades. A la secció *Materials* del butlletí anterior (número 16, monogràfic sobre drogues, oci i lleure) s'indicava, erròniament, que es podia obtenir més informació sobre la campanya *@lkol al k@p NK@p* a l'Agència de Salut Pública de Barcelona, quan en realitat havia de dir "a l'Ajuntament d'Ampostà. Tel.: 977 702 456".

El calaix

Beveu Menys és un programa d'intervenció amb bevedors de risc i dependents que va néixer en el marc d'un projecte de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) amb l'objectiu de difondre estratègies de detecció precoç i d'intervenció breu en matèria d'alcohol a l'atenció primària de salut. Liderat a Catalunya des de 1995 per l'Òrgan Tècnic de Drogodependències, està pensat per ser útil per als professionals que han de donar resposta als problemes de l'alcohol i per a les persones afectades. A nivell operatiu es proposa aportar als professionals de l'atenció primària de salut formació i instruments per abordar els problemes de salut derivats de l'abús de begudes alcohòliques. *Beveu Menys* consta de tres elements: 1) Un programa de formació, que treballa conceptes bàsics i habilitats per a l'abordatge i el maneig de pacients amb un consum problemàtic d'alcohol; 2) Un programa d'actuació amb bevedors de risc i dependents, que inclou instruments i protocols de detecció i d'intervenció breu; i 3) Sensibilització a la població general sobre els límits del consum d'alcohol i per estimular la consulta amb els professionals de la salut. Cadascun d'aquests elements compta amb materials específics: guies, CD-Rom, transparències, protocols, qüestionaris de detecció, opuscles informatius, pòsters, etc.

Més informació a: www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/html/ca/alcohol/doc10215.html

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Llariba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 ▪ Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org ▪ Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 18 - 2006

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi realitzat a Barcelona que analitza el seguiment que s'aplica des de l'atenció primària de salut als pacients tractats amb psicofàrmacs.

Materials

3

Drogues: conèixer, comprendre, actuar - per als pares d'adolescents (llibret).
La publicitat del tabac es dirigeix a tu... - per a dones joves (fulletó).
THC. Què fer? - per prevenir l'ús de cannabis a l'ESO (manual i CD-Rom).

Reinserció

4

Inauguració del tractament d'aquesta temàtica amb la presentació del Centre Urbà de Reinserció de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.

L'opinió

4

José del Val, responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas, comenta l'origen i la funció d'aquesta mena de centres i el funcionament i serveis que ofereix el que ell dirigeix.

Finestra oberta

5

Comentari sobre el procés de constitució i els objectius de la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències de la Diputació de Barcelona.

Navegant

5

Presentació de la versió castellana d'un web que ofereix, d'una manera gràfica i senzilla, informació sobre el funcionament del cervell i la manera en que les substàncies psicoactives afecten i modifiquen els processos neuronals.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Informació sobre el procés d'elaboració de la "Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats", que porta a terme el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

prevenim dro és un programa de l'associació:

PDS
PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Iniciem aquest nou número de *Prevenim.DRO* amb la novetat d'incorporar continguts relatius a la reinserció social. D'aquesta manera, al sumar-se als habituals sobre prevenció, el butlletí abasta l'àmbit competencial de l'administració local en relació a les drogodependències. Concretament, endeguem aquesta temàtica, que esperem continuar incorporant-la a les diferents seccions del butlletí, amb un article sobre el Centre Urbà de Reinserció de Sant Boi de Llobregat, un recurs que aquest municipi del Baix Llobregat endegà fa gairebé vint anys. A banda d'això, la *Recerca* es fa ressò d'un estudi fet a Barcelona sobre el seguiment dels malalts tractats amb psicofàrmacs a l'atenció primària. A l'*Opinió*, l'actual responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas ens parla de l'origen d'aquesta mena de Centres i del funcionament i serveis que ofereix el que ell dirigeix. La *Finestra oberta* està dedicada a la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències de la Diputació de Barcelona; mentre que el *Calaix* comenta el procés d'elaboració de l'Estratègia Nacional de Prevenció del consum de drogues i problemes associats, que duu a terme el Departament de Salut, responent a un acord de Govern de la Generalitat. També hi trobareu les seccions de *Materials* i *Amb poques paraules*.

Cop d'ull a la recerca

El seguiment dels malalts tractats amb psicofàrmacs a l'atenció primària.

Diversos estudis indiquen una elevada prevalença de trastorns psicopatològics entre els pacients atesos a l'atenció primària de salut, amb xifres que van des d'una tercera part fins a gairebé la meitat dels pacients. Alhora, altres treballs troben un considerable infradiagnòstic de les malalties mentals per part del col·lectiu mèdic, la qual cosa contrasta amb el clar increment en la prescripció de psicofàrmacs que es dona a l'atenció primària.

Recentment, uns investigadors (López C et al., 2006) han dut a terme un estudi observacional retrospectiu, per aprofundir sobre aquests temes i estudiar el seguiment que s'aplica als pacients tractats amb psicofàrmacs des de l'atenció primària. La mostra estava formada per 200 pacients d'una Àrea Bàsica de Salut de Barcelona. Els criteris d'inclusió comprenien prendre medicació psicotròpica, tenir més de 15 anys i haver estat visitat un mínim de 10 vegades pel mateix equip de salut. Es van revisar les històries clíniques dels pacients inclosos i es va quantificar el nombre de controls realitzats sobre cada pacient en dos períodes: l'any posterior al diagnòstic de cada cas, i el període que va d'octubre de 2001 a octubre de 2002, per a tots els casos. Les dades recollides incloïen l'edat,

sexe, diagnòstic principal, any de diagnòstic, medicació prescrita, nombre de controls realitzats, professional que fa el control i baixes laborals dels pacients.

El control dels pacients tractats amb psicofàrmacs és escàs i no es tenen en compte altres factors que afavoririen una bona evolució.

La mostra estudiada era majoritàriament femenina (71,5%), la seva edat mitja de 62,9 anys i la mitja d'anys de tractament amb psicofàrmacs de $5,95 \pm 3,28$ anys. Més d'una tercera part prenia més d'un psicofàrmac, essent les benzodiacepines (amb un 60,4%) el grup més emprat. Pel que fa al nombre de controls realitzats, la mitja va ser de $2,52 \pm 2,73$ per al primer període i de $1,75 \pm 2,85$ per al segon, indicant una disminució dels controls en els pacients tractats amb psicofàrmacs amb el pas del temps. Tanmateix, s'observen diferències entre els equips professionals, tant pel que fa a la realització de controls com a la seva evolució en el temps. L'estudi també indica que més

d'una tercera part dels pacients estudiats (37,1%) presentava incapacitat laboral, rebia ajuts públics o havia estat de baixa dins del primer any del diagnòstic.

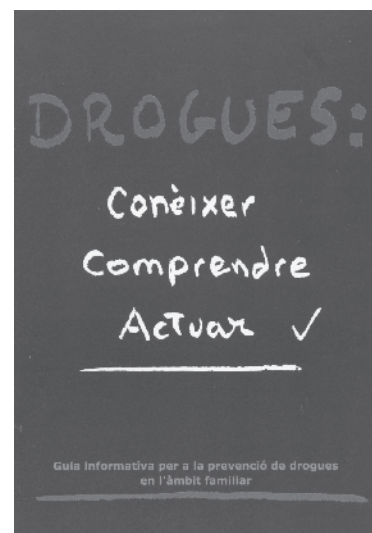
En la discussió s'indica que l'estudi s'ha fet en una zona de baix nivell econòmic, on s'atén una població amb alta demanda assistencial, la qual cosa pot dificultar l'aplicació d'altres teràpies (com ara de tipus cognitiu-conductual) i propiciar una atenció únicament farmacològica. Alhora, però, destaquen que en un 14,5% dels pacients que prenen psicofàrmacs no consta cap diagnòstic psicopatològic en el seu historial. Els autors conclouen que el control dels pacients tractats amb psicofàrmacs és escàs i que no es tenen en compte altres factors que afavoririen una bona evolució. Per això, advoquen per un treball basat en el suport, consell, seguiment i contenció per part d'infermeria, i el control adequat de la medicació per part del metge. Això, milloraria el pronòstic i la qualitat de vida dels pacients, limitaria els efectes secundaris de la medicació (com ara el risc de dependència) i reduiria els costos econòmics i sociolaborals de la malaltia. L'obstacle principal és la manca de protocols per atendre aquests problemes.

Drogues: conèixer, comprendre, actuar

Llibret de 20 pàgines, imprès en tres colors, que amb el subtítol de “Guia informativa per a la prevenció de drogues en l'àmbit familiar” s'adreça als pares d'adolescents, principalment als que tenen fills d'edats compreses entre 14 i 16 anys, per aportar-los idees, comentaris i consells per reflexionar sobre el consum de drogues i fomentar la seva prevenció des de l'àmbit familiar.

Elaborat en el marc del Programa de Prevenció de Drogues de la Mancomunitat de la Vall del Tenes, formada pels ajuntaments de Bigues i Riells, Santa Eulàlia de Ronçana, Lliçà d'Amunt i Lliçà de Vall, inclou informació sobre el propi programa de prevenció i el seu servei d'atenció i assessorament, informació i reflexions sobre l'adolescència, orientacions per tractar el tema de les drogues a casa, consells per ajudar a fomentar la responsabilitat davant les drogues, a més d'informació sobre diferents substàncies (presentació, efectes i riscos) i un apartat final amb recomanacions bibliogràfiques.

Més informació: Programa de prevenció de drogues de la Vall del Tenes. Tel.: 649 630 134

La publicitat del tabac es dirigeix a tu: per ser dona, per ser jove

Fulletó de 4 fulls, d'obertura superior i petit format (14 x 10 cm plegat), desenvolupat en el marc del “Programa de Tabac” del Pla Local Sobre Drogodependències de l'Ajuntament de Montcada i Reixac. Destaca el fet de tractar-se d'una intervenció amb perspectiva de gènere, adreçada a les noies de 12 a 16 anys. Pensat per ser distribuït tant a l'àmbit escolar com extraescolar, inclou missatges sobre la publicitat del tabac, arguments contraris al seu consum i informació sobre els riscos de fumar, buscant millorar la informació sobre el tabac, promoure una imatge positiva de les persones no fumadores i afavorir una actitud crítica en front dels missatges publicitaris de les marques de tabac.

La portada i la contraportada estan il·lustrades amb retalls de campanyes publicitàries de tabac adreçades al públic femení, mentre que l'interior adopta una estètica “manga”, buscant un apropament a la població jove. En el seu disseny hi van participar joves del municipi, que van avaluar el seu format, les seves imatges, els seus colors i la comprensió dels missatges.

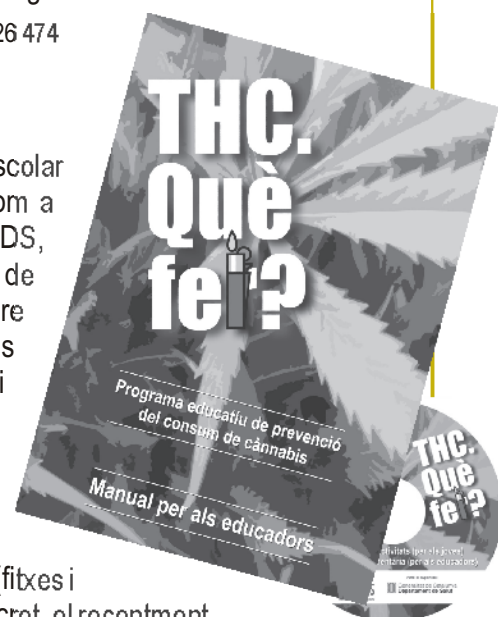
Més informació: Ajuntament de Montcada i Reixac. Pla Local Sobre Drogodependències Tel.: 935 726 474

THC. Què fer?

Programa de prevenció del consum de cànnabis, adreçat preferentment a l'àmbit escolar (a segon d'ESO just abans de l'edat mitja d'inici del seu consum) per servir com a complement o preparació d'altres intervencions preventives. Elaborat per PDS, Promoció i Desenvolupament Social, amb el suport de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat, es proposa promoure actituds favorables a la salut i a l'abstinència de les drogues en general i del cànnabis en particular, fomentar actituds i comportaments positius cap als no consumidors, i evitar (si més no, retardar) l'inici del consum de cànnabis.

Estructurat en dues unitats didàctiques, treballa en quatre sessions al voltant de la informació i les actituds sobre el cànnabis i dels processos de presa de decisions. Consta d'un manual per als educadors (36 pàgines) amb instruccions detallades per aplicar les sessions, i d'un CD-ROM que inclou el material de treball per als joves (fitxes i contes), qüestionaris de valoració, i informació addicional per als educadors (en concret, el recentment publicat “Informe de la Comissió Clínica sobre el Cànnabis” del Plan Nacional sobre Drogas, en format PDF).

Més informació: PDS · Promoció i Desenvolupament Social. Tel.: 934 307 170

Centre Urbà de Reinserció (CUR)

El Centre Urbà de Reinserció (CUR) és un recurs d'atenció social primària especialitzada en drogodependències que el departament de Serveis Socials de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat inicià fa prop de 20 anys, concretament l'any 1988. Al llarg d'aquest període el CUR s'ha anat adaptant als canvis epidemiològics i a l'evolució de les xarxes assistencials i socials. Des de la creació en un primer moment del *Taller 2000*, un grup d'activitats per a heroïnòmans que fou l'embrió de l'actual Centre Urbà de Reinserció, aquest servei ha atès al voltant de 1.300 usuaris del municipi, oferint una orientació i un suport integral als afectats i als seus familiars.

El Centre Urbà de Reinserció de Sant Boi constitueix un recurs intermedi entre el tractament i la incorporació als recursos socials normalitzats, on es treballen problemàtiques concretes del col·lectiu destinatari que, per les seves característiques, pateix una situació de marginació i inhabilitació social important. La seva ubicació en el medi urbà permet establir relacions amb l'entorn (veïnat, comerços, serveis i recursos comunitaris), que esdevenen potencials elements socialitzadors per ajudar els usuaris a establir vincles normalitzats amb la comunitat.

La tasca del CUR s'estructura en dos nivells d'atenció complementaris. D'una banda el *Servei d'Informació i Orientació (SIO)*, que proporciona als afectats i als seus familiars suport individualitzat al procés de motivació per al tractament i la integració social i informació sobre l'accés als centres de tractament. D'altra banda, el grup d'activitats *Taller 2000*, on es treballen diferents àrees relacionades amb la promoció de la salut, les habilitats socials, la formació bàsica, els hàbits laborals i el lleure saludable. Part d'aquest treball de grup es dona a conèixer a la població mitjançant una revista -*L'Alternativa*- elaborada pels usuaris del servei amb la col·laboració dels professionals del centre.

Actualment, entenent la drogodependència des del paradigma biopsicosocial i apostant per un disseny de perspectiva clarament comunitària, l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat potencia el Centre Urbà de Reinserció (CUR) com una acció estratègica del Programa Municipal Transversal de Prevenció de les Drogodependències (2006-2010).

Més informació: Ajuntament de Sant Boi. Programa de Drogodependències. Telèfon: 93 635 12 14

L'Opinió

José del Val. Madrid, 1963. Llicenciat en Història Moderna i Contemporània; ha orientat la seva carrera professional cap a la documentació, i des de 1998 és responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas. Li hem demanat que ens parlés del paper del Centres de Documentació, i del funcionament i serveis del que ell dirigeix. Heus aquí la seva resposta:

Un alt nombre de disciplines acadèmiques situen l'addicció a les drogues com a objecte de la seva anàlisi. Com a conseqüència del caràcter multidisciplinar d'aquest àmbit d'actuació, un ampli grup de professionals (metges, psicòlegs, psiquiatres, treballadors socials...) necessita obtenir informació i/o documentació sobre el fenomen de les toxicomanies. Aquests professionals s'enfronten al problema d'accedir a un enorme volum de documentació, dispersa en múltiples fonts i, sovint, disposant de molt poc temps per a aquesta tasca. D'aquí la necessitat de disposar de Centres de Documentació especialitzats en addiccions, als quals puguin acudir aquests professionals per formular i satisfer les seves peticions documentals. Sorgeix així la figura del documentalista com la d'aquell professional que, fruit d'un procés d'especialització del treball, orienta la seva tasca cap a la resolució d'aquestes demandes.

A finals dels anys 1960 es funden a Europa els primers Centres de Documentació sobre drogues amb un caràcter multidisciplinar: l'ISDD al Regne Unit, i el NIAD a Holanda; i durant la dècada següent se'n van creant altres a Amèrica del Nord i a Europa. A Espanya, la creació d'aquests Centres de Documentació és molt més tardana. El primer en constituir-se, al juliol de 1986, va ser el Centre de Documentació i Informació de

Atès que el Centre té la seva seu a Madrid, es fa un esforç per fer accessible la seva informació i documentació a una àmplia varietat d'usuaris

la Delegació del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Aquest Centre pertany a l'Administració Central de l'Estat, i com a tal, parteix del principi que el ciutadà, que contribueix amb els seus impostos al sosteniment de les Administracions, té dret a que les seves peticions d'informació i documentació siguin ateses. En conseqüència, tots els seus serveis són gratuïts: cerques bibliogràfiques, reprografia, enviaments electrònics i postals, resolució de les consultes, etc.

Atès que el Centre té la seva seu a Madrid, es fa un esforç per fer accessible la seva informació i documentació a una àmplia varietat d'usuaris, al marge de la seva ubicació geogràfica. Per a això s'ha fet una aposta per l'ús de les noves tecnologies de la informació. Per evitar donar avantatge a les consultes de les persones que tenen major facilitat per desplaçar-se a les dependències del Centre, aquestes es poden fer per correu postal, fax o correu electrònic (cendocupnd@msc.es) o des de la pàgina web del Plan Nacional (www.pnsd.msc.es/).

Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències

El març de 2005 la Diputació de Barcelona va constituir una *pre-xarxa* municipal de prevenció de drogodependències, formada per 75 ajuntaments i 6 associacions, amb l'objectiu d'aglutinar els esforços i les estratègies dels municipis de la província en aquest àmbit d'actuació, tot promovent la transversalitat i la participació. Aquesta *pre-xarxa* es proposava dur a terme una diagnosi de la realitat local envers les drogues i elaborar un model de gestió compartida, de referència territorial, que es van presentar el 15 de març de 2006 en una jornada en que es constituí oficialment la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències.

Els objectius de la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències són: a) impulsar els serveis i els programes de prevenció de drogodependències en el món local; b) millorar la qualitat de les actuacions preventives, actuals i futures; c) garantir l'equitat de serveis i programes de prevenció comunitària a tota la ciutadania de la província; d) incorporar a la societat civil en la definició de prioritats i en l'aplicació de polítiques preventives, i e) facilitar la gestió compartida entre tots els agents locals, amb formació, innovació, protocols i avaluació.

Aquesta Xarxa ha de possibilitar l'enfortiment del compromís preventiu dels ens locals, no només a través de mitjans econòmics sinó també a partir de l'estructuració d'un espai tècnic, capaç d'impulsar una millora conjunta amb l'objectiu d'avançar cap a la consolidació dels plans locals de prevenció de les drogodependències. El passat mes d'octubre tingué lloc el primer plenari de la Xarxa, que actualment compta amb més d'un centenar d'adhesions entre municipis i consells comarcals, als quals la Diputació de Barcelona dóna suport tècnic i econòmic. Pel que fa al suport tècnic, es treballa en comissions, per temes d'interès, i oferint formació als tècnics municipals i assessorament a plans i programes de drogues.

La Xarxa dóna prioritat a les línies d'actuació adreçades a la intervenció comunitària i preventiva amb joves i amb les seves famílies, a partir d'activitats orientades a promoure una ocupació diversificada del temps lliure i de programes dirigits a reduir el risc associat al consum de drogues, i s'organitza al voltant d'un *Consell General*, integrat per representants polítics dels ens locals adherits, un *Consell Assessor*, d'entitats i experts, i un *Comitè de Coordinació*, amb representants polítics dels municipis i un representant de cada grup polític de la Diputació.

Més informació: Diputació de Barcelona. Àrea de Benestar Social. Servei d'Acció Social. SPOTT. Telèfon: 934 022 880

Navegant

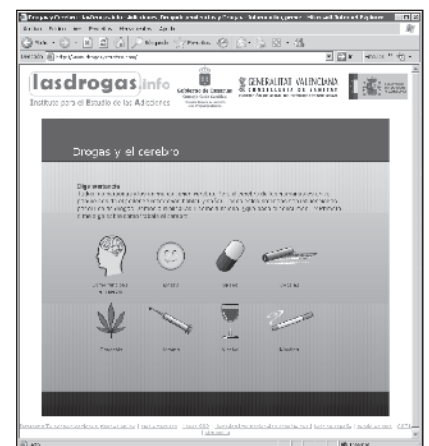
Un web sobre les drogues i el cervell

El web que comentem en aquest número descriu, d'una manera gràfica i senzilla, el funcionament del cervell i la manera en que les diferents substàncies psicoactives afecten i modifiquen els processos neuronals per produir els seus efectes.

Desenvolupat en el marc d'un projecte europeu per promoure l'ús de les noves tecnologies de la informació en l'àmbit de la prevenció de les drogodependències, liderat pel Jellinek Institute d'Amsterdam, aquest web és, de fet, una presentació gràfica sobre la influència de les drogues sobre el cervell, i pot ser útil tant per als professors de ciències de la naturalesa com per als tècnics de prevenció de drogodependències. La presentació, feta amb tecnologia flash, ofereix la seva informació en 14 idiomes. La versió espanyola ha estat preparada pel Instituto para el Estudio de las Adicciones, i es va presentar el passat mes de juliol a Madrid, a la seu de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.

El web presenta diferents apartats, el primer dels quals descriu el funcionament bàsic del cervell i el paper que juguen els diferents neurotransmissors implicats en el consum de drogues. La resta d'apartats tracten cadascun sobre una substància (alcohol, nicotina, cannabis, cocaïna, èxtasi, *speed* i heroïna) i els efectes que el seu consum té sobre el cervell: les àrees cerebrals i les funcions que es veuen afectades i el seu mecanisme d'acció a nivell neuronal.

Adreça del web: <http://www.drogasycerebro.com>

Amb poques paraules

L'alcohol a Europa: una perspectiva de salut pública. La Comissió Europea ha publicat un informe que analitza l'impacte sanitari, econòmic i social del consum d'alcohol a Europa. L'informe indica que Europa és una de les regions del món amb un major consum d'alcohol. També revela que l'educació i la sensibilització, per sí soles, són insuficients per reduir el dany causat per l'alcohol. L'informe complet (en anglès) i també un resum en castellà es poden baixar de: http://ec.europa.eu/health-eu/news_alcoholineurope_en.htm

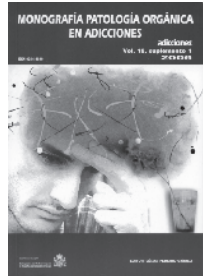

Nou Catàleg de bones pràctiques de la FEMP. Per identificar i difondre iniciatives interessants en prevenció de drogodependències realitzades per les Entitats Locals, i contribuir a l'intercanvi d'experiències entre els professionals del sector, la *Federación Española de Municipios y Provincias (FEMP)* ha editat el seu II

Catálogo de Buenas Prácticas en Drogodependencias.

Es pot baixar de: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/pdf/II BuenasPracticasFEMP.pdf>

Alcohol i cocaïna. La *Revista Española de Drogodependencias*, editada per la *Asociación Española de Estudios en Drogodependencias (AESED)*, dedica el seu monogràfic de 2006 al tema "alcohol i cocaïna". Entre altres qüestions d'interès sobre el tema, inclou un article sobre la transcendència del cocaetilè en el consum combinat d'alcohol i cocaïna.

Més informació a: red@aesed.com

Actualització sobre drogues i patologia orgànica. El monogràfic de 2006 de la revista *Adicciones* revisa el tema de la patologia orgànica en les addiccions. Entre altres, els seus articles tracten qüestions com ara la morbiditat associada al consum de drogues, les relacions entre drogues i disfunció sexual o els principals problemes associats al consum de tabac, alcohol, cocaïna, cànnabis i drogues de síntesi.

Es pot baixar en PDF de: <http://sodroalcohol.psiquiatria.com/documentos/organica.pdf>

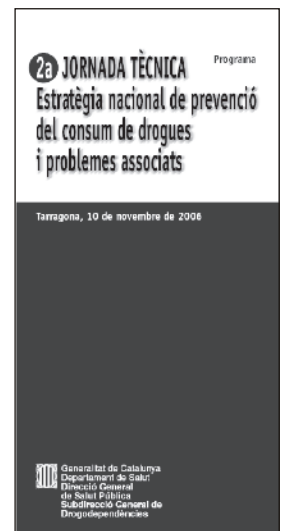
El calaix

Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats.

Amb la finalitat d'establir les polítiques preventives sobre drogues dels propers anys, el Departament de Salut, a través de la Subdirecció General de Drogodependències, va iniciar el març de 2006 el procés d'elaboració d'una "Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats", responent a un acord de Govern de la Generalitat de Catalunya. La participació dels diferents professionals que treballen en aquest àmbit és un element clau en la seva elaboració. Per aquest motiu s'ha establert un sistema de consulta en dos nivells. El primer, per establir els continguts sobre els quals s'ha de basar l'Estratègia, a través de les propostes de set grups de treball clau (dels àmbits educatiu, familiar, comunitari, laboral, dels mitjans de comunicació, del lleure i dels serveis de salut). El segon nivell es basa en la realització de jornades tècniques de consulta. El passat 16 de juny es va organitzar la primera a Barcelona, i el 10 de novembre es va celebrar a Tarragona la segona d'aquestes jornades, on es va presentar el treball dels diferents grups i es va reflexionar sobre els objectius i les propostes d'acció, avançant en el procés consultiu que donarà lloc a la presentació pública de l'Estratègia, prevista per a la tardor de 2007.

Més informació a: www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/html/ca/alcohol/doc11040.html

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 19 - Suplement monogràfic 6 - 2007

MONOGRÀFIC COCAÏNA

En aquest número...

- ✎
Editorial 2
 Presentació d'aquest monogràfic sobre la cocaïna.

- 🔍
Cop d'ull a la recerca 2
 Comentari d'un estudi de revisió de la literatura relativa al consum combinat d'alcohol i cocaïna, parant atenció en l'acció del cocaetilè.

- 📖
Materials 3 4
Cocaïna. Als dos costats de la ratlla - per reduir riscos (llibret).
Cocaïna. Què cal saber-ne? - informació per la població general (tríptic).
De nit, decideixes tu? - per als locals d'oci nocturn (cartell i adhesiu).
Els fantasmes de la coca - per a gent propera a la coca (fulletó).
La cocaïna i tu. Una relació conflictiva - per població clínica (quatriptic).
La filla de Pachamama - la fulla de la coca versus la cocaïna (exposició).
Ratlles, parlem-ne - per intervenir a batxillerat i cicles formatius (maletí).
Sobredosi de Cocaïna. Guia d'actuació - per a usuaris en actiu (fulletó).

- 🔑
Temes clau 5
 Un cop d'ull a les característiques de les consultes als serveis d'urgències relacionades amb l'ús de cocaïna.

- 🌐
Navegant 5
 Descripció i suggeriments de navegació per un web d'informació i suport als consumidors de cocaïna, els seus familiars i amics i els professionals de l'àmbit sociosanitari i educatiu.

- 📄
Notes bibliogràfiques 6
 Comentaris breus sobre publicacions relacionades amb l'atenció a les persones amb problemes de consum de cocaïna.

- 📦
El calaix 6
 Presentació del primer programa específic d'actuació sobre la cocaïna del Pla Nacional sobre Drogues.

prevenim dro
és un programa de l'associació:

PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

La cocaïna és avui la segona droga il·legal més consumida, tant al nostre país com a Europa. Així, a Catalunya, entre 1997 i 2005 s'ha duplicat la proporció de consumidors habituals (consum en els darrers 30 dies) entre els joves de 15 a 29 anys, passant del 2,1% al 4,3%, segons dades del Departament de Salut. No resulta estrany, doncs, que el consum d'aquesta substància hagi esdevingut una font important de preocupació tant a nivell sanitari com social. Això ens ha portat a dedicar el monogràfic d'enguany de Prevenim.DRO a aquesta substància. D'aquesta manera els lectors d'aquest butlletí trobaran en primer lloc el comentari d'un estudi que revisa la literatura científica sobre l'ús combinat de cocaïna i alcohol. També trobaran una ressenya de materials, una mirada a les característiques de les consultes a urgències per ús de cocaïna, suggeriments de navegació per un web adreçat principalment a consumidors de cocaïna, i una presentació del primer programa estatal específic d'actuació sobre la cocaïna, a més de l'habitual secció de notes bibliogràfiques.

Cop d'ull a la recerca

Què se'n deriva de l'ús combinat d'alcohol i cocaïna?

És conegut que els consumidors de drogues rarament fan ús d'una única substància, essent el més habitual que es tracti de policonsumidors. En el cas de la cocaïna, l'alcohol és la droga més sovint associada al seu consum. Els consumidors de cocaïna solen prendre alcohol, bé per alleugerir l'ansietat i l'agitació induïdes per la cocaïna, bé per perllongar els seus efectes buscats. Alhora, amb la cocaïna sovint s'intenta contrarestar la somnolència i altres efectes depressors de l'alcohol. Sens dubte, el fet que ambdues substàncies s'acostumin a consumir en contextos festius afavoreix el seu ús conjunt. Tanmateix, el consum coincident d'alcohol i cocaïna genera un metabolit, anomenat cocaetilè, amb una acció tòxica molt important que explicaria molts dels quadres clínics més greus provocats per aquesta mena de consum. Per tal de posar al dia els coneixements disponibles sobre l'ús combinat d'alcohol i cocaïna, parant atenció en l'acció del cocaetilè, uns investigadors valencians (Pérez N et al, 2006) han dut a terme una revisió de la literatura científica sobre l'ús combinat d'aquestes substàncies. La cerca de bibliografia es va fer a través de Medline (per al període

1979-2006). També van consultar el Índice Médico Español i diferents informes de l'OMS, de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies i del Pla Nacional sobre Drogues, a més d'algunes de les principals revistes espanyoles sobre drogo-dependències.

Amb el consum combinat d'alcohol i cocaïna el fetge genera un nou metabolit (cocaetilè), tòxic per ell mateix, i que alhora incrementa el potencial tòxic d'ambdues substàncies.

Un cop feta la revisió, els autors indiquen que amb el consum combinat d'alcohol i cocaïna el fetge genera un nou metabolit (cocaetilè), tòxic per ell mateix, i que alhora incrementa el potencial tòxic d'ambdues substàncies. El cocaetilè només es produeix quan s'administren de manera combinada ambdues substàncies, i no quan només es consumeixen l'una o l'altra. La seva toxicitat es deu principalment a l'augment de l'activitat dopaminèrgica, i en la intoxicació per alcohol i cocaïna es produeix un efecte sumatori de la toxicitat de cada droga per sepa-

rat, més la del cocaetilè. La dosi letal mitja (DL50) del cocaetilè és clarament inferior a la de la cocaïna, i la seva presència a l'organisme s'ha trobat associada amb convulsions, hemorràgies cerebrals, accidents vasculars, infarts, crisis d'hipertensió, toxicitat hepàtica greu i alteracions immunitàries. A més, provoca alteracions sobre la memòria, l'atenció i l'orientació.

Un aspecte significatiu de la toxicitat i els efectes de l'ús combinat d'alcohol i cocaïna té a veure amb l'ordre d'administració. Així, quan la ingesta d'alcohol és anterior o simultània a l'administració de cocaïna, s'assoleixen majors concentracions de cocaetilè i augmenten fins un 30% més els nivells de cocaïna a la sang. Això es tradueix en un increment en la intensitat i la duració de la sensació d'eufòria, corroborat amb l'estudi dels índexs d'intoxicació de l'electroencefalograma. D'aquesta manera, el cocaetilè dona lloc a un augment de les quantitats consumides per episodi (pèrdua de control) i a intoxicacions més greus. Alhora, estudis retrospectius suggereixen que la combinació d'alcohol més cocaïna causa majors problemes de salut i més conductes violentes i de risc que el seu ús per separat.

Materials

Cocaïna. Als dos costats de la ratlla

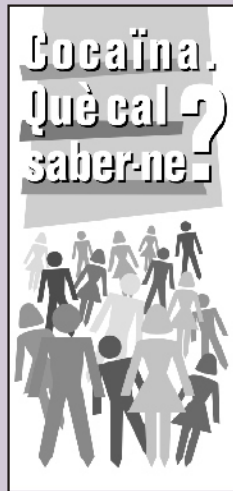
Material orientat a la reducció dels riscos associats amb el consum de cocaïna, adreçat als seus usuaris i a les persones que estan en contacte amb ells. Elaborat per ABD, Associació Benestar i Desenvolupament, amb la col·laboració del Departament de Sanitat i Seguretat Social, l'Ajuntament de Barcelona i el Pla Nacional sobre Drogues, consisteix en un llibret de 20 pàgines, de 18 x 9 cm, que inclou consells per reduir riscos a nivell de salut, econòmics, laborals, etc., i informació sobre alguns indicadors de problemes. A nivell gràfic destaca el seu acurat disseny i l'intent de recreació dels ambients de consum. Avaluat per l'equip impulsor, s'ha trobat útil per augmentar la percepció de risc associada al consum de cocaïna, tant entre els consumidors com entre els no consumidors que es mouen en entorns propers al consum.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel.: 932 890 530

Cocaïna. Què cal saber-ne?

Tríptic informatiu sobre la cocaïna elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona en el marc del programa "De Marxa Sense Entrebancs", desenvolupat en conveni amb l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social i finançat pel Pla Nacional sobre Drogues. Adreçat a la població general, es distribueix en diferents espais comunitaris, i els seus continguts inclouen un total de deu tòpics sobre la cocaïna (del tipus "tothom en pren" o "no enganxa"), que són rebatudes amb informació objectiva sobre els efectes i les conseqüències del seu consum. Això es completa amb informació sobre els efectes immediats o a curt termini de la cocaïna i sobre les alteracions que pot ocasionar a llarg termini l'ús d'aquesta droga.

Més informació:

Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel.: 932 384 560

La cocaïna i tu. Una relació conflictiva

Quatríptic elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona en col·laboració amb INFP població clínica amb problemes d'abús o de cocaïna. La seva distribució es fa a través dels centres de tractament, serveis d'urgències dels hospitals i altres equipaments freqüentats per la població destinatària. Els seus continguts, fent ús d'un llenguatge molt formal, tracten sobre el procés de dependència de la cocaïna, els problemes de salut i de conducta que pot provocar i els riscos de barrejar alcohol i cocaïna i de prendre cocaïna quan s'està en manteniment amb metadona. També inclouen una taula per fer balanç de la situació personal (pros i contres de seguir consumint i de deixar-ho), recomanacions per reduir riscos en cas de no voler o no poder deixar el consum i una relació dels CAS de la ciutat de Barcelona.

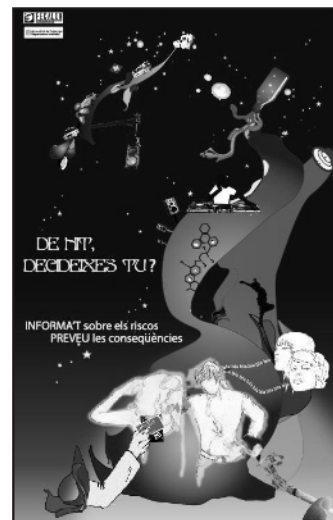
Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona

De nit, decideixes tu?

Material (pòster i adhesiu) que formen part d'una campanya del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya que s'aplica en col·laboració amb la Federació Catalana d'Associacions de Locals d'Oci Nocturn (FECALON), orientada a ajudar els joves a prendre decisions quan surten de festa, informant-los sobre els riscos de determinades conductes i promovent una actitud crítica enfront les opcions que trobin durant la nit. Aquests materials es difonen en discoteques, pubs i altres espais d'oci nocturn. El pòster busca induir la reflexió sobre la presa de decisions, mitjançant la pregunta: "De nit, decideixes tu?". L'adhesiu (de 10 x 15 cm), pensat per ser col·locat als serveis dels locals, se centra específicament en la cocaïna, aportant informació sobre alguns dels principals riscos del seu consum i un telèfon d'ajuda (línia verda).

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 900

Sobredosi

Fulletó desplegable (desplegat) adreçat a la població que aporta informació sobre el sobredosi per cocaïna en diverses situacions (què fer i d'urgència). Elaborat amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i distribuït principalment en centres de tractament de dependència de drogues i programes de reducció de danys.

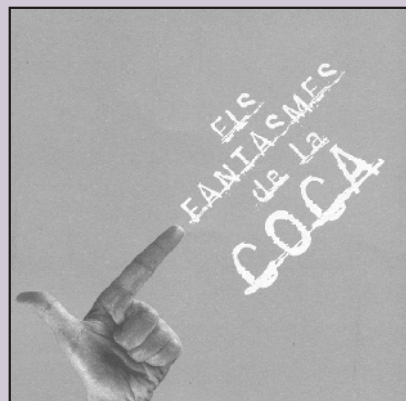
Més informació:
Àmbit Prevenció.
Tel.: 932 371 376

Els fantasmes de la coca

Desplegable de 10 planes, de 12 x 12 cm., elaborat pels Ajuntaments d'Alacant, Cerdanyola, Granollers, Parets i Santa Coloma de Gramenet, amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat, per ser distribuït en espais freqüentats per consumidors (discoteques, bars, pubs, alguns àmbits laborals i determinats grups de joves en medi obert). Adreçat a persones properes a la cocaïna, destaca pel fet que, en lloc d'informar sobre la substància, se centra en confrontar diversos elements la cultura de la cocaïna, tot estimulant una anàlisi crítica i la correcció de creences errònies associades al seu consum, amb l'objectiu de reduir el seu "prestigi" en els entorns de consum i posar en qüestió varis dels mites associats a l'ús d'aquesta substància.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 900

PROSS, adreçat a la dependència de la

ona. Tel.: 932 384 560

La filla de Pachamama

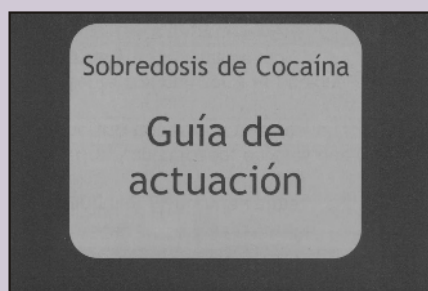
Exposició sobre la planta de la coca que contraposa el seu ús tradicional i no problemàtic, amb l'ús modern, no ja de la coca sinó de la cocaïna, saturat d'interessos econòmics i font de molts problemes de salut. Consta de 12 plafons que recorren múltiples aspectes que envolten la realitat de la coca: la planta com a ésser viu, la mitologia, els usos medicinals, alimentaris, espirituals, etc., tot diferenciant-los del mal ús que suposa el consum de la cocaïna. Adreçada principalment als estudiants de segon cicle d'ESO, s'acompanya d'una pauta didàctica i d'un desplegable de record per als visitants. La seva elaboració, iniciativa de l'associació GASS, va comptar amb el suport de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat, l'Agència de Salut Pública de Barcelona i diversos plans locals sobre drogues.

Més informació: GASS. Grup associat pels serveis de salut. Tel.: 934 279 093

de Cocaïna. Guia d'actuació

e de petit format (9 x 6,5 cm plegat i 9 x 26 cm
t als consumidors en actiu de cocaïna, que
oreu i esquemàtica per ajudar a identificar una
aïna i sobre la manera d'actuar en aquestes
quins signes indiquen que cal avisar als serveis
rat per l'associació Àmbit Prevenció amb el
tament de Sanitat i Seguretat Social de la
lunya, està editat en versió catalana i castellana

buït
ntres
e de
ies i
os de

Ratlles, parlem-ne

Material elaborat pel Consell Comarcal del Montsià en col·laboració amb l'Ajuntament d'Amposta i el suport de la Generalitat de Catalunya, adreçat als alumnes de batxillerat i cicles formatius per facilitar la realització d'un taller per informar sobre els riscos de consumir cocaïna, speed i ketamina, destacar la influència del grup sobre el consum de drogues i propiciar conductes de reducció de riscos en cas de consumir-ne. Consta d'un maletí amb un vídeo, un CD-Rom i una fitxa descriptiva de la proposta de treball. El vídeo inclou una ficció de 38 minuts que mostra la iniciació d'un grup de joves en el consum de drogues i la seva evolució en el temps. El CD-Rom conté un joc de preguntes i respostes que aporta informació general sobre els principals efectes de la cocaïna, l'speed i la ketamina i algunes estratègies de reducció de riscos.

Més informació: Consell Comarcal del Montsià. Tel.: 977 704 371

Característiques de les consultes a urgències per ús de cocaïna

Per tal de conèixer millor les característiques de les consultes als serveis d'urgències associades al consum de cocaïna, l'Hospital Clínic de Barcelona ha analitzat les històries clíniques de 745 pacients que durant els anys 2002 a 2004 van acudir a urgències i referien consum d'aquesta substància en les hores prèvies. Les dades més significatives d'aquest estudi indiquen que:

- El consum de cocaïna està molt sovint associat a l'ús d'altres drogues, la qual cosa contribueix a incrementar encara més les consultes a urgències motivades pel seu ús. La combinació més freqüent és la de cocaïna i alcohol, força perjudicial perquè dona lloc a l'aparició de cocaetilè, que és un producte molt tòxic.
- La via de consum més habitual va ser per aspiració nasal (82% dels casos), seguida de la inhalada (9%) i la intravenosa (8%).
- El perfil tipus del consumidor de cocaïna que acudeix a urgències correspon a un home d'uns 30 anys (tot i que l'interval és molt ampli), que pren la droga amb finalitats recreatives durant les nits i les primeres hores del matí dels caps de setmana o dies festius (malgrat que una proporció important també consumeix en dies laborables i sense vinculació amb l'oci).
- El motiu de consulta més freqüent és de caire psiquiàtric (54,6%) seguit dels problemes cardiovasculars (25%) i neurològics (12,5%).
- La mortalitat enregistrada és baixa (encara que present), però el consum de cocaïna comporta una morbiditat important que requereix ingrés hospitalari en un 11% dels casos.
- Després de rebre l'alta d'urgències, només un petit nombre de pacients van ser derivats a un programa de deshabitació o se'ls va facilitar informació sobre la manera d'accedir-hi.

Per saber-ne més: Sanjurjo E et al. «Urgencias por cocaína: un problema emergente». *Med Clin (Barc)*. 2006; 126(16): 616-619.

Navegant

Coca on line

A Catalunya, com al conjunt de l'Estat, el consum de cocaïna gairebé s'ha duplicat en els últims deu anys i la demanda d'ajuda per problemes associats al seu consum ha esdevingut la segona que genera més sol·licituds de tractament, després de l'alcohol. Tanmateix, igual que amb altres drogues, detectar que el consum de cocaïna comença a ser problemàtic no és fàcil; sovint, els consumidors creuen controlar-lo i els familiars i amics, o bé el desconeixen o bé pensen que es tracta d'un consum experimental. Conscients d'aquesta realitat i del temps que transcorre des que un consumidor de cocaïna comença a tenir dificultats fins que demana ajuda, l'associació Institut Genus, amb el suport del Pla Nacional sobre Drogues i en col·laboració amb l'Observatori de Drogodependències de Castella-La Manxa i Hazkunde, han creat *Coca on line*.

Coca on line ofereix informació i suport, de manera anònima, als consumidors de cocaïna que comencen a estar preocupats pel seu consum, als seus familiars i amics, i als professionals de l'àmbit sociosanitari i educatiu. La pàgina d'inici, però, adverteix que els continguts d'aquest web (en castellà, català i euskera) s'adrecen només a majors d'edat (tot i que, òbviament, es tracta d'una recomanació i no pas d'una limitació real d'accés als menors d'edat). En qualsevol cas, els seus continguts s'estructuren al voltant de tres grans apartats:

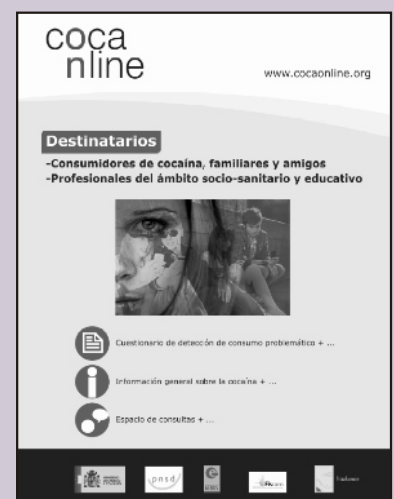
Un qüestionari de detecció del consum problemàtic de cocaïna, disponible per a tres perfils diferents: consumidors, persones del seu entorn (familiars, amics...) i professionals.

Un apartat d'informació sobre la cocaïna: informació general sobre la substància, informació per a familiars, mites sobre la cocaïna, riscos de la barreja amb altres drogues i, situacions en que el seu consum comporta un major risc.

Un espai de consulta sobre temes relacionats amb el consum de cocaïna, que els professionals del servei responen en un termini de 48 hores.

Tot això es completa amb tres seccions més: una de materials audiovisuals (permet baixar-se un videoclip i una cançó que tracten sobre la repercussió del consum de cocaïna en les relacions de parella), una secció d'informació sobre recursos de tractament i una secció d'enllaços (a webs institucionals, de publicacions, de reducció de riscos i de col·lectius d'usuaris).

Adreça del web: <http://www.cocaonline.org>

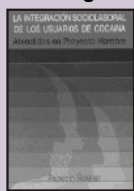
Notes bibliogràfiques

Caballero L. Adicción a la cocaína: neurobiología, clínica, diagnóstico y tratamiento. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Madrid, 2005. Revisió dels aspectes epidemiològics, farmacològics, neurobiològics, clínics, diagnòstics i de tractament de l'addicció a la cocaïna. Disponible a <http://www.pnsd.msc.es>

La integración sociolaboral de los usuarios de cocaína atendidos en Proyecto Hombre. Proyecto Hombre.

Madrid, 2002. Estudi sobre la reinserció sociolaboral dels dependents a la cocaïna atesos a Proyecto Hombre. Contacte: asociacion@proyectohombre.es

López A, Becoña E, García JM et al. Senra A, Cancelo J, Estévez C, Sobradelo J, Vieitez I, Lloves M, Moneo A, Casete L, Lage MT, Díaz E (2006). ¿Cómo evolucionan las personas con dependencia de la cocaína que están en tratamiento? Estudio a los tres y seis meses. Adicciones; 18(4): 327-335. Estudi de l'evolució de la psicopatologia, el funcionament familiar, laboral i judicial, l'abstinència i l'adherència al tractament als 3 i 6 mesos en dependents a la cocaïna atesos a Galícia. Es pot baixar de: <http://www.adicciones.es>

Adicciones; 18(4): 327-335. Estudi de l'evolució de la psicopatologia, el funcionament familiar, laboral i judicial, l'abstinència i l'adherència al tractament als 3 i 6 mesos en dependents a la cocaïna atesos a Galícia. Es pot baixar de: <http://www.adicciones.es>

Treatment of problem cocaine use: a review of the literature. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Lisboa, 2007. Document de revisió de la literatura científica sobre el tractament dels problemes de consum de cocaïna, que inclou aspectes relacionats amb el tractament farmacològic i psicològic, la reducció de danys i la reinserció social. Disponible (en anglès) al web de l'OEDT: <http://www.emcdda.europa.eu>

El calaix

Programa estatal d'actuació sobre la cocaïna. La tendència creixent del consum de cocaïna a l'Estat Espanyol que, entre altres estudis i investigacions, posa de manifest l'anàlisi de tendències de les enquestes "Domiciliària" (població de 15 a 64 anys) i "Escolar" (estudiants de 14 a 18 anys), ha portat la Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues (PND) a elaborar un Programa específic d'actuació sobre la Cocaïna per al període 2007-2010, que després d'haver estat debatut per la Comissió Interautonòmica del PND, s'estructura en quatre àrees: coordinació, reducció de la demanda, cooperació internacional i reducció de l'oferta.

L'àmbit d'actuació en la reducció de la demanda contempla cinc objectius, relacionats amb el foment de la prevenció i la sensibilització social, l'atenció integral de les persones afectades, la millora del coneixement, la formació de professionals i l'avaluació. Per assolir-los, es planteigen diverses accions. Concretament, pel que fa al foment de la prevenció del consum de cocaïna i la sensibilització social sobre els riscos associats al seu consum, inclou les següents accions:

1. Desenvolupar campanyes i accions informatives sobre la cocaïna per a la població general i, en l'àmbit educatiu, per a pares i mares.
2. Informar als joves sobre els riscos de la cocaïna, a través de canals accessibles per a ells i tot potenciant l'ús de les noves tecnologies.
3. Informar a la societat sobre l'impacte de la cocaïna sobre la conducció de vehicles.
4. Donar suport a programes de prevenció del consum de cocaïna (principalment en la formació professional i universitària) i de prevenció selectiva i indicada (en l'àmbit escolar i recreatiu).
5. Potenciar programes de prevenció del consum de cocaïna a través dels mediadors juvenils, així com en contextos d'oci adreçats als joves.
6. Incentivar programes de prevenció de consum de cocaïna en l'àmbit laboral.
7. Promoure la implicació de les empreses i dels treballadors dels sectors de l'oci i l'hostaleria en la prevenció del consum de la cocaïna, mitjançant acords de bones pràctiques.
8. Impulsar accions de sensibilització sobre els riscos del consum de cocaïna per a professionals de les drogodependències i d'àmbits relacionats amb els joves, com ara educadors, treballadors socials, dels mitjans de comunicació i de les empreses d'oci.

Més informació i accés al document: <http://www.pnsd.msc.es/novedades/pdf/ProgramaActuacionCocaina.pdf>

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 ▪ Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org ▪ Web: <http://www.pdsweb.org>

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 20 - 2007

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que revisa l'eficàcia dels anomenats programes de conductor alternatiu, una mena d'iniciatives adreçades a reduir la conducció sota els efectes de l'alcohol.

Materials

3

Parlem de drogues - per intervenir a l'educació secundària (dossier).
Municipi sense fum - per sensibilitzar sobre el tabac al primer cicle d'ESO (exposició).
Quan l'alcohol... - per treballar la violència de parella associada a l'alcohol (tríptics).

En pràctica

4

Presentació dels "plans preventius de centre", un model d'intervenció orientat a afavorir la participació i la corresponsabilitat del professorat, les famílies i l'alumnat en la prevenció escolar.

Reinserció

4

Descripció del Centre Urbà de Reinserció de les Toxicomanies del Prat de Llobregat, i dels seus objectius i programes actuals.

Finestra oberta

5

Secció de caràcter doble en aquest número, que ofereix en primer lloc la descripció d'una campanya municipal de comunicació per fomentar la prevenció de les drogodependències a nivell comunitari, i que en segon lloc descriu les característiques d'un programa escolar de prevenció del consum de tabac adreçat als alumnes de primer cicle d'ESO, que des de fa una anys s'ofereix a casa nostra i que forma part d'una iniciativa de la Comissió Europea.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Descripció i comentaris sobre un programa de consell sanitari sobre medicaments i conducció, iniciat recentment, impulsat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i el Consell Català de Col·legis Oficials de Farmacèutics.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Aquest número de *Prevenim.DRO* s'inicia amb el comentari d'un estudi de revisió sobre l'eficàcia dels programes de conductor alternatiu. L'estudi conclou que calen treballs metodològicament més rigorosos per determinar l'impacte d'aquests programes a nivell de la salut pública. Més endavant, la secció *En pràctica* comenta els "plans preventius de centre", un model d'intervenció per afavorir la prevenció escolar, basat en la participació i la corresponsabilitat del professorat, les famílies i els alumnes. L'apartat sobre *Reinserció* descriu els objectius i els programes que ofereix el Centre Urbà de Reinserció de les Toxicomanies del Prat de Llobregat. *La Finestra oberta* (de bat a bat en aquest número) té caràcter doble i comenta, d'una banda: una campanya municipal de comunicació per fomentar la prevenció de les drogodependències a nivell comunitari, i d'altra banda: un programa escolar de prevenció del tabaquisme que forma part d'una iniciativa de la Comissió Europea. També hi trobareu les seccions de *Materials* (que, entre altres, presenta alguns dels materials d'un programa centrat en la violència de parella associada a l'abús de l'alcohol), *Amb poques paraules* i *El calaix*.

Cop d'ull a la recerca

Són eficaços els programes de conductor alternatiu?

Els programes de conductor alternatiu són una mena d'iniciatives adreçades a reduir la conducció sota els efectes de l'alcohol, que es basen en establir torns de conductors abstinents durant les sortides festives en grup. Aquests programes es venen promovent i aplicant des de fa més de vint anys als Estats Units i altres països, i d'uns anys ençà han entrat amb relativa força a casa nostra. En general, aquests programes resulten atractius perquè: el seu principi és simple, tenen un component pro-social, la participació és voluntària, etc. A més, solen gaudir del suport de la indústria alcohòlica i de l'oci nocturn, i del vist-i-plau (si més no) d'òrgans relacionats amb la seguretat vial i la salut pública. No obstant això, se saben poques coses sobre la seva eficàcia per incidir d'una manera efectiva sobre el binomi alcohol i conducció.

Per conèixer millor l'eficàcia d'aquests programes un equip d'investigadors (Ditter et al., 2005) ha dut a terme una revisió sistemàtica dels treballs publicats en anglès fins a mitjans de 2003, que aportaven dades d'avaluació de programes de conductor alternatiu i complien uns criteris mínims de qualitat en el seu disseny i execució. Cap dels treballs localitzats, però, va aportar dades sobre els efectes

d'aquests programes sobre els accidents de trànsit, i tots ells es limitaven a analitzar variables indirectes (designació de conductors alternatius, conducta dels conductors alternatius i/o autoinformes de conducció sota els efectes de l'alcohol).

Són necessaris estudis més rigorosos per conèixer els seus efectes i el seu impacte sobre la salut pública

Es van analitzar dos tipus de programes: a) campanyes de promoció de l'ús del conductor alternatiu a través dels mitjans de comunicació, i b) oferiment d'incentius als conductors alternatius en els locals de festa. Els efectes dels primers, malgrat ser força utilitzats, han estat molt poc estudiats, i es va localitzar un únic treball d'avaluació d'una d'aquestes campanyes. Els seus resultats indicaven un augment d'un 13% en el nombre de persones que afirmaven fer sempre ús del conductor alternatiu. Tanmateix, no hi van haver canvis en els autoinformes relatius a beure i conduir ni a deixar-se portar per un conductor begut. Pel que fa als programes d'incentius (begudes sense alcohol,

menjar, entrada gratuïta) per als conductors alternatius, vuit treballs complien els criteris d'inclusió a l'estudi. Set van comparar el nombre de clients que s'identificaven ells mateixos com a conductors alternatius, abans i després del programa, assolint un lleuger increment (0,9 per nit) després del programa. El vuitè va estudiar les persones que admetien haver conduït sota els efectes de l'alcohol o haver pujat a un vehicle conduït per algú begut, informant d'una reducció d'un 6% en les persones exposades a un programa d'incentius.

Un cop revisats tots els treballs i els seus resultats, els autors conclouen que l'escassa magnitud dels efectes observats, i diferents limitacions metodològiques que comenten, impedeixen treure conclusions sobre els beneficis potencials d'aquesta mena d'intervencions. Per tant, són necessaris estudis més rigorosos per conèixer els seus efectes i el seu impacte sobre la salut pública. També destaquen el fet que fins ara cap estudi ha avaluat si aquests programes ajuden o no a reduir el nombre d'accidents de trànsit relacionats amb l'alcohol. Finalment, comenten alguns beneficis i danys potencials que s'han proposat en relació al seu ús.

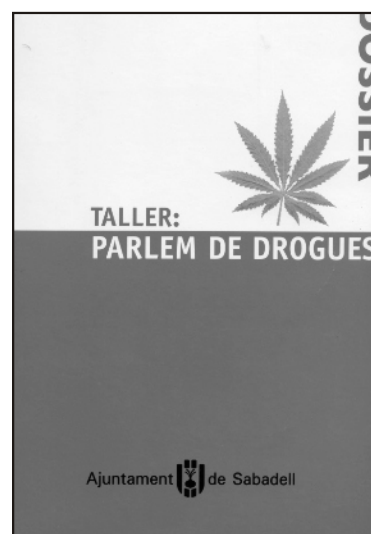

Parlem de drogues

Dossier de 96 pàgines editat per l'Ajuntament de Sabadell que ofereix als docents de secundària i altres educadors que intervenen en aquesta franja d'edat, elements per respondre als dubtes relacionats amb les drogues que els puguin plantejar els joves, a més de diferents propostes per treballar de forma pràctica dinàmiques grupals relacionades amb la prevenció.

Consta de dues parts diferenciades. La primera inclou: informació sobre les diferents drogues i els riscos que comporta el seu consum, orientacions generals per treballar la prevenció de les drogodependències amb els joves, informació sobre aspectes específics de l'adolescència, i una relació de recursos informatius, bibliogràfics i de consulta. La segona part, de caire aplicat, inclou un total de 19 propostes per treballar a l'aula, presentades en dos blocs: un de 7 tallers relacionats amb la prevenció específica de l'abús de drogues (conceptes bàsics, tipus de drogues, riscos...) i un altre de 12 tallers relacionats amb la prevenció inespecífica (habilitats de comunicació i de relació amb altres, autoestima, pressió de grup, etc.).

Més informació: Ajuntament de Sabadell. Tel.: 937 45 3 144

Municipi sense fum

Exposició sobre el tabac formada per 29 plafons muntants sobre suports lleugers, de dimensions variables (155 x 40 cm el més gran i 40 x 40 cm els més petits), elaborada per l'Ajuntament del Prat de Llobregat amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, essent aquesta última qui la gestiona actualment i la cedeix en préstec als municipis interessats. Els continguts d'aquest material s'estructuren en 7 blocs temàtics: el primer, introductor, tracta sobre aspectes bàsics del tabac, llocs de producció, efectes i extensió del seu consum; el segon tracta els efectes sobre la salut; el tercer aborda el tema de l'addicció; el quart toca la qüestió de l'aire contaminat per fum de tabac; el cinquè gira al voltant del procés de deixar de fumar; el sisè tracta sobre les pressions socials que influeixen el seu consum; i el setè se centra en els aspectes legislatius.

Es tracta d'un material informatiu i de sensibilització, adreçat a l'àmbit educatiu (principalment al primer cicle d'ESO), malgrat que també es pot utilitzar en entorns comunitaris (centres cívics, punts d'informació juvenil, etc.) en accions adreçades als joves o a la població general.

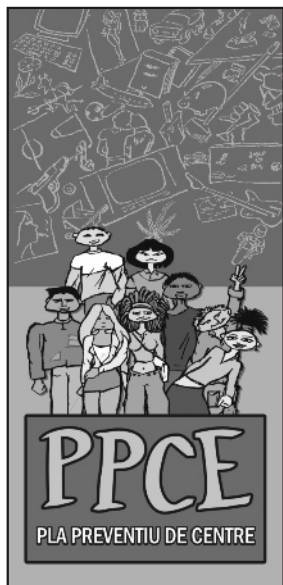
Més informació: Diputació de Barcelona. Salut Pública i Consum. Tel.: 934 022 145

Quan l'alcohol...

El projecte Malva és un projecte de la Fundació Salut i Comunitat centrat en la violència de parella associada a l'abús d'alcohol. S'aplica a València, Madrid i Catalunya, amb la col·laboració del Pla Nacional Sobre Drogues i de la Generalitat Valenciana i el suport de l'Institut Català de les Dones. Les seves accions inclouen l'anàlisi de la relació entre violència domèstica i alcohol, la formació de professionals i la sensibilització i informació a la població. Dins d'aquest darrer bloc s'han editat els tríptics: *Quan l'alcohol entra per la porta... l'amor surt per la finestra?* adreçat a les víctimes de violència familiar i *Quan l'alcohol i la violència van de la mà*, adreçat als agressors. Ambdós aporten informació sobre els mecanismes que desencadenen processos violents, posant èmfasi en el paper de l'alcohol, suggereixen pautes d'actuació i informen sobre recursos d'atenció especialitzats. La distribució, que a Catalunya s'ha limitat a Barcelona ciutat, es fa a través d'establiments comercials (farmàcies, bars, fleques, centres d'estètica, perruqueries, botigues de roba) i serveis comunitaris (centres cívics, hospitals, centres d'atenció primària).

Més informació: Fundació Salut i Comunitat. Tel.: 932 440 570

Plans preventius de centre

Sovint, les intervencions adreçades a propiciar la prevenció de les drogodependències en l'àmbit educatiu es basen en oferir formació al professorat, facilitar materials a l'escola per ajudar a introduir el tema "drogues" a les aules, o aplicar activitats informatives (generalment puntuals) als alumnes i/o les famílies per part de professionals externs a l'escola.

En front d'aquest enfocament, els plans preventius de centre configuren un model d'intervenció per afavorir la prevenció de les drogodependències als centres educatius basat en la participació i la corresponsabilitat dels tres sectors clau que constitueixen la comunitat escolar: el professorat, les famílies i l'alumnat. Tots tres, per igual, tenen un paper en el disseny del Pla Preventiu del seu Centre, i cal que cadascun expressi la seva opinió i elabori propostes, que després s'hauran de posar en comú per arribar a acords per a la seva aplicació. En aquest procés, la funció dels tècnics externs és donar suport, dinamitzar el procés, aportar instruments per recollir opinions, i ajudar a valorar les propostes. Actualment, aquest model s'aplica a bona part dels centres de secundària de Sant Boi de Llobregat i a alguns centres de la ciutat de Barcelona.

La metodologia d'intervenció inclou els següents passos: 1) Famílies, alumnat i professorat responen un qüestionari per obtenir una primera valoració de les necessitats percebudes i de l'orientació cap a la prevenció per part de cada sector. 2) Una comissió de cada sector analitza els

resultats i elabora propostes d'actuació, que donen a conèixer a la resta de membres del seu col·lectiu per a que hi afegixin idees o plantegin esmenes. 3) Un cop assolit un acord en cada sector, els seus representants es reuneixen per presentar les seves propostes, discutir-les i proposar un Pla conjunt d'actuació que finalment aprovarà el Consell Escolar.

L'experiència d'aplicació d'aquest model permet identificar ja alguns objectius de treball que gaudeixen d'ampli consens, com ara: 1) Disposar d'un protocol d'intervenció per situacions relacionades amb el consum de drogues. 2) Incorporar el tractament de les "drogues" al llarg de tot el procés educatiu, adaptant els continguts i la metodologia a cada etapa. 3) Aconseguir que determinats aspectes del tema siguin coneguts per tot el professorat, encara que no tots facin intervencions directes. 4) Donar a conèixer estratègies d'intervenció amb el grup d'iguals, entre el professorat, l'alumnat i les famílies, per donar coherència als missatges i proveir suport en moments de vulnerabilitat, i 5) Reforçar al màxim la participació dels adults que l'adolescent té com a principals referents: el professorat i les famílies.

Més informació: CEPS. Tel.: 934 765 122 - A/e: ceps@ceps.e.telefonica.net

Reinserció

El CURT del Prat de Llobregat

El CURT (Centre Urbà de Reinserció de les Toxicomanies) del Prat de Llobregat és un servei adreçat a les persones d'aquest municipi que presenten problemes relacionats amb el consum de drogues, legals o il·legals. El CURT va néixer l'any 1988 amb un doble objectiu: donar suport i assessorament als consumidors d'alcohol o altres drogues i a les seves famílies; i ajudar les persones en tractament en el seu procés de deshabituació i de reinserció social. D'aleshores ençà les activitats del CURT s'han anat adaptant als canvis que s'han anat produint en el col·lectiu dels consumidors de drogues.

Actualment, els seus objectius s'orienten a: a) acompanyar les persones amb dependència a les drogues en el seu procés de tractament i reinserció; b) facilitar recursos per disminuir els riscos associats al consum i millorar la qualitat de vida dels drogodependents en situació més precària; i c) oferir informació (i si s'escau, un treball educatiu) als adolescents i joves que consumeixen drogues. Pel que fa a la configuració de les seves activitats, s'estructuren al voltant de quatre programes:

1 Lliure de drogues. Orientat a persones que han superat la fase de desintoxicació i estan en seguiment en un centre de tractament (CAS). Ofereix tallers i altres activitats de grup per

facilitar l'adquisició de recursos personals per a la normalització de la vida familiar, laboral i social.

2 De deshabituació i reinserció per a alcohòlics. Orientat a dependents de l'alcohol de llarga evolució que han superat la desintoxicació i estan en seguiment en un CAS. Ofereix tallers i altres activitats orientades als mateixos objectius que el programa anterior.

3 "Tardes en Companyia". Projecte de baixa exigència per a consumidors d'alcohol i/o altres drogues, que no han superat la fase de desintoxicació o que no volen abandonar el seu consum. Ofereix serveis i activitats orientades a disminuir els riscos associats al consum de drogues i a la millora de la qualitat de vida de les persones en situacions més desafavorides.

4 "Espai Jove". D'inici recent, s'adreça als adolescents i joves (de 12 a 25 anys) consumidors de drogues, per oferir-los orientació, assessorament i educació sobre aquest tema. L'accés més freqüent és a través d'un servei de mediació per a les persones sancionades per consum de drogues a la via pública o tinença de drogues il·legals. També es pot accedir per derivació dels centres educatius, del programa salut i escola, dels serveis socials i dels centres de salut, a banda de poder fer-ho per pròpia voluntat i iniciativa dels adolescents i joves.

Més informació: Ajuntament del Prat de Llobregat. Tel.: 933 790 050 (extensió 2371)

La prevenció a escena!!

La *prevenció a escena!!* és una campanya de comunicació de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat adreçada a fomentar la prevenció de les drogodependències a nivell comunitari i fer difusió de les principals propostes del seu programa transversal, aprovat el març de 2006. Els objectius d'aquesta campanya són: 1) Informar la ciutadania sobre les diferents intervencions municipals i locals en prevenció de les drogodependències; 2) Sensibilitzar la població i els agents locals sobre la importància del treball preventiu que s'impulsa des dels diferents àmbits comunitaris, tot identificant-los, oferint-los reconeixement i fent difusió de les bones pràctiques; i 3) Reflectir les diferents sensibilitats en relació a la prevenció de les drogodependències per avançar en la consideració social de la prevenció com a valor cívic.

Partint d'una concepció ampla de la comunicació local, *La prevenció a escena!!* articula un sèrie d'actuacions informatives concretades en diferents formats i mitjans de comunicació. Així, d'una banda, inclou accions presencials, com ara la trobada *Fent prevenció de les drogodependències a Sant Boi* (24 de maig de 2006) o la Jornada commemorativa *20 anys d'intervenció municipal en drogodependències a Sant Boi* (28 de febrer de 2007). D'altra banda, les accions de sensibilització social i de formació de professionals es complementen amb accions adreçades a la població escolar, com ara la dinamització d'exposicions (és el cas de *Homo Transitus* o *I tu, de què vas?*) i representacions teatrals (com ara l'obra *No em ratllis*). A més, la campanya inclou col·laboracions habituals a les emissores locals de ràdio (Ràdio Sant Boi FM i Ràdio Mariana), la realització de reportatges de televisió i la publicació d'articles i de materials informatius.

Finalment, cal destacar el web www.santboi.cat/prevencioescena, que recull l'evolució del Programa Municipal Transversal de Prevenció de les Drogodependències, informa dels recursos especialitzats a l'abast del ciutadà, com ara el *Centre Urbà de Reinserció de drogodependents* o el *Servei d'Atenció a Famílies i Joves*, i documenta actuacions de significat impacte comunitari com són els plans preventius dels centres d'educació secundària del municipi, el projecte *El Tabac i...*, adreçat a les escoles de primària, les diferents aplicacions a Sant Boi del programa comunitari *Fem Pinya!* o la gestió, amb criteris saludables, del servei de bar del *Barrejant*, la trobada anual de la solidaritat de Sant Boi de Llobregat.

Més informació: Ajuntament de Sant Boi. Tel: 936 351 200 - A/e: programadrogues@santboi.cat

Classe sense fum

Classe sense fum és un programa de prevenció del consum de tabac adreçat als alumnes de primer cicle de l'ESO, que s'emmarca en una iniciativa de la Comissió Europea coneguda amb el mateix nom en anglès (*Smoke-free Class*), en la que hi participen diferents països de la Unió Europea. A casa nostra, la participació en aquest programa es ve promovent des de 1997 a la ciutat de Barcelona, i des de 2004 a tot Catalunya. El programa es duu a terme sota la coordinació de la Generalitat de Catalunya i de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, i pretén estimular mitjançant la participació en un concurs, d'una banda, la prevenció de l'inici del consum de tabac entre els alumnes de 12 a 14 anys, i d'altra banda, incidir sobre els alumnes que ja l'han provat alguna vegada, per evitar que passin d'experimentadors a fumadors habituals.

Classe sense fum està obert a la participació dels grups classe de primer i segon curs d'ESO. Per participar-hi cal que tots els alumnes d'una classe, amb el seu tutor o tutora, decideixin conjuntament estar sense fumar durant el curs escolar, per un període no inferior a sis mesos. Un cop presa la decisió, els alumnes formalitzen el seu compromís signant un document, i n'informen els seus pares. Alhora, el professor reforça la decisió del grup organitzant a l'aula, de manera regular, debats sobre el tema del tabac. A més de comprometre's a mantenir-se tota la classe sense fumar dins del període establert per a cada edició, la participació en el programa també implica l'elaboració d'un eslògan adreçat a la prevenció del tabaquisme, que identifiqui a cada classe participant com a grup.

El programa es basa en la responsabilitat i la confiança mútues; i el compliment del doble compromís: mantenir-se la classe sense fumar i elaborar l'eslògan preventiu, dona dret a participar en un sorteig a nivell autonòmic, amb diferents premis (en la propera edició: activitats d'esport i aventura i reproductors portàtils de CD/MP3), a més d'obrir la possibilitat d'accedir a premis d'àmbit estatal i internacional. A Catalunya, en la darrera edició del programa *Classe sense fum* (curs 2006-2007), hi van participar 5.760 alumnes, que pertanyien a 192 aules i 57 centres escolars, d'un total de 27 municipis diferents.

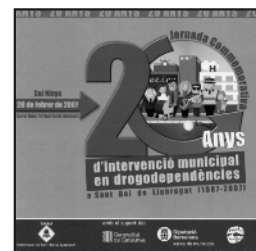
Més informació: <http://www.xtec.net/innovacio/salut/classesensefum>

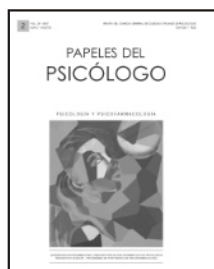
Amb poques paraules

20 anys d'intervenció municipal en drogodependències a Sant Boi. El passat 28 de febrer es va celebrar a Sant Boi de Llobregat una Jornada Commemorativa dels seus 20 anys d'actuació municipal en drogodependències. A la Jornada, que a més de tècnics i polítics locals, va comptar amb la participació de representants de la Diputació de Barcelona, la Generalitat i l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, va haver-hi temps per recordar els inicis, per analitzar l'evolució i per mirar cap al futur. Enhorabona pels vint anys de feina i de constància!

Informe 2006 de l'Observatori de Nous Consums. L'Observatori de Nous Consums de drogues en l'àmbit juvenil és un programa de l'Associació Institut Genus que estudia, principalment a través del mètode etnogràfic, els consums de drogues i les formes d'oci juvenil a Catalunya amb l'objectiu d'ajudar a planificar propostes de reducció de danys. El darrer informe, de l'any 2006, es pot baixar de: <http://www.genus.es/associacio/estudis/index.htm>

Cita a Milà. Després de Barcelona, Perpinyà i L'Hospitalet de Llobregat, la 4ª Conferència Ilatina sobre la reducció dels danys relacionats amb les drogues (CLAT 4) tindrà lloc a Milà, del 29 de novembre a l'1 de desembre d'enguany, sota el lema:

"Dues dècades de reducció de danys: de l'emergència de la sida cap a un model innovador de polítiques públiques".
Més informació a: <http://www.clat4.org>

Monogràfic sobre psicologia i drogodependències. El número 1 de 2007 (vol. 28) de la revista Papeles del Psicólogo, que edita el Consell General de Col·legis Oficials de Psicòlegs d'Espanya, dedica la seva secció monogràfica al tema de la psicologia i les drogodependències, amb un total de sis articles sobre el paper de la psicologia en l'anàlisi de la conducta addictiva, en la prevenció del consum de drogues i en l'atenció a les drogodependències. Es pot baixar de: <http://www.papelesdelpsicologo.es>

El calaix

Programa de consell sanitari sobre medicaments i conducció.

El Departament de Salut i el Consell Català de Col·legis Oficials de Farmacèutics van iniciar l'any passat un programa de prevenció d'accidents de trànsit basat en el consell personalitzat als conductors que prenen fàrmacs hipnosedants. En aquest programa, que s'aplica a farmàcies i centres d'atenció primària, els conductors a qui es dispensa algun dels medicaments seleccionats reben consell d'un professional de salut que els indica la necessitat d'evitar conduir, si més no, els primers dies de prendre el fàrmac, d'abstenir-se de beure alcohol mentre duri el tractament i d'interrompre la conducció en cas somnolència, mareig o disminució de l'atenció. A més, reben un punt de llibre que inclou un espai en blanc per anotar el nom del medicament i unes recomanacions per reforçar el consell del professional. Una prova pilot va mostrar que molts usuaris desconeixien els efectes del medicament prescrit sobre la conducció (61,5% dels que iniciaven el tractament i 35,8% dels que en continuaven un d'iniciat amb anterioritat) i que la major part es mostraven disposats a adoptar els consells rebuts. El programa, iniciat a Barcelona, i que es preveu estendre a tota Catalunya, ha rebut un dels premis *Millors iniciatives de la Farmàcia 2006* concedits per la revista *Correo Farmacèutico*.

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal: B.44.871 2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>